

Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma vv. 2027–2028

Kaupunginhallitus 3.11.2025

Kaupunginvaltuusto 17.11.2025

Sisälylys

1. Kaupunginjohtajan katsaus	4
2. Lohjan talousarvio 2026 pähkinäkuoressa	6
3. Yleisperustelut	7
3.1 Taloussuunnittelun tavoitteet ja lähtökohdat	7
3.2 Taloussuunnitteluprosessi	7
3.3 Lohjan kaupungin organisaatio	8
3.4 Taloudelliset lähtökohdat	9
3.4.1 Yleinen talouskehitys	9
3.4.2 Kuntatalouden tilanne	10
3.4.3 Valtionosuudet vuonna 2026	10
3.4.4 Hyvinvoinnin edistäminen	11
3.4.5 TE-palvelut 2026	12
3.4.6 Ympäristöasioiden taloudellinen arviointi/Ilmastobudjetti	12
3.4.7 Lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi	13
3.4.8 Lohjan kaupungin talous	14
3.4.9 Tuloslaskelma	15
3.4.10 Verotulojen kehitys	16
3.5 Toimintaympäristö	17
3.5.1 Väestön kehitys ja muuttoliike	17
3.5.2 Työllisyys	22
3.5.3 Asuminen	25
3.6 Henkilöstö	27
3.7 Lohjan kaupunkistrategia 2023–2030	29
3.8 Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta	32
3.8.1 Talousarvion osat	32
3.8.2 Talousarvion sitovuus	34
3.8.3 Vuoden 2026 sitovat tavoitteet	38
3.9 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	43
4. Käyttötalousosa	46
4.1 Vuoden 2026 talousarvion täytäntöönpano	46
4.2. Luottamushenkilöhallinto ja konsernipalvelut	47
4.2.1 Luottamushenkilöhallinto	47
4.2.2 Keskusvaalilautakunta	48
4.2.3 Tarkastuslautakunta	49
4.2.4 Konsernipalvelut	50

4.3 Kaupunkirakenne-toimiala	53
4.3.1 Tekninen lautakunta	56
4.3.2 Työllisyys- ja elinkeinolautakunta	62
4.3.3 Kaupunkikehityslautakunta	67
4.3.4 Ympäristöterveyslautakunta	74
4.4 Sivistys-toimiala	76
4.4.1 Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta	77
4.4.2 Sivistyslautakunta	85
5. Investoinnit	92
5.1 Investoinnit yhteensä	92
5.2 Maa- ja vesialueet	93
5.3 Rakennukset	93
5.4 Kiinteät rakenteet ja laitteet	94
5.5 Koneet ja kalusto	94
5.6 Osakkeet ja osuudet	94
6. Laskelmat	95
6.1 Tuloslaskelma	95
6.2 Käyttötalous yhteensä	98
6.3 Valtionosuudet ja avustukset	98
6.4 Myyntivoitot ja -tappiot	99
6.5 Verotulot	99
6.6 Toimintakulujen jakoisuus	100
6.7 Rahoituslaskelma	101
6.8 Rahoitustulot ja -menot	102
6.9. Menot ja tulot yhteensä	103
7. Strategisten tytäryhtiöiden sitovat tavoitteet	104
7.1 Tavoitteet	104

1. Kaupunginjohtajan katsaus

Vuosi 2025 on ollut kaupunkiorganisaatiossa muutoksen aikaa, kun alkuvuodesta työllisyyden hoidon tehtävät siirtyivät kuntien vastuulle. Lohja-Karkkila työllisyysalue aloitti toimintansa 1.1.2025, ja vuoden alkupuoliskoa on leimannut toiminnan rakenteiden kehittäminen ja toisaalta vielä totuttelu uuteen normaaliin. Vaikka toiminta on käynnistynyt hyvin, uuden vastuualueen aloitusta ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista haastaa yleisen työllisyystilanteen synkkyys, työllisyyslukujen ollessa synkimmät vuosikausiin. Työllisyystilanteen kehittyminen vaikuttaa merkittävästi paitsi yleiseen hyvinvointiin, myös kaupungin talouteen.

Vuoden 2026 talousarvioesityksen viimeistely on tehty tilanteessa, jossa vuoden 2025 talousennuste näyttää 6,1 M€:n alijäämää. Alkuperäinen talousarvio vuodelle 2025 oli alijäämäinen noin 1,5 M€. Keskeiset syyt alijäämän nousemiselle korkeaksi ovat vuoden aikana liki 4 miljoonalla eurolla heikentynyt verotuloennuste, sekä 1,7 miljoonalla eurolla lisääntyneet poistot.

Vuonna 2025 alkaneen valtuustokauden alussa linjattiin, että valtuustokaudella pysyviä säästöjä on synnyttävä vuosittain 1,5–2 miljoonan euron edestä, jotta kaupungin talous voisi vuoteen 2029 mennessä saavuttaa tasapainon ja kääntyä ylijäämäiseksi. Nyt laadittu talousarvio vuodelle 2026 näyttää noin 4 miljoonan euron alijäämää, mutta siihen sisältyy 1,6 miljoonan edestä sopeutusta. Esitys ei sisällä esimerkiksi veronkorotuksia, vaan sopeutus on saatu aikaan ennen kaikkea menokehitykseen vaikuttamalla.

Tehtävä talouskehityksen suunnan kääntämiseksi ei ole helppo, sillä tulevien vuosien taloussuunniteluun tulevat vaikuttamaan useat epävarmuustekijät. Emme ole kuntakentällä haasteinemme yksin, sillä suurimmat huolet liittyvät kunnille myönnettäviin valtionosuuksiin, verokertymän epävarmuuteen sekä jo mainittuihin työllisyyden hoidosta aiheutuviin kustannuksiin. Suurin yksittäinen huoli liittyy valtionosuuksiin: valtionosuusjärjestelmää uudistetaan parhaillaan, ja maan hallituksen on määrä antaa esitys uudistuksesta eduskunnalle kevätiläisellä kaudella 2026. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että uusi järjestelmä tulee mahdollisesti käyttöön jo vuoden 2027 alusta. Lohjan kannalta uudistus voi pahimmillaan tarkoittaa kaupungin rahoituspohjan heikkenemistä useilla miljoonilla euroilla.

Kunnan menestys rakentuu osaavan, motivoituneen ja hyvinvoivan henkilöstön varaan. Kuntien palvelut syntyvät ihmisten työstä – siksi henkilöstöön panostaminen on paitsi arvovalinta myös edellytys kunnan elinvoimalle ja palvelujen laadulle. Tulevina vuosina henkilöstön osaamisen kehittäminen, työhyvinvoinnin vahvistaminen ja työn vetovoimaisuuden parantaminen ovat keskeisiä painopisteitä. Eri-tyisesti johtamisen, työssä jaksamisen ja osaamisen uudistamisen tukeminen korostuvat toimintaympäristön muuttuessa.

Vuosi 2026 tuo kunnille uusia ja laajenevia tehtäviä. Hankintalain uudistus edellyttää kunnissa aiempaa strategisempaa ja vastuullisempaa otetta hankintojen suunnitteluun ja toteutukseen. Samalla oppimisen tuen uudistus kasvattaa kuntien vastuuta koulutuksen järjestämisessä, erityisesti varhaisen tuen, oppimisen yhdenvertaisuuden ja osaamisen jatkuvan kehittämisen näkökulmista. Näiden muutosten toimeenpano vaatii resursseja, yhteistyötä ja henkilöstön osaamisen vahvistamista yli toimialarajojen.

Lohjan kaupunki haluaa olla työnantaja, joka tarjoaa merkityksellistä työtä ja mahdollisuuden vaikuttaa oman työn ja yhteisön kehittämiseen. Panostamalla henkilöstöön – sen osaamiseen, hyvinvointiin ja

osallistamiseen – varmistamme, että pystymme vastaamaan kasvaviin tehtäviin ja tuottamaan laadukkaita palveluita kuntalaisille myös tulevaisuudessa.

Taloustilanne ja rahoituspohjan muutokset ovat läsnä kaupungin strategiaa päivitettäessä. Nykyinen strategia on laadittu vuoteen 2030 saakka voimassa olevaksi, ja päivityksen yhteydessä on tarkoitus ensisijaisesti kirkastaa asetettuja tavoitteita sekä tarkastella aiemmin määriteltyjä painopisteitä ja niiden mahdollisia täydentämistarpeita. Strategiaan kirjatun mission mukaisesti olemme ”Kestävän kasvun järvikaupunki, jossa on mahdollista elää suomalaista asumisen unelmaa”. Strategiapäivityksen on määrä edetä päätöksentekoon alkuvuodesta 2026.

Strategiaan peilaten ja huolimatta siitä, että kuntataloudesta on viime aikoina kaikunut enemmän huolestuttavia kuin iloisia uutisia, on meidän silti syytä katsoa luottavaisesti tulevaisuuteen ja uskoa vahvuuksiin, joita kaupungillamme kiistattomasti on. Vaikka Lohjalla viimeksi kuluneeseen viiteen vuoteen on mahtunut kaksi negatiivisen väestönkasvun vuotta, on kaupunkimme ollut muuttovoittoinen koko tarkastelujakson ajan – vetovoimaa siis on.

Jotta nettomuutto olisi positiivinen myös jatkossa, on kaupunkia jatkossakin kehitettävä. Seuraaville vuosille ajoittuu useita investointeja, jotka tukevat kaupungin elinvoimaisuutta. Näihin luokituvat muun muassa Mäntynummen koulukeskuksen toteutus, Neidonkeitaan uudistaminen sekä Länsirata-hanke. Investointien jaksotukseen on kuitenkin tärkeää kiinnittää huomiota, jotta pidämme kaupungin talouden kestäväällä uralla.

Taloudellinen epävarmuus on omiaan aiheuttamaan huolta, mutta vastuullisella ja huolellisella taloudenpidolla tästäkin selvitään. Edessä olevien tiukan talouden vuosien kautta meillä on edellytykset saattaa taloutemme kestäväälle pohjalle, joka luo perustan kaupunkilaisten hyvinvoinnille.

Petra Ståhl
kaupunginjohtaja

2. Lohjan talousarvio 2026 pähkinäkuoressa

Verotulot 113,7 ↑ miljoonaa euroa 113,2 (TA25)	Valtionosuudet 29,5 ↓ miljoonaa euroa 30,2 (TA25)	Myynti- ja maksutuotot 46,2 ↑ miljoonaa euroa 44,7 (TA25)	Muut tulot 34,1 ↓ miljoonaa euroa 38,1 (TA25)
Sivistys 130,2 ↑ miljoonaa euroa 127,8 (TA25)	Kaupunkirakenne 65,6 ↓ miljoonaa euroa 69,1 (TA25)	Konsernipalvelut 11,3 ↓ miljoonaa euroa 11,4 (TA25)	Muu kaupungin toiminta 1,5 ↓ miljoonaa euroa 1,7 (TA25)
Lainakanta 206,3 ↑ miljoonaa euroa 196,6 (TA25)	Nettoinvestoinnit 26,9 ↑ miljoonaa euroa 23,3 (TA25)	Vuosikate/poistot 81 % ↓ 91 % (TA25)	Tilikauden tulos -3,5 ↓ miljoonaa euroa -1,5 (TA25)
Väestö 45 497 ↓ (8/2025 tilanne) 45 706 (TA25)	Tuloveroprosentti 7,90 % ↔ 7,90 % (TA25)	Lainakanta 4 534 ↑ euroa/asukas 4 301 (TA25)	Työttömyysaste 10,4 % ↑ (8/2025 tilanne) 9,1 % (TA25)

4.11.2025 tilanne

3. Yleisperustelut

3.1 Taloussuunnittelun tavoitteet ja lähtökohdat

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosentista sekä muiden verojen perusteista. Vuoden 2026 tulo- ja kiinteistöveroprosentit on ilmoitettava verohallitukselle viimeistään marraskuun 17. päivänä 2025. Lohjan kaupungin tuloveroprosentti vuonna 2026 on 7,9 %.

Kiinteistöveroprosentit ovat ennallaan: Maapohjan yleinen kiinteistövero 1,30 %, Rakennusten yleinen kiinteistövero 1,03 %, Vakituisen asunnon kiinteistövero 0,45 %, Muun asuinrakennuksen kiinteistövero 1,05 %, Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero 1,03 %, rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti 4,50 prosenttia ja voimalaitosten kiinteistövero 3,10 %.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä myös toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kuntalain 112 §:n mukaan kunnan kirjanpitovelvollisuudesta, kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä kuntalaissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa säädetään. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain soveltamisesta. Kuntalain 113 §:n mukaan tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, johon kuuluvat tuloslaskelma, tase ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

3.2 Taloussuunnitteluprosessi

Kaupunginhallitus antoi vuotta 2026 koskevan talousarvion raamin kokouksessaan 16.6.2025 § 269. Talousarvion raamilaskelma vuodelle 2026 valmisteltiin vuoden 2025 talousarvion ja vuotta 2025 koskevien talousennusteiden pohjalta. Talousarvioraamin asettamisella käynnistettiin kaupungin talousarvion ja taloussuunnitelman laatiminen.

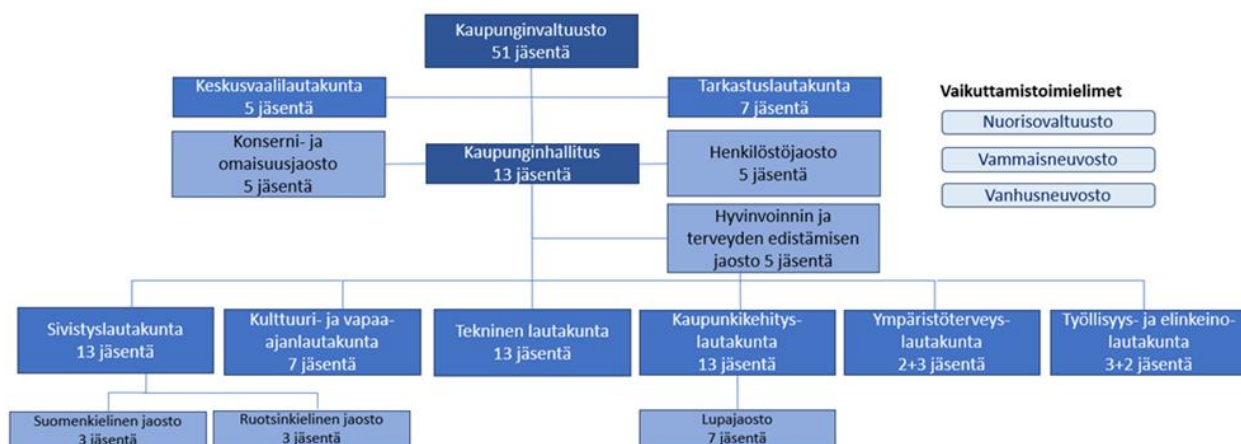
Vuoden 2026 talousarviovalmistelu on edennyt siten, että lautakunnat antoivat omat esityksensä vuoden 2026 talousarviosta 30.9.2025 mennessä. Talousarvion 2026 valmistelutilannetta ja lähtökohtia kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen sekä lautakuntien esityksiä käsiteltiin valtuustoseminaarissa 3.10.2025.

Kaupunginhallitus käsittelee talousarvioesitystä 28.10.2026 ja 3.11.2025. Kaupunginvaltuustossa talousarvioesitys on 17.11.2025. Lautakunnat vahvistavat tehtäväalueensa käyttösuunnitelmat talousarvion hyväksymisen jälkeen viimeistään tammikuussa 2026.

3.3 Lohjan kaupungin organisaatio

Kaupungin johtaminen perustuu kaupunkistrategiaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon sekä muihin valtuuston päätöksiin.

Toimielinorganisaatio koostuu kaupunginvaltuustosta, kaupunginhallituksesta ja sen alaisista henkilöstöjaostosta, konserni- ja omaisuusjaostosta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaostosta, keskusvaalilautakunnasta, tarkastuslautakunnasta, sivistyslautakunnasta ja sen alaisista suomenkielisestä ja ruotsinkielisestä jaostosta, kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnasta, teknisestä lautakunnasta, kaupunkikehityslautakunnasta ja sen alaisesta lupajaostosta, ympäristöterveyslautakunnasta sekä työllisyys- ja elinkeinolautakunnasta.

Henkilöorganisaation toimialat ovat Sivistys-toimiala sekä Kaupunkirakenne-toimiala. Konsernipalvelut muodostavat oman kokonaisuuden. Kaupungin strategisesta ohjauksesta, toiminnan ohjauksesta sekä edunvalvonnasta vastaa kaupunginjohtaja. Toimialajohtajat vastaavat kaupunginjohtajan alaisuudessa kaupungin kahden substanssitoimialan johtamisesta ja vastuualueiden johtajat konsernipalveluiden vastuualueiden johtamisesta. Konsernipalvelujen palveluina ovat talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, hallintopalvelut sekä tietohallinto- ja kehittämispalvelut.

Sivistys-toimiala muodostuu kahdesta tulosalueesta: kasvu ja oppiminen sekä kulttuuri ja vapaa-aika. Kaupunkirakenne-toimialan tulosalueina ovat tekninen toimi ja kaupunkikehitys. Konsernipalveluiden vastuualueet ovat talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, hallintopalvelut sekä tietohallinto- ja kehittämispalvelut.

3.4 Taloudelliset lähtökohdat

3.4.1 Yleinen talouskehitys

Suomen talous on kääntynyt kasvuun taantumien jälkeen, mutta elpyminen etenee hitaasti ja epätasaisesti. Valtiovarainministeriön syksyn 2025 taloudellisen katsauksen mukaan bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan 1,0 prosenttia vuonna 2025, 1,4–1,5 prosenttia vuonna 2026 ja 1,7 prosenttia vuonna 2027. Kasvua tukevat erityisesti investoinnit vihreään siirtymään, teknologian kehittämiseen ja puolustukseen, kun taas yksityinen kulutus pysyy vaisuna.

Kotitalouksien ostovoima on parantunut inflaation hidastumisen ja korkojen laskun myötä, mutta epävarmuus ja heikko työllisyystilanne hillitsevät kulutusta. Kotitaloudet suuntaavat tulojaan säästämiseen kulutuksen sijasta, mikä jarruttaa talouden elpymistä. Reaaliensiot ovat kääntyneet kasvuun, mutta vuoden 2021 taso saavutetaan vasta vuonna 2027. Inflaatio on selvästi hidastunut energian hinnan laskun ja korkojen alenemisen seurauksena ja pysyy ennusteiden mukaan alle kahden prosentin.

Työllisyyskehitys on edelleen heikko, ja työttömyysaste on tänä vuonna noin 9,3 prosenttia. Ensi vuonna työllisyyden odotetaan paranevan tuotannon kasvun myötä, ja työttömyysasteen ennakoidaan laskevan 8,8 prosenttiin. Rakentamisen lasku on pysähtynyt, mutta ala toipuu hitaasti. Elpymistä tukevat energiasiirtymään liittyvät investoinnit sekä asuntorakentamisen vähittäinen vilkastuminen.

Julkinen talous pysyy selvästi alijäämäisenä, ja velkasuhde kasvaa edelleen. Vuonna 2024 alijäämä oli 4,5 prosenttia, ja sen arvioidaan pienenevän -4,3 prosenttiin vuonna 2025 ja -3,6 prosenttiin vuonna 2026. Velkasuhteen ennustetaan ylittävän 90 prosenttia BKT:sta vuoteen 2029 mennessä. Suurimmat menojen kasvuajurit ovat sosiaali- ja terveydenhuollon menot, puolustusmenot ja korkokustannukset. Hallitus on sitoutunut nostamaan puolustusmenot kolmeen prosenttiin BKT:sta vuoteen 2029 mennessä, mikä lisää julkisen talouden paineita.

Maailmantalouden kasvu on hidastunut Yhdysvaltojen kauppapolitiikan aiheuttaman epävarmuuden vuoksi. Maailman tavarakauppa kasvaa vaimeasti, mutta palvelukauppa jatkaa kasvuaan tietotekniikka- ja ohjelmistopalveluiden vetämänä. Suomen vienti hyötyy maailmankaupan elpymisestä, mutta kasvua rajoittavat heikko kysyntä Euroopassa ja kauppapoliittiset jännitteet. Toisaalta EU-maiden kasvavat panostukset puolustukseen ja infrastruktuuriin tukevat Suomen vientiä ja teollisuutta.

Euroopan keskuspankki (EKP) on onnistunut vakauttamaan hintakehitystä ilman, että euroalue on ajautunut taantumahan. Inflaation odotetaan pysyvän alle kahden prosentin myös tulevinä vuosina. Markkinoiden mukaan merkittäviä lisäkoronlaskuja ei ole odotettavissa, ja euroalueen neutraaliksi korkotasoksi arvioidaan noin 2,5 prosenttia.

Suomen talous kasvaa maltillisesti, mutta toipuminen taantumasta on hidasta. Investoinnit vihreään siirtymään ja puolustukseen luovat kasvupotentiaalia, mutta heikko yksityinen kulutus, korkea velkataso ja geopoliittinen epävarmuus muodostavat merkittäviä riskejä. Tuottavuuden hidas kasvu ja julkisen talouden alijäämä rajoittavat talouden pitkän aikavälin kestävyyttä, vaikka lähivuosien näkymä on varovaisen positiivinen.

3.4.2 Kuntatalouden tilanne

Kuntatalouden näkymät pysyvät heikkoina myös vuonna 2026. Heikentyneen kehityksen taustalla ovat heikko suhdannetilanne, kasvavat kustannukset, erityisesti henkilöstömenot, investointitarpeet sekä yleinen kustannustason nousu ja valtionosuuksien kohdistuvat leikkaukset. Kolmivuotinen palkkasopimus kasvattaa kustannuksia merkittävästi, sillä työvoimamenojen ennustetaan nousevan 2,8 prosenttia vuonna 2025, 3,2 prosenttia vuonna 2026 ja 3,9 prosenttia vuonna 2027. Kunta-alan palkankorotukset ylittävät yleisen palkkalinjan, mikä lisää paineita palveluvaltaisella sektorilla. Peruspalvelujen hintaindeksin arvioidaan nousevan 3,5 prosenttia vuonna 2026 ja keskimäärin 3,3 prosenttia vuosina 2027–2029.

Vaikka verotulojen odotetaan kasvavan suhdanteiden kohentuessa vuonna 2026, valtionapujen leikkaukset ja sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen heikentävät tulojen kehitystä. Menojen ja tulojen epätasapaino syvenee, sillä vuosikatteen eivät riitä kattamaan investointeja. Toiminnan ja investointien rahavirran ennakoidaan painuvan -1,4 miljardiin euroon vuonna 2026 ja -1,5 miljardiin vuonna 2027. Vuonna 2028 tilanne paranee hieman, kun osa valtionosuuksiin liittyvistä leikkauksista poistuu, mutta rahavirta jää silti noin -1,2 miljardiin euroon ja vuonna 2029–1,0 miljardiin. Tämä näkyy kuntien kasvavana velkaantumisenä, ja lainakannan arvioidaan nousevan 26,5 miljardiin euroon vuoteen 2029 mennessä.

Kunnallisveroprosentin korotuspaineet kasvavat tarkastelujakson alussa kaikenkokoisissa kunnissa, erityisesti vuosina 2026–2027. Kehyskauden loppua kohden kaikkien kuntaryhmien toiminnan ja investointien rahavirran odotetaan painuvan negatiiviseksi, keskimäärin noin -163 euroa asukasta kohden. Suuret kaupungit kärsivät korkeista investointitasoista, kun taas valtionosuuksien leikkaukset heikentävät kaikkien kuntien talousasemaa. Vuonna 2025 negatiivisen vuosikatteen kuntia arvioidaan olevan seitsemän, mutta niiden määrä kasvaa huomattavasti vuodesta 2026 alkaen, etenkin pienissä, alle 2 000 asukkaan kunnissa.

Kuntien on tulevana vuosina varauduttava sopeuttamistoimiin, sillä tulojen kasvu ei riitä kattamaan menojen lisääntymistä. Erityisesti pienissä kunnissa vuosikatteen heikkeneminen voi johtaa velkaantumisen kasvuun ja kassavarojen supistumiseen. Valtion tuki, muun muassa valtionosuuksien ja avustusten muodossa, on keskeisessä roolissa kuntien talouden vakauden turvaamisessa.

Kuntatalouden kestävyysvaikutukset jatkossa yhä enemmän kuntien kyky hallita työvoimakustannuksia, sopeuttaa investointeja sekä hyödyntää digitalisaatiota ja uusia teknologioita palvelutuotannossa. Väestörakenteen muutos, kaupungistuminen ja vihreä siirtymä lisäävät investointitarpeita, mutta vaativat samanaikaisesti rakenteellisia uudistuksia. Tulojen ja menojen epätasapaino edellyttää kuntien omia sopeutustoimia ja tiukkaa menokuria. Palvelut ja palveluverkko on sopeutettava kuntien tulorahoitukseen. Kokonaistaloudelliseen ennusteeseen liittyy paljon riskejä.

3.4.3 Valtionosuudet vuonna 2026

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu kuntien lakisääteisten peruspalvelujen rahoitukseen ja turvaa palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden koko maassa. Valtionosuudet ovat kunnille yleiskatteellisia tuloja, joita kunta voi käyttää harkintansa mukaan. Järjestelmän tavoitteena on tasata kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämisen kustannuksissa ja tulopohjissa siten, että kansalaisilla on mahdollisuus peruspalveluihin kohtuullisella verorasituksella asuinpaikasta riippumatta.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: peruspalvelujen valtionosuudesta, jota hallinnoi valtiovarainministeriö, sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö. Näistä peruspalvelujen valtionosuus on taloudellisesti merkittävämpi.

Vuonna 2026 peruspalvelujen valtionosuuksiin sisältyy koko maan tasolla tehtävämuutoksia, jotka kasvattavat valtionosuuksia nettona 69 miljoonalla eurolla. Lisäksi määrää korottavat 111,1 miljoonan euron indeksikorotus ja 127,5 miljoonan euron kustannustarkistus. Valtionosuuksia kuitenkin pienentävät pysyvä 75 miljoonan euron leikkaus sekä sote-uudistuksen siirtolaskelmiin ja indeksikorotuksen alentamiseen liittyvät vähennykset.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti nousee 25,73 prosenttiin vuonna 2026 (25,02 % vuonna 2025). Lohjan kaupungin valtionosuuksien määräksi arvioidaan 29,5 miljoonaa euroa ja kotikuntakorvausten (netto) 2,8 miljoonaa euroa.

Hallitusohjelman mukaisesti kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä uudistetaan vastaamaan kuntien muuttunutta roolia sote- ja TE-uudistusten jälkeen. Uudistuksen tavoitteena on turvata erikoiskoisten kuntien edellytykset järjestää peruspalvelut, huomioida alueelliset erot ja vahvistaa kasvavien kuntien investointikykyä. Valtionosuuksien yleiskatteellisuus säilytetään, ja painopiste siirtyy valtionavustuksista yleiskatteelliseen rahoitukseen. Uuden rahoitusjärjestelmän on määrä tulla voimaan 1.1.2027.

3.4.4 Hyvinvoinnin edistäminen

Yksi kunnan keskeisistä tehtävistä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Kunta seuraa asukkaiden elinolaja ja hyvinvointia sekä laatii valtuustokausittain suunnitelmat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Lainsäädännön mukaisesti kunnassa laaditaan koko väestöä koskevan laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman lisäksi erilliset suunnitelmat lasten ja nuorten sekä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistämiseksi.

Hyvinvointityötä toteutetaan poikkihallinnollisesti ja monitoimijaisesti. Kaupungin hyvinvoinnin edistämisen rakenne tukee kaikkien toimialojen yhteistyötä asukkaiden arjen ja elämänlaadun parantamiseksi. Hyvinvoinnin näkökulma huomioidaan laajasti kaikessa toiminnassa, kuten koulutuksessa, työllisyyden edistämässä, liikunta- ja kulttuuripalveluissa, ympäristö- ja kaavoitustyössä sekä teknisissä palveluissa.

Hyvinvointisuunnitelma toimii kaupunkistrategian toteuttamisohjelmana, joka ohjaa hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteitä. Lohjalla on päivitetty lakisääteiset hyvinvointisuunnitelmat: laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2025, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023–2025 sekä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2024–2025. Näitä täydentävät liikuntaohjelma 2025 ja kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2023–2025. Kaikki suunnitelmat on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 14.6.2023. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kannustetaan kansallisesti HYTE-kertoimen kautta, jonka perusteella kunnille myönnetään valtionosuuden lisäosa. Lohjan HYTE-kerroin on ollut viime vuosina nousussa.

Osallistuvan budjetoinnin toimintamalli toteutetaan vuosittain osana asukasosallisuutta, ja seuraava kierros järjestetään tammi–kesäkuussa 2025.

Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) on tapa arvioida etukäteen valmistelussa olevien päätös-

esitysten lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia eri näkökulmista. Avoin päätöstenvaihtoehtojen vertaaminen tuo esiin niiden hyödyt, haitat sekä mahdolliset ristiriidat ja mahdollistaa kestävämpien ja vaikuttavampien päätösten tekemisen. Ennakkoarviointiin kannustaa päätösten kestävyys ja vaikuttavuuden sekä kuntalaisten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen, laa- ja -alainen hyvinvoinnin edistäminen, tietoon perustuva päätöksenteko, päätöksistä viestiminen ja niukkenevat resurssit.

Ennakkoarviointi on lakisääteistä. Lisäksi Kuntaliitto on vuonna 2011 antanut suosituksen kuntien ja kuntayhtymien luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja valmistelijoille sekä soveltuvin osin kuntien liikelaitoksille ennakkoarvioinnista.

Lohjan kaupungin ennakkoarvioinnin malli on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 16.4.2025.

3.4.5 TE-palvelut 2026

TE-palvelut siirtyivät 1.1.2025 alkaen kuntien vastuulle. Lohjan kaupunki ja Karkkilan kaupunki muodostavat yhdessä Lohja-Karkkila työllisyysalueen. Lohjan kaupunki toimii työvoimaviranomaisena. Uudistus laajensi kuntien vastuuta työttömyystukien rahoittamisesta. Kuntien rahoitusvastuu on kasvanut.

Työllisyyspalvelujen vaikuttavuuden kehittäminen sekä työllisyysalueella että kunnan tehtävissä on lähivuosien keskeinen tavoite.

3.4.6 Ympäristöasioiden taloudellinen arviointi/Ilmastobudjetti

Lohjan kaupunki liittyi kaupunginvaltuuston päätöksellä osaksi HINKU-verkostoa 1.1.2013 ja asetti samalla itselleen määrätietoisin päästötavoitteen: päästöjä vähennetään 80 % vuoteen 2030 mennessä, verrattuna vuoden 2007 päästötasoon. Kuntien tekemä ilmastotyö on erityisen merkittävää, sillä ne voivat päätöksillään ja investoinneillaan edistää merkittävästi puhdasta siirtymää ja vähäpäästöisiä elintapoja. Ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen vähentävät riskejä, luovat säästöjä energiassa ja resursseissa sekä tukevat kunnan vetovoimaa.

Ilmastobudjetti on ilmastojohtamisen työkalu, joka kokoaa yhteen ilmastoon vaikuttavat toimet ja niiden kustannukset. Sen avulla voidaan seurata, kuinka paljon ilmastotoimiin panostetaan, miten investoinnit etenevät ja minkälaisilla toimilla vaikutetaan Lohjan ilmastotavoitteen toteutumiseen. Vuonna 2026 ilmastobudjetissa painottuvat liikenteen päästöjen hillitseminen sekä energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian lisääminen.

Lohjan kaupungin ilmastotyössä keskitytään 2026 erityisesti ilmastosuunnitelma HINKU 3.0:n jalkautamiseen läpi organisaation. Lisäksi painotetaan kiertotalouden edistämistä, esim. resurssiviisaan ja vähäpäästöisen rakentamisen vahvistamisen sekä kaupungin maamassakoordinaatiotyön käynnistämisen muodossa. Tavoitteena on myös lisätä yhteistyötä ja ilmastotietoutta maanomistajien, koulujen ja kuntalaisten kanssa.

ILMASTOBUDJETTI 2026

Talousarvio 2026		Lohjan kaupunki	(1000 euroa)
Vastuutaho	Vaikutusalue	Toimenpide	TA 2026
Kaupunkitekniikka	Liikenteen päästöt	Rantaraiteiden kehittäminen (mm. Vivamo-Ojamo)	100
Kaupunkitekniikka	Hiilinielut ja luonnon monimuotoisuus	Yleisen viihtyvyyden parantaminen (istutuksia, puita)	200
Kaupunkitekniikka	Liikenteen päästöt	Sammatti-Myllykylä kevytliikenneväylä, yhteishanke ELY:n kanssa	700
Kaupunkitekniikka	Liikenteen päästöt	Vappulantien kevytliikenneväylä väli Niemenhaantie-Matinmäent	1100
Kaupunkitekniikka	Liikenteen päästöt	Katupäällysteiden parantaminen mm. kevytliikenneväylät	2000
Kaupunkitekniikka	Energiatohokkuus	Katuvalaistuksen uusiminen ja uudisrakentaminen	550
Kaupunkitekniikka	Kiertotalous, uusiutuva energia	Taimiston liikuntapuiston rakentaminen, uusiutuva energia	2000
Kaupunkitekniikka	Liikenteen päästöt	Liikenneturvallisuuskohteet, mm. nopeusrajoitusten laskeminen	50
Kaupunkitekniikka	Kiertotalous	Kittfallin asemakaavan vesihuolto	500
Kaupunkitekniikka	Liikenteen päästöt	Vähäpäästöisempi taajamatraktori ja pienkalustoa	350
Vesi- ja viemärilaitos	Energiatohokkuus	Vesihuollon laitosinvestoinnit (Jätevedenpumppaamot ja vedenot	500
Vesi- ja viemärilaitos	Energiatohokkuus	Jätevedenpuhdistamojen laiteinvestoinnit	300
Vesi- ja viemärilaitos	Energiatohokkuus	Viemäriverkostojen saneeraus	4000
Ruoka- ja siivouspalvelut	Ruokapalveluiden hiilijalanjälki	Biojätteen ja ruokahävikin vähentäminen ja ylijäämäruoan tarjoaminen/myyminen eteenpäin	KT
Ruoka- ja siivouspalvelut	Ruokapalveluiden hiilijalanjälki	Kasvisruokareseptien kehittäminen ja lisääminen ruokalistoihin	KT
Ruoka- ja siivouspalvelut	Energiatohokkuus	Laitekannan uusiminen energiatohokkaammaksi	
Ruoka- ja siivouspalvelut	Liikenteen päästöt	Sähköautojen hankinta	
Tilakeskus	Kiertotalous	Jätekeräyksen ja lajittelun tehostaminen	50
Tilakeskus	Uusiutuva energia	Aurinkokeräimien asennus 2 kohdetta	100
Tilakeskus	Uusiutuva energia	Öljylämmityskohteiden poisto 3 kplo	50
Tilakeskus	Energiatohokkuus	Sisävalaistuksen uusiminen Led valoiksi	
Tilakeskus	Energiatohokkuus	Energiatohokkuutta parannetaan useissa kohteissa	
Tilakeskus	Vähähiilinen rakentaminen	Mäntynummen koulukeskus, suunnittelu ja rakennuttaminen	
Logistiikka	Liikenteen päästöt	Joukkoliikenteen kehittäminen	500
Kaavoitus	Kestävä maankäyttö & aluesuunnittelu	Ilmastovaikutusten arviointi kaavavalmistelussa	KT
YHTEENSÄ			13050

KT=sisältyy käyttötalouden puolelle

3.4.7 Lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi

Lohja on lapsiystävällinen kaupunki, jossa lapsen oikeudet toteutuvat: oikeus elämään ja kehittymiseen, syrjimättömyys ja lapsen edun kunnioittaminen. Lapsiystävällinen kunta -tunnustus edellyttää lapsen oikeuksien toteutumista ja edistämistä kaupungissamme Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelmassa ja kaupunkistrategiassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaisesti. Arviointitapaamisessa tammikuussa 2026 arvioidaan tavoitteiden saavuttamista kolmannen Lapsiystävällinen Kunta -tunnustuksen saamiseksi.

Lohja on lapsiystävällisen kunnan tunnustuksen myötä sitoutunut 2023–2025 toimintasuunnitelmaansa edistämään lapsivaikutusten arviointia ja lapsibudjetointia, eli edistämään seuraamaan poikkihallinnollisesti julkisten varojen käyttöä lapsiin sekä tekemään lapsivaikutusten arviointia talousarviopäätöksistään (lapsibudjetointi eli LaBu). Lapsilähtöistä budjettianalyysia kehitetään edelleen ja tehdään vaikutusten arviointia talousarviopäätöksistä. Lapsivaikutusten arviointi on osa ennakkoarvioitusten arviointia, 2025 hyväksyn ennakkoarvioitusten arvioinnin Lohjan mallin toimivuutta päätösten valmistelussa kehitetään edelleen käytökokemuksiin perustuen.

2023–2025 toimintasuunnitelman toimenpiteiden seuranta tehdään tilinpäätöksen ja arviointikertomuksen yhteydessä. Suunnitelmakaudella on kehitetty myös lasten ja nuorten osallisuusrakenteita ja työtapoja, joiden toimintatavaksi vakiinnuttaminen ja tarpeen mukainen kehittäminen jatkuu vuonna 2026. Lapsen oikeuksiin perehtyminen on vakiintunut osa henkilöstön perehtymissuunnitelmaa, jonka toteutumista arvioidaan.

Mikäli Lohjan kaupunki saa oikeuden jatkaa Lapsiystävällisenä kuntana, uudet tavoitteet seuraavalle 4-vuotiskaudelle asetetaan kehityskohteiden mukaisiksi.

3.4.8 Lohjan kaupungin talous

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	89 957	85 710	81 973	-4,36 %	82 607	83 281
Toimintakulut	- 205 105	- 211 517	- 208 572	-1,39 %	- 210 650	- 213 951
Toimintakate	- 114 971	- 125 652	- 126 419	0,61 %	- 127 859	- 130 482

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	40 585	37 774	33 155	-12,23 %	33 733	34 408
Toimintakulut	- 155 733	- 163 581	- 159 754	-2,34 %	- 161 776	- 165 077
Toimintakate	- 114 971	- 125 652	- 126 419	0,61 %	- 127 859	- 130 482

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	49 372	47 936	48 818	1,84 %	48 874	48 874
Toimintakulut	- 49 372	- 47 936	- 48 818	1,84 %	- 48 874	- 48 874
Toimintakate				0,00 %		

TP= Tilinpäätös

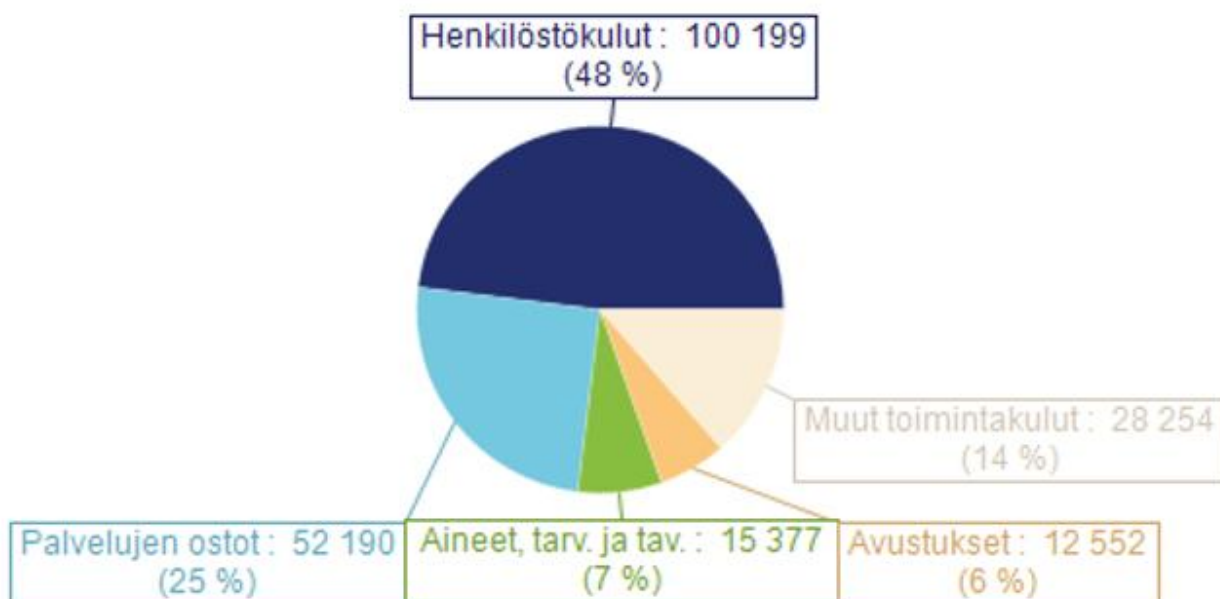
MTA=Talousarvio+valtuuston hyväksymät muutokset talousarvioon '

KH/KV=Talousarvion käsittelyvaihe

Muutos-%= Muutos vuoden 2025 talousarviosta vuoden 2026 talousarvioon

TS=Taloussuunnitelma

Toimintakulujen jakautuminen:

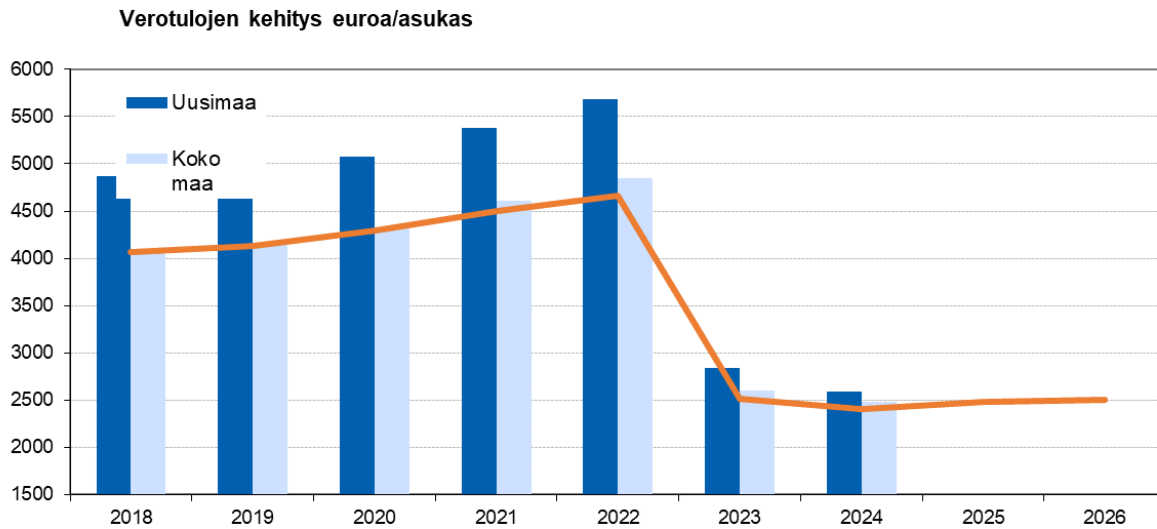

Kuva: Toimintakulujen jakautuminen 2026

3.4.9 Tuloslaskelma

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	89 957	85 710	81 973	-4,36 %	82 607	83 281
Myyntituotot	41 252	38 790	39 940	2,96 %	40 197	40 508
Maksutuotot	6 491	5 959	6 233	4,59 %	6 327	6 454
Tuet ja avustukset	6 257	2 514	1 426	-43,26 %	1 455	1 484
Muut toimintatuotot	35 957	38 447	34 374	-10,59 %	34 628	34 836
Valm.om.käyttöön	178	155	180	16,13 %	184	187
Toimintakulut	- 205 105	- 211 517	- 208 572	-1,39 %	- 210 650	- 213 951
Henkilöstökulut	- 95 198	- 98 797	- 100 199	1,42 %	- 101 612	- 103 687
Palkat ja palkkiot	- 77 378	- 79 906	- 80 837	1,17 %	- 81 976	- 83 650
Henkilösivukulut	- 17 819	- 18 891	- 19 362	2,49 %	- 19 636	- 20 037
Eläkekulut	- 15 626	- 16 457	- 16 251	-1,25 %	- 16 480	- 16 816
Muut henkilösivukulut	- 2 193	- 2 434	- 3 111	27,81 %	- 3 156	- 3 221
Palvelujen ostot	- 57 470	- 55 443	- 52 190	-5,87 %	- 52 488	- 53 065
Aineet, tarv. ja tav.	- 15 181	- 16 075	- 15 377	-4,34 %	- 15 522	- 15 830
Avustukset	- 10 151	- 12 864	- 12 552	-2,42 %	- 12 678	- 12 937
Muut toimintakulut	- 27 105	- 28 339	- 28 254	-0,30 %	- 28 349	- 28 432
Toimintakate	- 114 971	- 125 652	- 126 419	0,61 %	- 127 859	- 130 482
Verotulot	109 972	109 392	113 716	3,95 %	116 919	121 095
Valtionosuudet	28 544	31 100	29 530	-5,05 %	30 121	30 723
Rahoitustuotot ja -kulut	- 1 625	- 1 500	- 1 870	24,67 %	- 1 900	- 1 907
Korkotuotot	1 749	1 900	740	-61,05 %	752	755
Muut rahoitustuotot	1 318	400	1 200	200,00 %	1 219	1 224
Korkokulut	- 4 228	- 3 700	- 3 800	2,70 %	- 3 861	- 3 875
Muut rahoituskulut	- 463	- 100	- 10	-90,00 %	- 10	- 10
Vuosikate	21 920	13 340	14 957	12,12 %	17 281	19 429
Suunnitelm. muk. poistot	- 19 325	- 19 500	- 18 500	-5,13 %	- 19 500	- 19 500
Tilikauden tulos	2 595	- 6 160	- 3 543	-42,48 %	- 2 219	- 71
Poistoero	67	57	67	17,54 %	67	67
Ylijäämä/alijäämä	2 662	- 6 103	- 3 476	-43,04 %	- 2 152	- 4

3.4.10 Verotulojen kehitys

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

Lohjan vuosittainen verotulokertymä asukasta kohden laskettuna on koko ollut Uudenmaan kuntien vastaavaa keskiarvotasoa alempi. Ero on ollut suurimmillaan 1 030 euroa (v. 2022). Koko maan osalta tarkasteltuna Lohjan verotulokertymä on vuodesta 2021 lähtien ollut selkeästi alle maan keskiarvon.

Verotulot euroa/asukas	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Koko maa	4065	4166	4326	4610	4844	2603	2485		
Uusimaa	4870	4921	5071	5378	5688	2840	2587		
Lohja	4071	4136	4298	4500	4658	2515	2407	2477	2499

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

Verotulot/asukas verrattuna Uusimaahan ja koko maahan	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lohja vs. Uusimaa	-799	-785	-773	-878	-1030	-325	-180
Lohja vs. koko maa	6	-30	-28	-110	-186	-88	-78

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

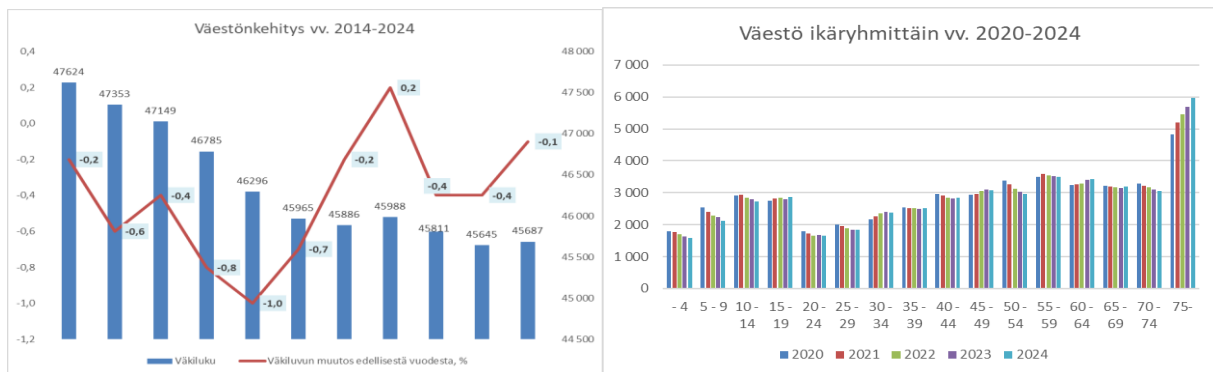
3.5 Toimintaympäristö

3.5.1 Väestön kehitys ja muuttoliike

Vuodenvaihteessa 31.12.2024 Lohjan väkiluku oli 45 687 henkeä, kasvua edelliseen vuoteen 32 henkilöä, 0,1 %. Nettomaahanmuutto oli 124 henkilöä ja kuntien välinen nettomuutto 149. Luonnollinen väestönmuutos oli negatiivinen (-231 henkilöä)

Lohjan kaupungin väkiluvun muutos on vuosina 2014-2024 vaihdellut -1,0 % ja +0,2 % välillä verrattuna edelliseen vuoteen. Vuoden 2014 jälkeen väkiluvun kehitys on ollut pääosin negatiivista, mutta vuonna 2021 muutos kääntyi hetkellisesti positiiviseksi ollen +0,2 %. Vuonna 2024 muutos oli taas positiivinen +0,1 %.

Lähde: Tilastokeskus

Alle kouluikäisten määrä laski edelleen vuoden 2024 aikana 78 lapsella. Taustalla on viime vuosien pienempi syntyneiden määrä. Tulevina vuosina alle kouluikäisten määrä laskee vielä.

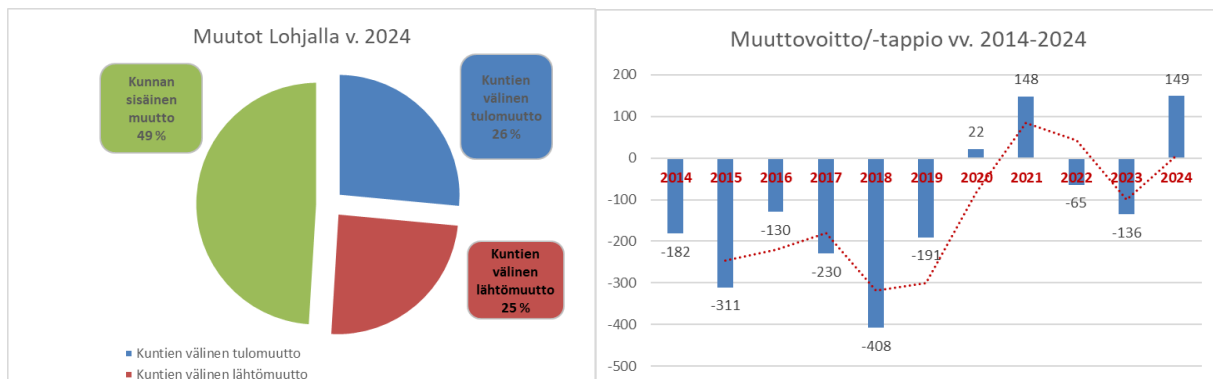
Perusopetusikäisten lasten määrä laski vuonna 2024 yhteensä 105 lapsella. Tulevina vuosina perusopetusikäisten määrä laskee edelleen.

16–18-vuotiaiden määrä kasvoi vuonna 2024 yhteensä 11 henkilöllä.

19–24-vuotiaiden määrä kasvoi vuonna 2024 yhteensä 22 henkilöllä.

Työikäisten ikäluokka eli 25–64-vuotiaat väheni vuonna 2024 yhteensä 60 henkilöllä.

Yli 65-vuotiaiden määrä kasvoi vuonna 2024 yhteensä 263 henkilöllä ja yli 75-vuotiaiden määrä kasvoi 269 henkilöllä. Vanhempien ikäluokkien voimakas kasvu jatkuu tulevinakin vuosina.

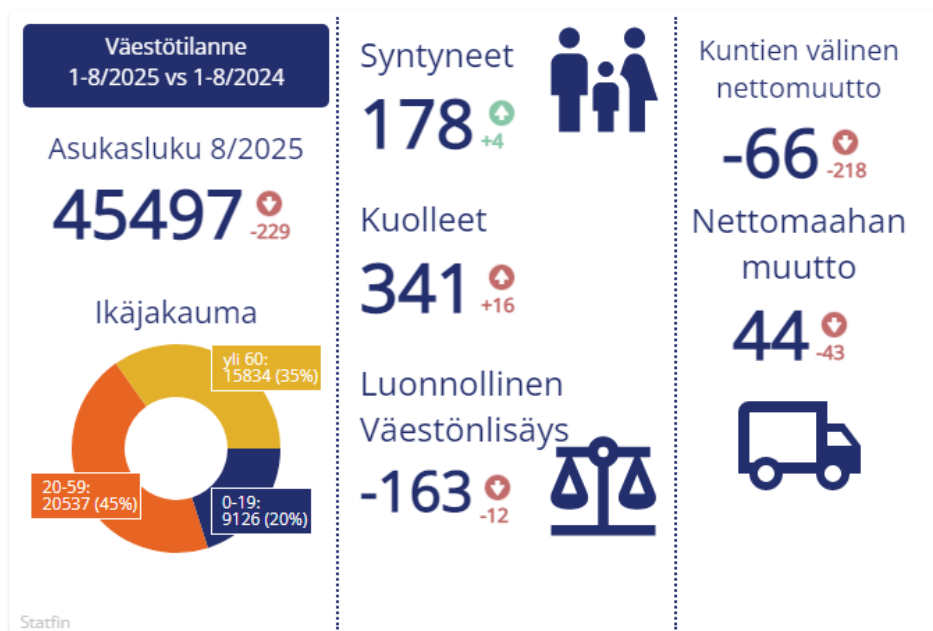

Lähde: Tilastokeskus

Muuttajat vaikuttavat, paitsi väestön määrään, myös sen rakenteeseen, millä on erittäin suuri vaikutus kuntien talouden ja palvelujen kannalta. Muuttoliikkeen taloudelliset ja sosiologiset vaikutukset koskettavat sekä lähettävää että vastaanottavaa muuttoliikkeen aluetta. Muuttovirrat kahden kohteen välillä ovat toisinaan merkittävästi erilaiset, ja niiden vaikutus saattaa tällöin ylläpitää tai voimistaa jo lähtökohtaisesti epätasapainoista väestörakennetta tai toisaalta aikaansaada merkittäviä muutoksia tulo- tai lähtöalueen väestön profiiliin.

Valikoivuudella on siis merkitystä yksittäiselle kunnalle, sillä sen verotulot sekä erilaisiin kunnallisiin palveluihin kuluvat määrärahat määräytyvät kuntalaisten ominaisuuksien mukaan. Suomalainen kuntien verotuskäytäntö tekee väestömäärästä strategisen muuttujan. Kaksi suurinta tuloerää ovat nimittäin verotulot ja valtionosuudet. Veropohjan kannalta on keskeistä, millainen tulotaso siellä asuvilla ja ennen kaikkea sinne ja sieltä muuttavilla on.

Muuttoliikkeen lisätessä kunnan väestöä aiheutuu siitä paineita kunnan palvelutuotannolle sekä haasteita asuntoalueiden kaavoitukselle ja asuntojen uudistuotannolle. Muuttoketjututkimuksissa on todettu muuttajien suuntautuvan lähinnä vanhaan asuntokantaan. Asumisen kysyntä kokonaisuudessaan kuitenkin lisääntyy. Negatiivinen nettomuutto puolestaan pienentää palvelutarpeita jättäen niitä joskus vajaakäyttöön, ja ikään sidottujen palvelujen tarve voi muuttua tasaisellakin muuttotaseella, jos muuttovirrat eroavat toisistaan ikärakenteeltaan.

Väestö kunnan osa-alueittain v. 2023:

Asukkaita **Pähkinä/Lohjan keskustan alueella** oli vuoden **2024** lopussa 17 271, 38 % asukkaista.

Osa-alue, ikäryhmittäin 2024	- 6	7 - 12	13 - 15	16 - 18	19 - 49	50 - 64	65 - 74	75 -	Ikäluokat yhteensä
444 Lohja - Lojo	2 357	2 900	1 774	1 775	14 804	9 874	6 242	5 961	45 687
4441 Tammi	419	515	346	346	2 597	1 839	1 116	1 045	8 223
4442 Vaahtera	238	307	154	157	1 492	978	609	522	4 457
4443 Mänty	486	598	406	364	2 781	1 863	992	743	8 233
4445 Pähkinä	827	1 021	597	658	5 697	3 404	2 431	2 636	17 271
4446 Koivu	86	113	37	43	424	288	233	205	1 429
4447 Leppä	174	195	132	114	962	869	485	413	3 344
4448 Kuusi	100	103	74	59	613	483	292	330	2 054
444999999 Tuntematon	27	48	28	34	238	150	84	67	676

Lähde: Tilastokeskus

Tammi/Etelä-Lohjan alueet: Teutari, Kukkumäki-Kirkniemi, Lohjansaari, Virkkala-Tuusanlahti, Vappula, Maksjoki, Paila

Vaahtera/Länsi-Lohjan alueet: Karstu-Karnainen, Paloniemi-Hiittinen, Routio, Sammatti

Mänty/Pohjois-Lohjan alueet: Immula-Veijola, Ventelä-Keskusta, Perttilä, Lempola, Lohjanharju, Laakspohja-Santoja, Koikkala-Paksalo, Maikkala-Lehmijärvi, Uusniitty, Muijala-Nummenkylä

Pähkinä/Lohja keskustan alueet: Hiidensalmi, Pitkäniemi, Keskusta, Moisio, Myllylampi, Ojamo, Keskilohja, Gunnarla, Gruotila

Koivu/Karjalohjan alueet: Karjalohja kirkonkylä, Pohjois-Karjalohja, Etelä-Karjalohja, Karkali-Lohjansaari

Leppä/Nummen alueet: Saukkola, Nummi kirkonkylä, Koisjärvi, Hyrsylä, Valkerpyy, Järvenpää, Hlrvijoki

Kuusi/Pusulan alueet: Pusula kirkonkylä, Ikkala, Pusulan järvisetu

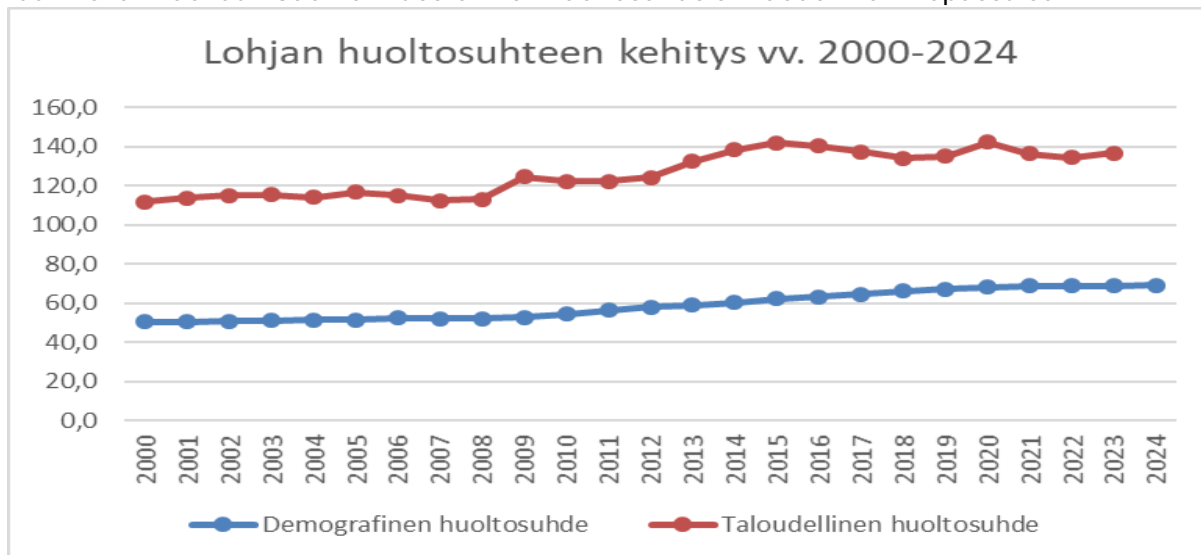
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
444 Lohja - Lojo	46 296	45 965	45 886	45 988	45 811	45 645	45 687
444101 Teutari	588	574	549	527	532	515	512
444102 Kukkumäki-Kirkniemi	928	919	940	919	898	887	880
444103 Lohjansaari	364	353	345	324	329	325	335
444104 Virkkala-Tuusanlahti	4 087	4 047	4 022	4 037	3 962	3 992	3 899
444105 Vappula	1 199	1 176	1 126	1 118	1 099	1 076	1 085
444106 Maksjoki	1 518	1 510	1 506	1 491	1 462	1 428	1 416
444107 Paila	104	98	98	90	96	93	96
444208 Karstu-Karnainen	491	481	485	489	482	510	498
444209 Paloniemi-Hiittinen	95	95	90	86	83	77	75
444210 Routio	2 368	2 323	2 359	2 327	2 346	2 348	2 323
444230 Sammatti	1 596	1 589	1 585	1 629	1 604	1 582	1 561
444311 Immula-Veijola	524	525	528	523	499	495	477
444312 Ventelä-Keskusta	2 286	2 329	2 313	2 254	2 223	2 198	2 187
444313 Perttilä	1 548	1 579	1 556	1 556	1 543	1 553	1 536
444314 Lempola	644	658	647	643	637	638	642
444315 Lohjanharju	33	33	33	33	33	31	29
444316 Laakspohja-Santoja	121	117	114	113	109	98	103
444317 Koikkala-Paksalo	506	515	497	489	486	474	474
444318 Maikkala-Lehmijärvi	918	912	875	888	858	838	825
444319 Uusniitty	1 342	1 304	1 263	1 233	1 257	1 264	1 265
444320 Muijala-Nummenkylä	714	697	702	701	709	707	695
444521 Hiidensalmi	285	289	293	438	451	484	632
444522 Pitkäniemi	15	12	13	13	15	15	15
444523 Keskusta	4 588	4 616	4 592	4 810	4 896	4 988	4 982
444524 Moisio	1 675	1 635	1 627	1 584	1 573	1 555	1 552
444525 Myllylampi	928	948	970	984	987	967	970
444526 Ojamo	3 659	3 612	3 644	3 589	3 539	3 525	3 505
444527 Keskilohja	1 750	1 725	1 789	1 844	1 858	1 836	1 912
444528 Gunnarla	1 190	1 202	1 253	1 303	1 337	1 361	1 400
444529 Gruotila	2 416	2 365	2 347	2 342	2 337	2 310	2 303
444631 Karjalohja kirkonkylä	681	683	693	667	684	704	710
444632 Pohjois-Karjalohja	286	286	272	284	279	277	278
444633 Etelä-Karjalohja	373	364	366	371	375	357	357
444634 Karkali-Lohjansaari	71	76	80	83	88	87	84
444735 Saukkola	1 280	1 260	1 248	1 225	1 214	1 187	1 176
444736 Nummi kirkonkylä	727	728	705	698	675	659	676
444737 Koisjärvi-Hyrsylä	430	407	428	427	424	425	416
444738 Valkerpyy	81	80	78	81	80	82	85
444739 Järvenpää	462	463	458	449	448	436	426
444740 Hirvijoki	590	571	570	564	576	577	565
444841 Pusula kirkonkylä	1 237	1 249	1 222	1 219	1 217	1 205	1 217
444842 Ikkala	397	381	377	365	346	338	331
444843 Pusulan järvisuut	567	576	575	556	548	524	506
44499999 Tunteaton	634	603	653	622	617	617	676

Lähde: Tilastokeskus

Huoltosuhteiden kehitys

Väestörakennetta mitataan ns. taloudellisella huoltosuhteella, jossa lasketaan kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Vuonna 2023 koko maan taloudellinen huoltosuhde oli 136,6 eli sataa työllistä kohden oli 136,6 työvoiman ulkopuolella olevaa.

Väestöllinen eli demografinen huoltosuhde ilmoitetaan ei-työikäisten ja työikäisten määrien suhteena eli kuinka monta ei-työikäistä on sataa työikäistä kohti jollakin määritellyllä alueella. Työikäisiin lasketaan 15–64-vuotiaat. Suomen väestöllinen huoltosuhde oli vuoden 2024 lopussa 69.

Lähde: Tilastokeskus

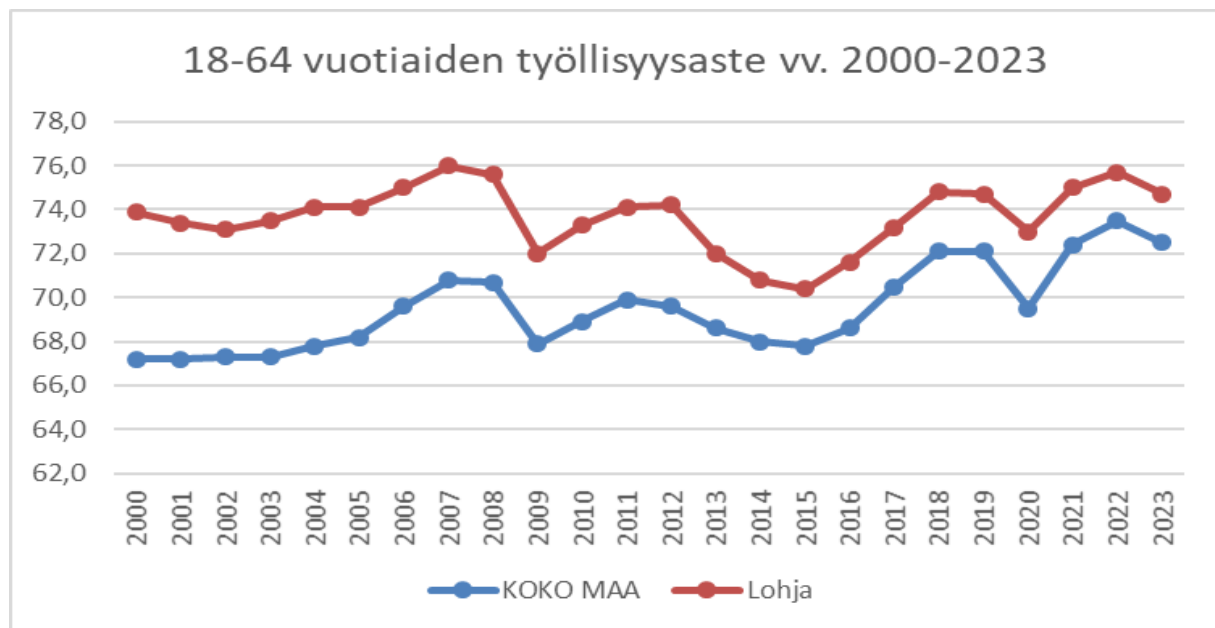
Lohjan taloudellisen huoltosuhteen vaihtelu on ollut melko vähäistä. Koko 2000-luvun taloudellinen huoltosuhde on pysytellyt suunnilleen samalla tasolla, mutta vuodesta 2009 alkaen huoltosuhde on huonontunut taloudellisen taantuman seurauksena. Vuonna 2023 huoltosuhde oli 136,6.

Lohjan väestöllinen huoltosuhde on noussut tasaisesti 2010-luvulla ja vuonna 2024 suhdeluku oli 69. Väestön ikääntyessä myös Lohjan väestöllinen huoltosuhde tulee heikkenemään. Nopeampi väkiluvun kasvu olisi tässä mielessä toivottavaa, sillä sen myötä huoltosuhde pysyisi parempana, koska väkiluvun nopeampi kasvu perustuisi osin suurempaan muuttajakertymään, ja muuttajat ovat pääsääntöisesti työikäistä, nuorta väestöä.

3.5.2 Työllisyys

Työllisyys

Työllisyysaste = alueella asuvien 18–64-vuotiaiden työllisyysaste eli 18–64-vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä. Työllisyysasteen osalta Lohjalla tapahtui myönteistä kehitystä 1990-luvun lopulla taantuman ohituksen seurauksena. Työllisyysaste on koko 2000-luvun pysytellyt 70 %:n yläpuolella. Työpaikkaomavaraisuus (v. 2023) on 77,7 %. Monipuolisen elinkeinorakenteen kehitys tulevaisuudessa myötävaikuttaa korkeaan työpaikkaomavaraisuusasteeseen Lohjalla.

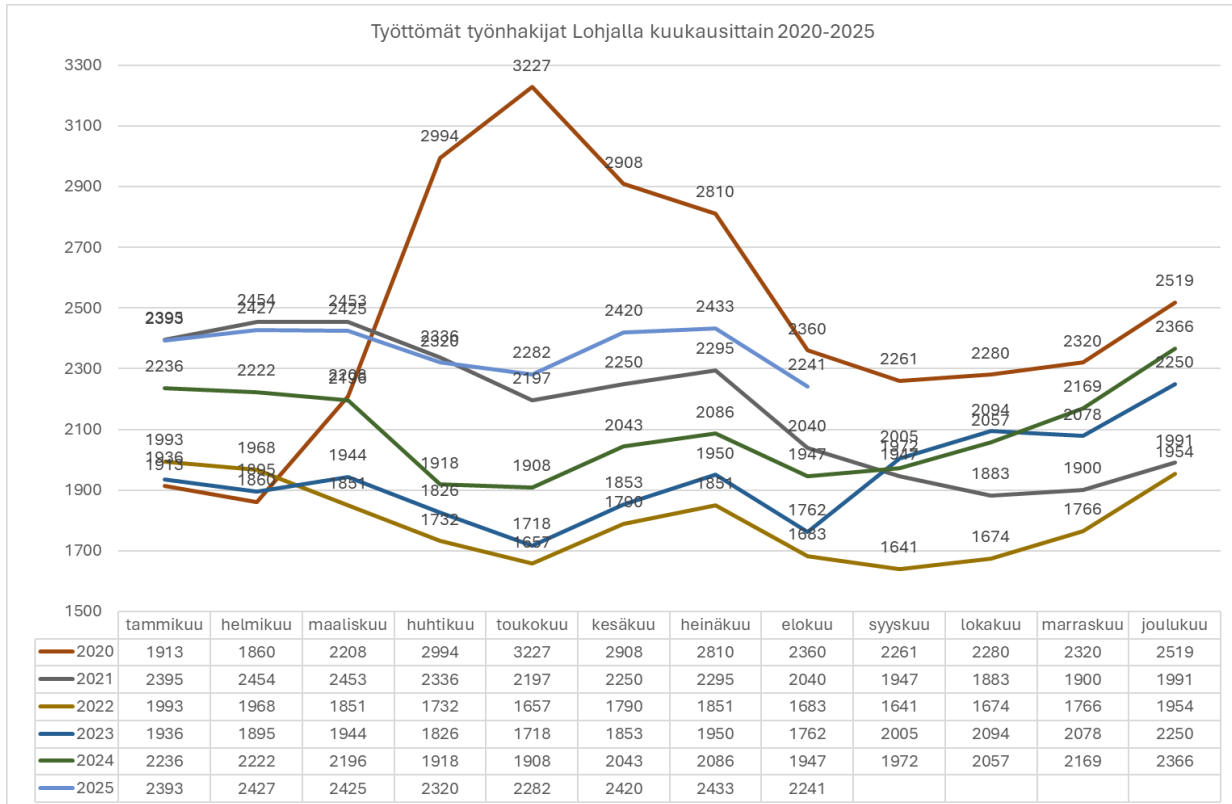
Lähde: Tilastokeskus

Työttömyys

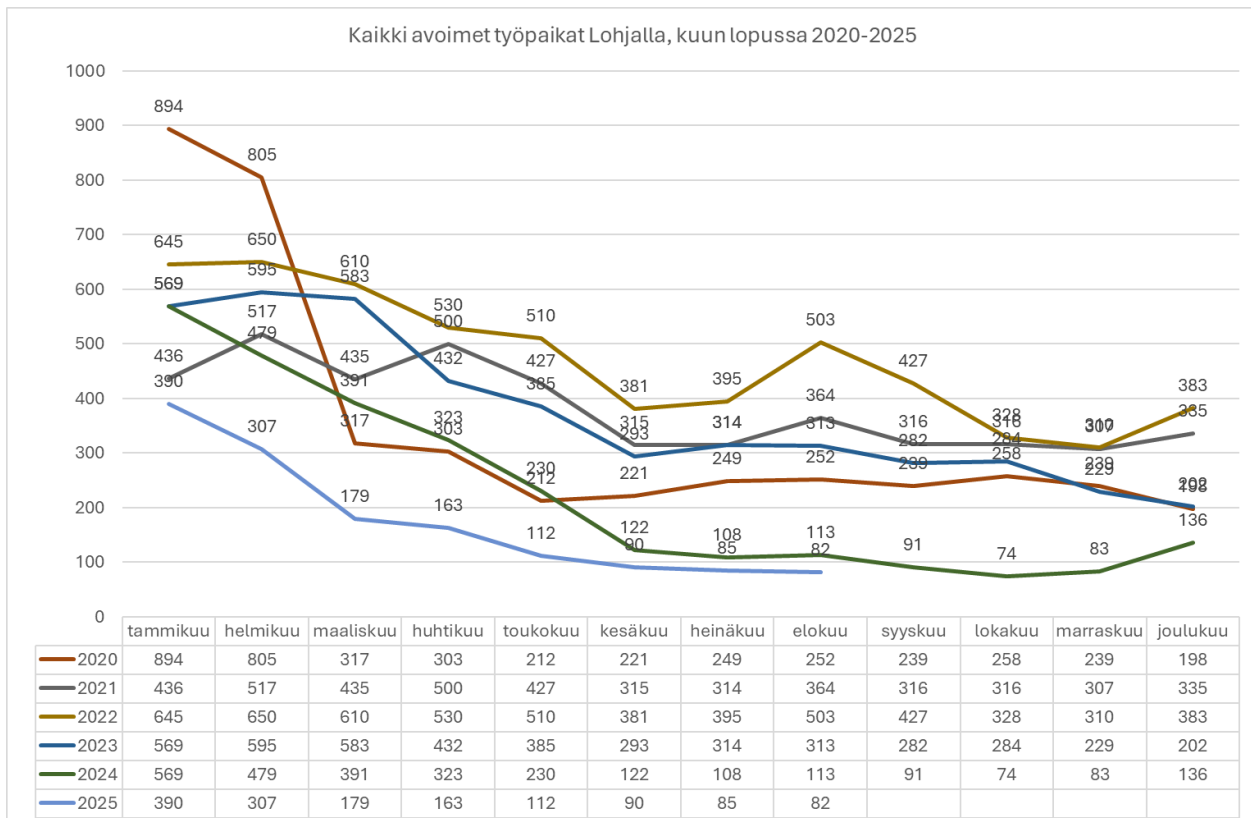
KEHA -keskuksen Työnvälitystilaston mukaan Uudenmaan kuntien alueella oli elokuussa v. 2025 yhteensä 112 267 työtöntä työnhakijaa, joista ilman työsuhdetta olevia oli 107 729 ja lomautettuja 4 538. Ilman työsuhdetta olevien määrä nousi 14 800 henkilöllä (15,9 %) ja lomautettujen määrä laski 592 henkilöllä (-11,5 %) vuoden takaiseen verrattuna.

Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli alueella 10 976, mikä on 1 966 henkilöä (21,8 %) enemmän kuin edellisen vuoden elokuussa. Pitkäaikaistyöttömiä oli 50 774, mikä on 13 575 henkilöä (36,5 %) enemmän kuin vuoden 2024 elokuun lopussa. Ulkomaalaisia työttömiä oli 25 872, mikä on 1 782 henkilöä (7,4 %) enemmän edellisvuoteen verrattuna.

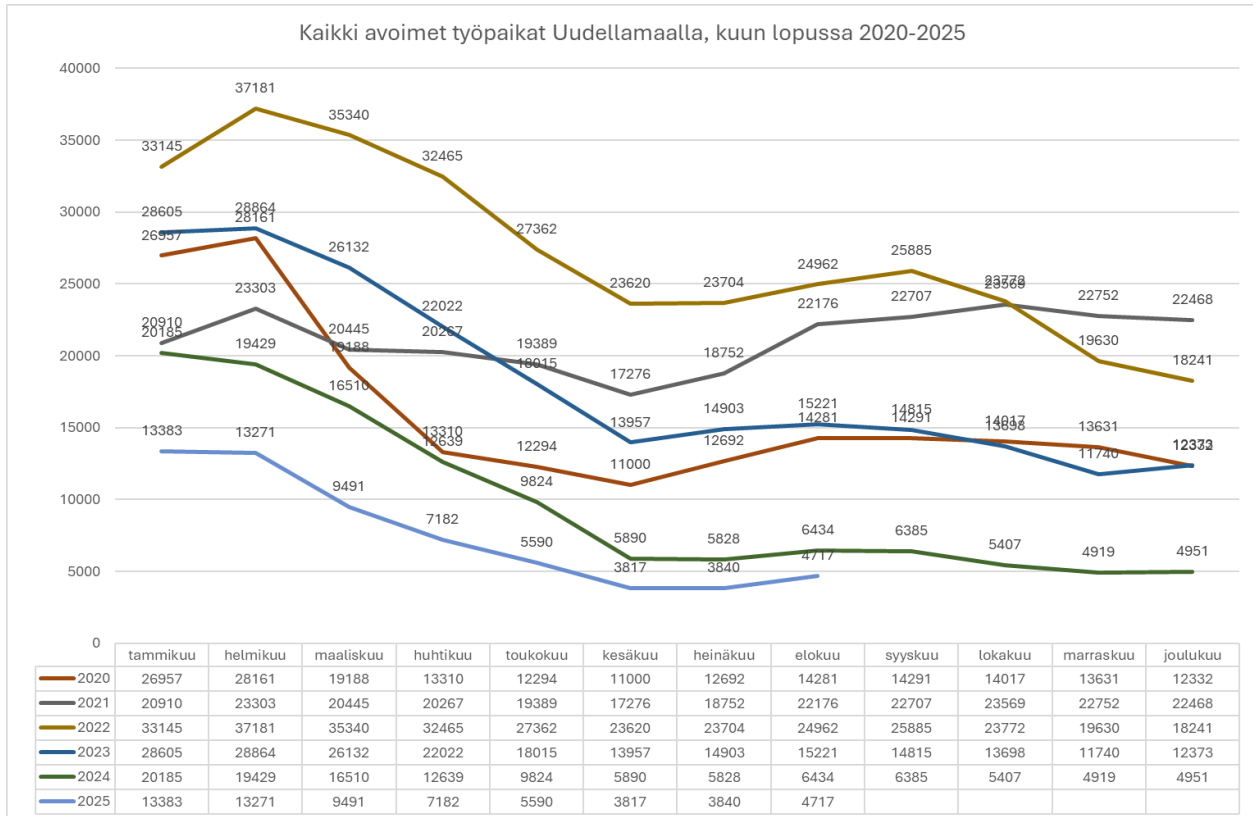
Vuoden 2025 alusta TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille. Lohjan kaupunki ja Karkkilan kaupunki muodostavat Lohja-Karkkila-työllisyysalueen. Uudistus laajensi kuntien vastuuta työttömyystukien rahoittamisesta. Kuntien rahoitusvastuu on kasvanut, ja Kela laskuttaa kunnista henkilöistä, jotka ovat saaneet työttömyysetuutta yli 101 päivää seuraavasti: 101 päivän jälkeen 10 % ja 701 päivän jälkeen 50 %. Vuoden 2026 talousarvioon on varattu 5,0 miljoonaa euroa Lohjan kaupungin työttömyysetuuksien rahoitusvastuuseen.

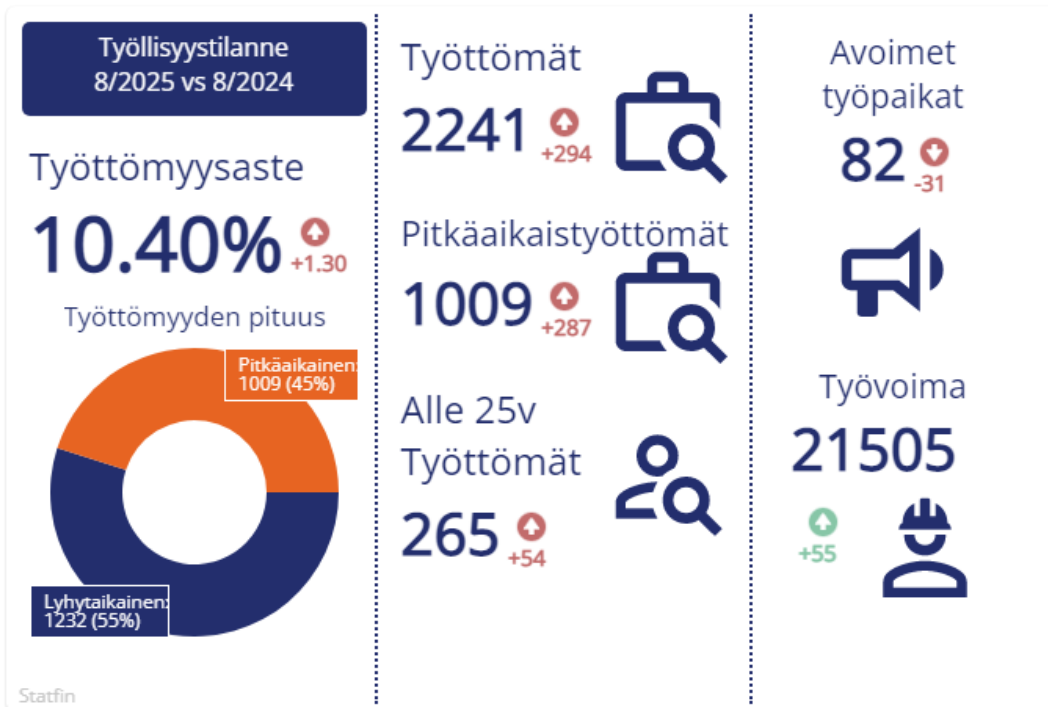
Lähde: KEHA-keskus, Työnvälitystilasto

Lähde: KEHA-keskus, Työnvälitystilasto

Lähde: KEHA-keskus, Työnvälitystilasto

3.5.3 Asuminen

Lohjan kaupungin tulevaisuuden asuntotuotantoa on arvioitu ajalle 2025–2040. Arvio perustuu taajamaosayleiskaavaan ja Lohjan maankäytön aluejakoihin. Lähivuosina kerrostaloasuntotuotannon painopiste on Lohjan keskustassa ja sen lähiympäristössä, kun taas kaupungin maanomistuksessa olevan pientalorakentaminen keskittyy Muijalaan, Gunnarlaan ja Routiolle. Tavoitteena on, että olemassa oleva yhdyskuntarakenne täydentyy ja tiivistyy. Pidemmällä aikavälillä rakentaminen suuntautuu Länsiradan varrelle ja Lohjansolmun alueelle. Lohjansolmu toteutuu vaiheittain, kun päätös radan rakentamisesta on tehty.

Yleisemmin asuntorakentamisella on viime vuosina mennyt heikosti kaikissa pohjoismaissa. Valtiovarainministeriön 2025–2026 vuosien rakentamista koskevassa julkaisussa todetaan, että epävarma maailman- ja taloustilanne heijastuu edelleen myös rakentamiseen. Suomessa rakentaminen on vähentynyt voimakkaasti, viime vuosina erityisesti asuinrakentamisessa. Asuinrakentamisen tuotannon ennustetaan elpyvän vuonna 2025, vaikka kysyntä painottuu enemmän käytettyihin asuntoihin ja asuinrakennuksiin. Asumiseen liittyvä korjausrakentaminen on vähentynyt viime vuosina. Korjausrakentamisen hidastuminen on kuitenkin pientä uudisrakentamiseen verrattuna, joten talojen korjaamiseen käytetään tällä hetkellä enemmän rahaa kuin uudistalonrakentamiseen. Lisäksi arvio osoittaa, että tulevaisuudessa asuinrakentamisen alueelliset erot tulevat kasvamaan.

Kaavavaranto ja vireillä oleva kaavoitus

Kerrostalojen kaavavaranto ja vireillä olevat kaavat

Voimassa olevat asemakaavat mahdollistavat kerrostalorakentamisen Lohjan keskustaan ja sen lähiympäristöön. Rakentamattomat kerrostalotontit sijaitsevat Lohjan torin lähiympäristössä, Asemakadulla, Linnaistenkadulla, Hiidensalmessa, Rajavartiostonkadulla ja Gunnarlassa. Torin lähiympäristön, Asemakadun, Hiidensalmen ja Rajavartiostonkadun kerrostalorakentamiseen osoitetut alueet ovat kaupungin omistuksessa. Lisäksi keskusaukion läheisyydessä olevan toimistorakennuksen toimistotilat ovat mahdollista muuttaa asuinkäyttöön. Kaupungin omistuksessa olevalle Haikarin alueelle voidaan rakentaa kaksikerroksisia kerrostaloja ja Routiolle neljä viisikerroksista kerrostaloa. Roution kerrostalotontit omistaa Lohjan vuokra-asunnot.

Kaavoitusohjelman mukaiset vireillä olevat kaavahankkeet, jotka mahdollistavat kerrostalorakentamisen sijoittuvat Lohjan keskustan läheisyyteen, Hiidensalmeen ja Pitkäniemeen. Puu-Anttilan kerrostalohanketta voidaan edistää, kun hanketoimijan tavoitteet tarkentuvat. Vireillä olevista hankkeista Hiidensalmen maa-alueet ovat Lohjan kaupungin omistuksessa.

Parhailleen käynnissä olevassa Keskustavisiossa ja voimassa olevassa keskustan osayleiskaavassa tavoitteena on saada uusia asukkaita Lohjan keskustaan. Suunnitelmissa on todettu, että aluetta voidaan tiivistää ja täydentää monipuolisella rakentamisella. Lisäksi Moisionpellon suunnitteluperiaatteiden pohjalta on todettavissa, että alueelle soveltuu pienimuotoinen kerrostalorakentaminen.

Lohjansolmun asemanseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaava mahdollistaa uuden kaupunginosan rakentamisen Espoo-Salo –oikoradan juna-aseman ympäristöön. Asemanseudun lähiympäristöön on osoitettu keskustatoimintojen alue ja asumispainotteisia keskustatoimintojen alueita. Vireillä oleva L107 Lohjansolmun aseman kaavahanke käynnistää alueen asemakaavoituksen. Lohjansolmun asemanseudun alue sisältää runsaasti kerrostalorakentamista. Kyseisen alueen rakentaminen edellyttää radan toteuttamispäätöstä. Asemanseudun ympäristö on osittain kaupungin omistuksessa. Tarkoitus on hankkia alueelta lisää maata kaupungin omistukseen ennen asemakaavoitusta.

Rivi- ja pientalojen kaavavaranto ja vireillä olevat kaavat

Kaupungin omistamilla alueilla sekä yksityisessä maanomistuksessa on runsaasti mahdollisuuksia pientalojen rakentamiseen. Rakentamattomat tontit ovat olemassa olevan kunnallistekniikan ja palveluiden äärellä, niiden toteutumisen edistäminen on erittäin suositeltavaa. Vuonna 2025 Lohjan kunnallistekniikka ei toteuttanut uusia pientaloalueita.

Vuonna 2025 valmistuneet kaavat mahdollistavat pientalojen toteuttamisen Lohjan torin ympäristöön sekä Routiolla Hiidenlinnan alueelle. Moision- ja Pappilanpellon maakäytön periaatteiden pohjalta alueelle soveltuu myös pientalorakentaminen.

Rivi- ja pientalorakentamisen alueet sijaitsevat Gunnarlassa, Haikarissa, Immulassa, Routiolla, Muijalla ja Vappulassa. Haikarin, Immulan, Vappulan ja Muijalan alueet ovat pääasiassa kaupungin omistuksessa, kun taas Gunnarlan ja Roution alueista kaupunki omistaa vain osan.

Lohjansolmun asemanseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaava mahdollistaa myös pientalojen rakentamisen, mikäli radan toteuttamispäätös tehdään.

Kunnallistekniikan piirissä olevat erillispientalojen tonttivaranto:

	Kaupungin maanomistus	Yksityinen maanomistus
Lohjan keskustaajama (Tynninharju, Ojamo, Keskustan ja sen lähiympäristö, Kiviniemi, Hiidensalmi, Moisio, Keski-Lohja, Gunnarla)	n. 20	n. 100
Nauhataajaman länsiosa (Routio, Karainen, Rajaportti, Paloniemi)	n. 20	n. 40
Nauhataajaman pohjoisosa (Lohjan asema, Mäntynummi, Lempola, Ventelä, Muijala, Nummenkylä)	n. 40	n. 50
Nauhataajaman eteläosa (Virkkala, Maksjoki, Vappula, Kirkniemi, Lohjan-saari, Iso-Teutari)	n. 15	n. 70
Karjalohjan ympäristö	n. 30	n. 30
Nummi-Saukkolan ympäristö	n. 10	n. 20
Pusulan ympäristö	n. 10	n. 5
Sammatin ympäristö	n. 5	n. 10

Kaupungilla on vireillä muutama asemakaavahanke, joiden tavoitteena on mahdollistaa myös rivi- ja pientalorakentamista. Vireillä olevan Hiidensalmen kaavan tavoitteena on mahdollistaa rivitalojen ja kytkettyjen pientalojen toteutuminen. Männistönkadun ja Paloniemen kaavahankkeet etenevät myöhemmin työtilanteen mukaan. Hiidensalmen alue, Männistönkadun tontti ja osa Paloniemen alueesta ovat kaupungin omistuksessa.

Asuntotuotanto

Kaupungin väestönkasvutavoitteena on noin 15 000 uutta asukasta vuoteen 2050 mennessä. Tavoitteet kasvulle on asetettu kaupunkistrategiassa 2023–2030. Lisäksi yleispiirteisessä maankäytön suunnittelussa asetetaan tarkempia alueellisia väestönkasvutavoitteita. Kaavoituksessa kiinnitetään erityisesti huomiota myös alueiden toteutusjärjestykseen, jotta kaupungin investoinnit tulisi hyödynnettyä täysimääräisesti ja oikea-aikaisesti.

Rakentamisen määrä Lohjalla on yleisesti hieman vähentynyt viime vuoteen verrattuna. Lohjan rakennusvalvonnan tilastojen mukaan vuonna 2024 valmistui yhteensä 82 asuntoa, mikä on noin 20 asuntoa vähemmän kuin vuonna 2023. Vuonna 2024 kerrostaloasuntoja valmistui 50 ja erillispientaloasuntoja 32.

Asemakaava-alueiden ulkopuolella rakentaminen edellyttää pääasiassa uuden rakentamislain mukaista sijoittamisen edellytysten tarkastelua ja/tai poikkeamista. Haja-asutusalueiden asuinrakentaminen on yli kolminkertaistunut vuonna 2024 edelliseen vuoteen verrattuna. Rekisteritietojen mukaan vuonna 2024 suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset mahdollistivat 15 ympärivuotisen asuinrakennuksen rakentamisen ja kaksi käyttötarkoituksen muutosta vakituiseen asumiseen. Vuoden 2025 (1.10. mennessä) sijoittamisluvat ja poikkeamiset ovat mahdollistaneet neljän ympärivuotisen asuinrakennuksen rakentamisen.

3.6 Henkilöstö

Kaupungin henkilöstömäärä on vuoden 2025 kolmen ensimmäisen kvartaalin aikana ollut keskimäärin yhteensä 2025 henkilöä (1870 htv). Vuoden 2026 talousarvioon sisältyy uuden kaupunkistrategian edellyttämät palvelurakenteen uudistukset.

Henkilöstökustannuksiin on vuonna 2026 varattu 100,6 milj. euroa, josta palkkoja ja palkkioita on 80,8 milj. euroa. Henkilöstökustannuksiin sisältyvien henkilösivukulujen ja eläkekulujen määrä on 19,4 milj. euroa.

Palkkaperusteisten henkilöstösivukulujen arvioidaan vuonna 2026 olevan seuraavat: Eläkevakuutusmaksu 20,1 % (sis. tasausmaksu 3,0 %)

Sairausvakuutusmaksu 1,85 %

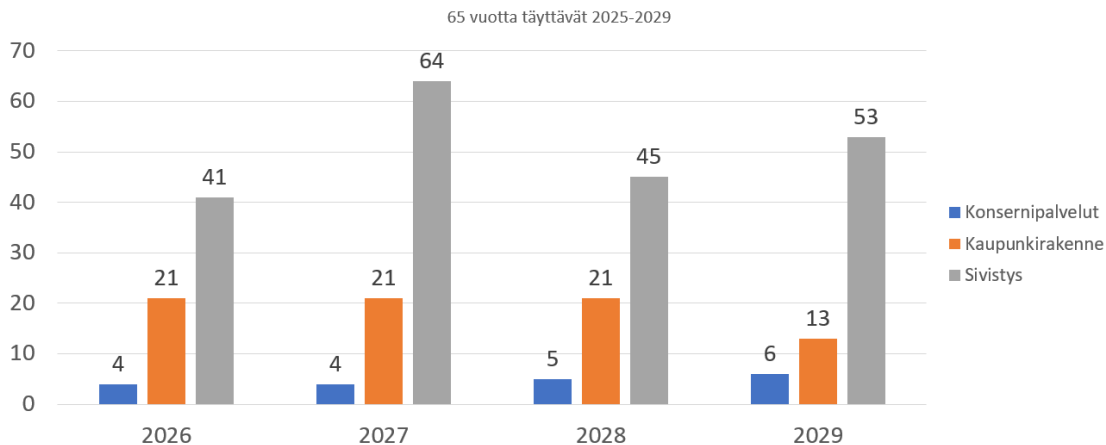
Työttömyysvakuutusmaksu 1,3 %

Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,70 %

Taloussuunnitelmavuosina arvioidaan varsinkin opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstömäärän vähentymistä lapsimäärän laskun vuoksi.

Suunnitelmavuosien tavoite on hallita henkilöstöressurssien määrää luonnollista poistumaa hyödyntäen ja työtehtävien uudelleen järjestelyn avulla.

65 vuotta täyttävät vuosina 2025–2029 toimialoittain

Kuva. 65 vuotta täyttävät vuosina 2025–2029 toimialoittain. Lähde: Keva

Ennusteen mukaan seuraavien viiden vuoden aikana eläköityy 387 henkilöä, mikä on noin 18,1 % henkilöstöstä. Eniten henkilöstöä eläköityy sivistystoimialalla.

Eläköitymisennuste 2025 – 2029 (5 vuotta)

Kuva. Eläköitymisennuste 2025–2029. Lähde: Keva

Suunnitelmakauden alussa jatketaan määrätietoisesti työtä henkilöstöresurssien organisoinniksi vastaamaan päivitetyn kaupunkistrategian edellyttämää palvelurakennetta.

Kunta-alan uudet virka- ja työehtosopimukset astuivat voimaan keväällä 2025. Sopimuskausi on voimassa 28.2.2028 saakka. Perusratkaisun palkankorotukset ovat sopimuskauden aikana 7,37 prosenttia. Vuoden 2026 palkankorotusten osuus on 2,47 prosenttia ja vuoden 2027 osuus on 2,40 prosenttia. Lisäksi palkkarakenteita ja palkkausjärjestelmiä koskeva kehittämisohjelma nostaa palkkakustannuksia 1,8 %. Vuodelle 2027 sovitut korotukset voivat sopimusratkaisun mukaan muuttua, jos Teknologia-

teollisuuden työntekijöitä koskeva työehtosopimus irtisanotaan kolmannen vuoden osalta ja sen korotusprosentit muuttuvat. Vuoden 2025 aikana siirryttiin valtakunnallisesti tasopalkkajärjestelmään KVTES:n sekä OVTES G-liitteen henkilöstön osalta.

Kuntakentän valtakunnalliset vaikeudet henkilöstön saatavuudessa kohdistuvat erityisesti pulaan varhaiskasvatukseen, opetuksen sekä ruoka- ja siivousalan ammattilaisista. Keskeiset selittävät tekijät ovat valtakunnallisia.

Mielenterveyden häiriöstä johtuvien poissaolojen määrä on kasvanut. Vuoden 2025 aikana pilotoitu Kevan Pulssi-palvelu laajennetaan koko henkilöstöä koskevaksi, jotta sen kautta saadaan ajantasaista tilannekuvaa henkilöstön kuormittuneisuudesta ja työhyvinvoinnista.

Palkkamenojen koordinaation tehostamiseksi otettiin vuoden 2025 loppupuolella käyttöön digitaalinen rekrytointilupamenettely.

Henkilöstösuunnitelma (palkalliset henkilötyövuodet)	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Konsernipalvelut	77,1	78,79	80,79	79	79
Kaupunkirakenne-toimiala	390,6	451,42	442,56	447	447
Tekninen toimi	291,5	319,56	314,42	320	320
Kaupunkikehitys	73,1	114,53	112,04	110	110
-josta TE-palvelut	-	43,00	43,00	43	43
Ympäristöterveys	26,0	17,33	16,10	17	17
Sivistys-toimiala	1 456,3	1 237,35	1 201,34	1 200	1 200
Kasvu ja oppiminen	1 197,0	1 118,40	1 078,85	1 080	1 080
Kulttuuri ja vapaa-aika	259,3	117,95	119,49	120	120
Kaupunki yhteensä	1 924,0	1 767,56	1 724,69	1 726	1 726

3.7 Lohjan kaupunkistrategia 2023–2030

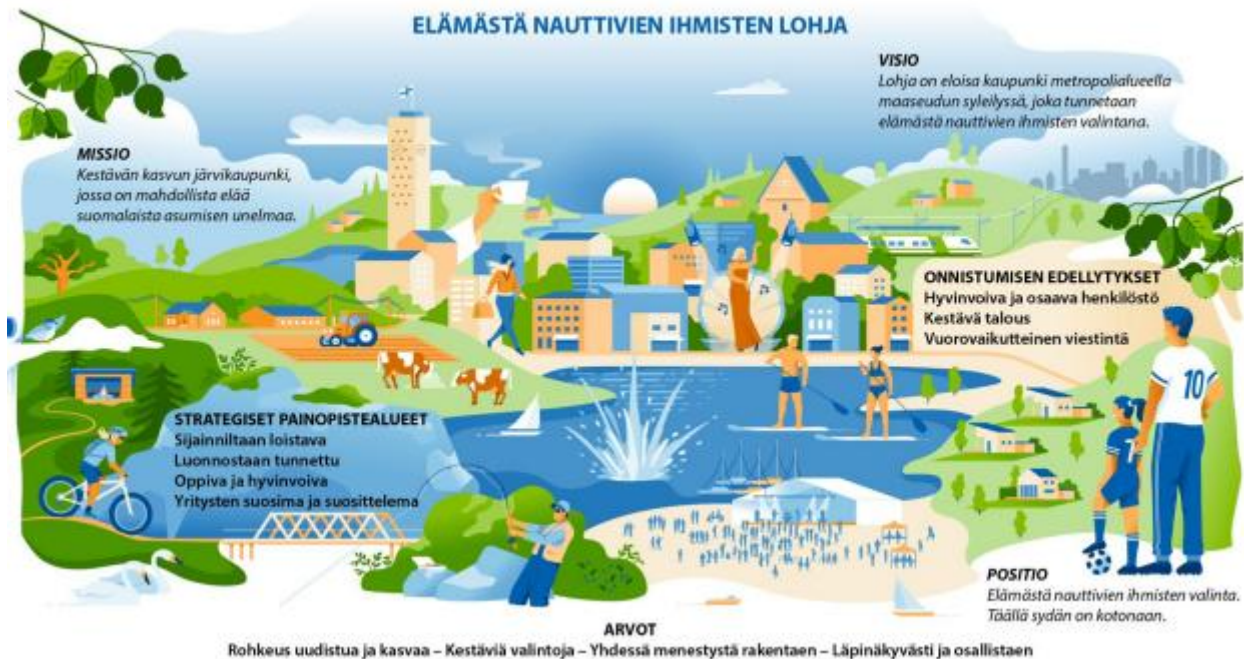
Valtuustokauden kaupunkistrategia vuosille 2023–2030 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 14.12.2022 ja strategian toimenpidesuunnitelma 15.3.2023. Kuntastrategiassa päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia määrittää kehittämisen suuntaviivat myös lähivuosiksi. Visio ja strategiset päämäärät kuvaavat kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa eli sitä millaiseksi kaupungin halutaan kehittyvän. Strategia sisältää valintoja eli asioita, joissa meidän tulee kaupunkina yhdessä kumppaneiden kanssa onnistua, jotta haluttu tulevaisuus toteutuu. Strategia määrittää myös toimintatavat, joilla varmistetaan strategian toteutumista. Strategian toimeenpanon tukena on strategian toimenpidesuunnitelma.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana ja toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä. Kaupunginvaltuusto arvioi strategian toteutumista joka vuosi keväällä talousseminaarin yhteydessä, asettaa tavoitteita ja tekee tarvittaessa muutoksia strategiaan. Strategialinjaukset tarkistetaan seuraavan kerran vuoden 2025 kuntavaalien jälkeen.

Lohjan kaupunkistrategia sisältää neljä strategista painopistealuetta:

- Sijainniltaan loistava
- Luonnostaan tunnettu
- Oppiva ja hyvinvoiva
- Yritysten suosima ja suosittelu

Strategian toteutumisen onnistumisen edellytyksiksi on määritelty hyvinvoiva ja osaava henkilöstö, kestävä talous sekä vuorovaikutteinen viestintä.

Kaupunkistrategian neljä strategista painopistettä

Kaupunkistrategia kiteytyy neljään strategiseen painopisteeseen

- Sijainniltaan loistava
- Luonnostaan tunnettu
- Oppiva ja hyvinvoiva
- Yritysten suosima ja suosittelu

Strategian toteutumisen onnistumisen edellytyksiksi on määritelty hyvinvoiva ja osaava henkilöstö, kestävä talous sekä vuorovaikutteinen viestintä.

Strategiakärkien toteuttamiseksi on kirjattu 8 tavoitetta, joiden toteuttaminen on ratkaisevaa kaupungin menestyksen kannalta. Strategiakärjet ja tavoitteet linjaavat lähivuosien tahtotilan. Seuraavassa on kuvattu kaupunkistrategian kärjet teemoittain.

Sijainniltaan loistava - Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina. - Sujuvien liikenneratkaisujen ansiosta Lohjan sijainnista otetaan maksimaalinen hyöty irti.	Oppiva ja hyvinvoiva - Lohjalaisten tyytyväisyys lasten ja nuorten palveluiden tarjontaan ja laatuun kasvaa strategiakauden jokaisen vuoden aikana. - Lohjalaiset pitävät huolta hyvinvoinnistaan ja ympäristöstään tekojemme kannustamina. Haluamme osallistaa kuntalaisia päätösten valmistelussa.
Luonnostaan tunnettu - Lohjan alueen tunnettuus helposti saavutettavana luonto- ja elämyskohteena on kasvanut merkittävästi. - Monipuoliset liikunnan, kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut ovat yksi keskeinen syy valita Lohja.	Yritysten suosima ja suosittalema - Lohjan palveluhalukkuus ja verkostot luovat kasvun mahdollisuuksia ja houkuttelevat kymmeniä uusia yrityksiä alueelle. - Yrittäjyyden ja alueelle laajentavien palveluyritysten ansiosta Lohjalle on syntynyt useita uusia palveluita asukkaille ja matkailijoille.

Strategian toimeenpano ja arviointi

Strategian toimeenpano ja yksityiskohtaisempi suunnittelu toteutuu vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä. Vuoden 2026 talousarvioon sisältyvät kaupunkitasoiset toiminnalliset tavoitteet ja tulosalueiden toimenpiteet niiden toteuttamiseksi. Talousarvion tavoitteet johdetaan kaupunkistrategian tavoitteista. Kaupungin talousarvion laadinnan yhteydessä toimialat ja liikelaitokset laativat toiminnalliset tavoitteet, joiden tulee olla palvelutuotannon vaikutuksia ja vaikuttavuutta kuvaavia, mitattavissa tai muuten todennettavissa olevia määrällisiä ja/tai laadullisia tavoitteita. Asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan talousarviovuoden aikana neljännesvuosikatsauksissa.

Talouden sopeuttamisella on vaikutusta myös mahdollisuuksiin saavuttaa strategiassa asetettuja tavoitteita. Tästä huolimatta asetetut tavoitteet ovat edelleen tärkeitä, ja asettavat painopisteitä toiminnan ja palvelujen kehittämiseksi.

Uusi valtuusto aloitti työnsä kesäkuussa ja uuden valtuustokauden strategiatyö käynnistettiin välittömästi. Tavoitteena on uuden strategian saattaminen päätöksentekoon heti alkuvuodesta 2026. Talousarvion laadinta on tehty voimassa olevan strategian pohjalta.

Strategian toteutumisen arviointi

- Strategisten tavoitteiden arviointia tehdään kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.
- Laajempi arviointi tehdään valtuustokauden puolivälissä syksyllä 2027 ja valtuustokauden lopussa keväällä 2029.

3.8 Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

3.8.1 Talousarvion osat

Rakenne ja sisältö

Talousarviolla ja taloussuunnitelmalla on kaksi tehtävää, jotka määräävät suunnitelmien rakenteen:

- kokonaistalouden näkökulma, jota kuvataan tulos- ja rahoituslaskelmilla;
- tulosohjauksen näkökulma, jota toteutetaan käyttötalousosan toiminnallisilla ja taloudellisilla tavoitteilla sekä määrärahoilla ja investointiosan suunnitelmilla.

Kokonaistalouden näkökulmasta talousarvion ja suunnitelman on annettava oikea kuva kaupungin taloudesta, osoitettava kaupungin taloudellisen tuloksen muodostuminen sekä keinot kokonaistalouden tasapainottamiseksi ja rahoitustarpeen kattamiseksi. Tuloslaskelmassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat varsinaisen toiminnan tulot ja menot, verotulot, valtionosuudet ja suunnitelman mukaiset poistot. Vakaan talouden lähtökohtana on, että toiminnan menokehitys sopeutetaan keskeisten tuloerien kehitykseen.

Rahoituslaskelmalla osoitetaan, miten kaupungin menot katetaan. Sen avulla kootaan tulorahoituksen ja investointien sekä anto- ja ottolainauksen kassavirrat yhteen laskelmaan. Jos tulorahoitus ei riitä menoihin, kaupungin on rahoitusosassa osoitettava tarvittava rahoitus. Kaupunki voi kattaa rahoitustarvettaan lainanotolla tai vapauttamalla rahoitus- tai vaihto-omaisuuteen sitoutunutta pääomaa.

Lohjan kaupungin talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Talousarvion käyttötalous- ja investointiosat puolestaan jakautuvat toimielimien vastuualueisiin ja ne edelleen organisaatorakenteen ja toiminnan mukaisiin tulosalueisiin ja edelleen tulosityksiköihin. Rahoitustuloista ja -menoista kokonaisuudessaan vastaa kaupunginhallitus.

Toiminnalliset tavoitteet ja määrärahat

Talousarvion käyttötalousosassa asetetaan toiminnalliset tavoitteet sekä osoitetaan asetettujen tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Molempien toimialojen sitovat toiminnalliset tavoitteet perustuvat kaupungille määriteltymiin päämääriin. Toiminnalliset tavoitteet asetetaan sanallisesti todennettaviksi aikaansaannoksiksi tai mitattavina palvelujen määrinä, tunnuslukuina tai muina tavoitearvoina.

Määrärahat otetaan talousarvioon suoriteperusteen mukaisesti jaksotettuina. Vuoden 2026 talousarvion määrärahoihin ja tuloarvioihin on sisällytetty myös tulosalueiden väliset sisäiset laskutukset. Sisäisinä ostoina laskutetaan siivouspalvelut, ruokapalvelut, ict-palvelut, hallintopalvelut (mm. monistamopalvelut, puhelinpalvelut, postituspalvelut, asianhallinta- ja arkistopalvelut) sekä tilojen vuokrat. Sisäisessä laskutuksessa laskutusperusteet ja hinnat määritellään ja sovitaan tuottajan ja tilaajan välillä tuottajan talousarvioon perustuen ennakoon. Laskutushinnat ovat myös lopulliset hinnat, jolloin tilinpäätöksen yhteydessä ei enää erikseen selvitetä sisäisiä kustannuksia. Talousarvion laatimisessa hinnoittelun lähtökohtana on tuottavan yksikön kannalta nollatulot eli todelliset kustannukset.

Käyttötalousosan määrärahasi vahvistetaan toimielinakohtaisten toimintatuottojen ja toimintakulujen erotus eli toimintakate. Toimintakatteen muodostumisesta ja käytöstä päättää toimielin sitovuusmääräyksissä esitetyin rajoituksin. Toimielimen toimintakatteen muuttamisesta päättää kaupunginvaltuusto. Investointiosan määrärahan muodostavat investointiryhmän kokonaiskustannukset.

Toiminnalliset muutokset, suoritteet ja yksikkökustannukset

Toiminnalliset muutokset sisältävät molempien toimialojen ja toimielinten talousarvion perustelutiedot, joissa on selvitetty toiminnan ja resurssien muutokset. Resurssien muutoksina esitellään henkilöstömäärän ja ostopalvelujen määrän muutokset, tilamuutokset sekä normaalista toiminnasta poikkeavat hankinnat.

Toimialalla on oikeus toteuttaa henkilöstömuutokset ja normaalista toiminnasta poikkeavat hankinnat ja resurssilisäykset vain, mikäli valtuusto on hyväksynyt ne talousarvion perusteluosassa. Lisäksi perusteluissa on selvitetty erikseen ne hyväksytyt muutokset, joilla parannetaan toimintakatetta.

Sisäisessä laskennassa toiminnan/tuotteen kustannuksiin sisällytetään ulkoisten kulujen lisäksi sisäiset laskutukset, pääomakulut sisäisinä vuokrina tai poistoina sekä hallinnon ja yhteisten kulujen kustannukset.

Laskentaperusteet

Yleinen hintataso vuonna 2026 on 3,3 % korkeampi kuin vuonna 2025. Vuosina 2027–28 hintatason muutos on keskimäärin 3,3 % vuodessa. Kunnallisten palvelujen ja ostettujen asiakaspalvelujen kustannustason muutos vuonna 2025 on 3,1 %, vuonna 2026 3,8 % sekä vuosina 2027–2028 keskimäärin 3,1 % vuodessa;

Kokouspalkkiokustannukset arvioidaan jäsenmäärän, kokousten lukumäärän sekä Lohjan valtuuston hyväksymän luottamushenkilöiden palkkiosäännön pohjalta.

Vuoden 2026 kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkataso on keskimäärin 2,5 % korkeampi kuin vuodelle 2025 arvioitu palkkataso. Tuntipalkkoissa, ansionmenetykskorvauksissa, asiantuntijapalkkioissa ja varallaolokorvauksissa, sairaus- ja vuosilomasijaisten palkkoissa, erilliskorvauksissa ja ylittunneissa laskenta-arvioiden perustana on vuoden 2025 talousarvio, johon tehdään 2,47 %:n palkkatason tarkistus. Vuosina 2026–2027 palkkojen korotus on keskimäärin 2,0 % vuodessa.

Yhteenlaskettu sairausvakuutus-, työttömyysvakuutus- ja tapaturmavakuutus-maksuprosentti on 3,85 % vuosina 2026–2028;

JuEL:n palkkaperusteinen maksu on 17,10 % (työnantajan maksettavaksi jäävä osuus) palkkasummasta.

Kunnat ja hyvinvointialueet maksavat tasausmaksua vuoden 2023 alusta alkaen. Tasausmaksuprosentti 3,0 %. Lohjan kaupungin tasausmaksu arviolta 2,0 milj. euroa.

Palkkauksen sivukulujen kokonaisprosentiksi vuosina 2026–2028 on arvioitu keskimäärin noin 23,8 %.

Muissa kuluissa käytetään yleisiä hintatason muutosarvioita ottaen kuitenkin huomioon määräaikaisten sopimusten sidotut hinnat.

Kaupungin omat tilakustannukset (sisäiset vuokrat) sekä sisäisten palvelujen yksikköhinnat lasketaan palkkakulujen ja edellä määriteltujen kululajien hintatason muutosten perusteella ja kohdennetaan käyttäjäyksiköille käytön perusteella.

Sisäisten palvelujen käytön ja sisäisen laskutuksen osalta käyttäjäyksikön on ilmoitettava tuottajalle palvelujen käyttö ja tuottajayksiköjen on ilmoitettava tilaajille sovellettavat laskutushinnat.

3.8.2 Talousarvion sitovuus

Vuoden 2026 talousarvio kaupunginvaltuuston hyväksymässä muodossa sitoo hallintokuntia seuraavasti:

Kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarvion käyttötalousosa muodostuu kullekin toimialalle hyväksytyistä sitovista tavoitteista, seurattavista suoritteista ja tunnusluvuista (palvelutuotteet) sekä arvioituista toimintatuotoista ja toimintakuluista, joiden erotus muodostaa toimintakatteen. Talousarvion investointiosa muodostuu kullekin investointiryhmälle hyväksytyistä kokonaiskustannuksista ja tuloarviosta.

Käyttötalouden toimialakohtaisten tavoitteiden, määrärahasiirron vahvistettavan toimintakatteen sekä investointiosan investointiryhmän kokonaiskustannuksista muodostuvan määrärahan ja tuloarvion muuttamisesta päättää kaupunginvaltuusto. Mikäli kuitenkin jonkin investointiosan investointiryhmän hankkeen toteuttamisessa syntyy säästöä, voi tekninen lautakunta päättää säästön käyttämisestä muiden saman investointiryhmän hankkeiden mahdollisten ylitysten rahoittamiseen investointiryhmän kokonaismäärärahan ylittymättä.

Kaupunginhallitus vahvistaa määrärahasiirron toimialalta toiselle, jollei kaupunginhallitus saa muulla tavoin tasapainotettua taloustilannetta. Kaupunginhallitus tekee valtuustolle tarvittaessa esityksen määrärahan lisäyksestä toimialakohtaisesti, jos ei muutoin edellä mainitusti saa tasapainotettua taloustilannetta. Kaupunginhallitus siirtää määrärahoja toimialan lautakunnalta toiselle, jos toimintakate ylittyy.

Investointien osalta kaupunginhallitus voi esittää valtuuston päätettäväksi investointihankkeiden ajoitukset sekä esittää myönnettäväksi ajoituksen muutoksesta johtuvat määrärahan siirrot siten, että ylitykset/ määrärahan alennukset ovat enintään edellisen vuoden vastaavien hankkeiden määrärahojen säästöjen/ylitysten suuruiset. Esitettävät muutokset voivat kohdistua vain alkuperäisiin hankkeisiin eikä siihen kohdistettua määrärahaa voi käyttää ilman valtuuston erillistä päätöstä muihin hankkeisiin.

Lautakunta vahvistaa käyttösuunnitelman toimintakatteen, valvoo lautakuntatasolla tavoitteiden toteutumista sekä käyttökatteen toteutumista.

Työllisyyspalveluiden osalta Lohja lisä ei sisälly talousarvioon. Lautakunnan tulee kuitenkin tuoda päätöksentekoon lisämäärärahaesitys työllisyyden tukemisen tavasta, joka on kaupungin kannalta kokonaistaloudellisesti edullisin, ja jossa on otettu huomioon vaikutus työllisyysetuuksien vähenemiseen.

Toimialajohtaja tasapainottaa tarvittaessa toimialansa lautakunnan tulosalueiden toimintakatteita siirtämällä tuloja ja menoja tulosalueiden kesken.

Tulosaluejohtaja tasapainottaa tarvittaessa tulosalueiden yksiköiden toimintakatteita siirtämällä tuloja ja menoja tulosalueen yksiköiden kesken.

Talousarviossa toimialalle osoitettua määrärahaa saadaan käyttää vain ao. toimialaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen.

Tuloarvion ylittävillä tuloilla ei saa kattaa talousarviosta poikkeavaa toiminnan laajentamista ja siitä aiheutuvaa toimintakulujen kokonaismäärän ylitystä ilman kaupunginhallituksen lupaa. Jos toiminta kuitenkin luonteeltaan perustuu ulkoiseen tulorahoitukseen, voidaan palvelujen lisääminen toimialajohtajan päätöksellä kattaa niistä saatavilla tuloilla (esim. teatteri, orkesteri, muut myytävät palvelut).

Henkilöstösuunnitelma on sitova vuoden 2026 osalta. Toimielimillä on oikeus täyttää vakinaisesti ainoastaan ne virat ja tehtävät, jotka sisältyvät määrärahoihin, ja jotka on määriteltä henkilöstösuunnitelmassa ja muutoksina perusteluosassa. Mikäli uutta osaamista tarvitaan, tulee se pyrkiä toteuttamaan ensisijaisesti virkojen/tehtävienmuutoksilla siten, että henkilöstön kokonaismäärä ei kasva eikä määrärahat ylitä. Rekrytointiprosesseja hidastetaan keskimäärin 1 kk, tehostamistavoite henkilöstökuluissa 500 000 euroa.

Päättyessään henkilöstön sisäisistä siirroista toimialojen välillä kaupunginjohtajalla on oikeus päättää henkilöstökulujen aiheuttamasta vastaavasta määrärahan muutoksesta. Kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkaamiseen osoitettuja menovarauksia saa käyttää ainoastaan henkilöstöliitteessä esitettyjen virkojen/tehtävien palkkakustannuksiin. Muutoin henkilöstöresurssien lisäyksestä päättää kaupunginvaltuusto.

Niissä hankinnoissa, joissa se on kokonaistaloudellisesti perusteltua, tulee kilpailutukset järjestää kaupungin omina hankintakilpailutuksina. Tämä mahdollistaa paikallisten toimijoiden osallistumisen kilpailuun paremmin volyymiltaan hyvin laajoihin yhteishankintoihin verrattuna.

Toiminnasta vastaavien toimielimien/toimialojen on tammikuun 31. päivään mennessä hyväksyttävä tarkistettut käyttösuunnitelmat ja osatavoitteet tulosalueille sekä määriteltävä ne toimenpiteet, joilla tavoitteet toteutetaan. Käyttösuunnitelman yhteydessä toimialojen on määriteltävä osamäärärahojen käyttövaltuudet tarvittaville alemmille tasoille ja viranhaltijoille. Vuoden 2026 osalta kukin lautakunta vahvistaa käyttösuunnitelmansa ja kokonaisuus viedään kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Maksut ja myyntihinnat

Kaupungin taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi lautakunnat oikeutetaan hallintosäännön 27.1 § 1 mom. 7-kohdan nojalla tarkistamaan vuonna 2026 perittäviä maksuja, myyntihintoja ja korvauksia 5 %:lla, jos hintoja on tarkistettu vuodelle 2025 ja enintään 10 %:lla, jos hintoja on tarkistettu viimeksi vuodelle 2024. Suuremmat korotukset on saatettava kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi samoin kuin käyttöönotettavat uudet maksut. Muutoinkin lautakuntien on etsittävä mahdollisuuksia myyntituottojen lisäämiseksi.

Maksut, myyntihinnat ja muut korvaukset tuodaan päätettäväksi lautakunnittain yhtenä kokonaisuutena samanaikaisesti talousarviokäsittelyn kanssa.

Sitovat määrärahat

Käyttötalousosa Toimielin	Määräraha (Toimintakate)	Sitovuustaso
Luottamushenkilöhallinto	-1 360 400	Toimintakate (netto)
Konsernipalvelut	-1 319 100	Toimintakate (netto)
Keskusvaalilautakunta	-17 400	Toimintakate (netto)
Tarkastuslautakunta	-72 700	Toimintakate (netto)
Tekninen lautakunta	10 957 100	Toimintakate (netto)
Kaupunkikehityslautakunta	-12 115 200	Toimintakate (netto)
Sivistyslautakunta	-108 347 500	Toimintakate (netto)
Kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunta	-12 833 200	Toimintakate (netto)
Ympäristöterveyslautakunta	-523 200	Toimintakate (netto)
Työllisyys- ja elinkeinolautakunta	-3 007 400	Toimintakate (netto)
Tuloslaskelmaosa	Määräraha (tulot/menot)	Sitovuustaso
Verotulot	113 716 000	Tulot (brutto)
Valtionosuudet	29 530 000	Tulot (brutto)
Korkotuotot	740 000	Tulot (brutto)
Muut rahoitustuotot	1 200 000	Tulot (brutto)
Korkokulut	-3 800 000	Menot (brutto)
Muut rahoituskulut	-10 000	Menot (brutto)
Investointiosa Investointiryhmä	Määräraha (tulot/menot)	Sitovuustaso
Maa- ja vesialueet	500 000 / -1 400 000	Tulot ja menot (brutto)
Rakennukset	-10 750 000	Tulot ja menot (brutto)
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-14 250 000	Tulot ja menot (brutto)
Koneet ja kalusto	-3 200 000	Tulot ja menot (brutto)
Osakkeet ja osuudet	0	Tulot ja menot (brutto)
Rahoitusosa	Määräraha	Sitovuustaso
Antolainasaamisten lisäys	0	Tulot ja menot (brutto)
Antolainasaamisten vähennys	50 000	Tulot ja menot (brutto)
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	34 700 000	Tulot ja menot (brutto)
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-20 000 000	Tulot ja menot (brutto)
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-600 000	Tulot ja menot (brutto)

Päätösvaltuudet

Ajantasaiset päätösvaltuudet määritellään hallintosäännössä.

Järjestämistavan muutoksista, ulkopuolisten asiantuntijoiden ja ostopalvelujen käyttämisestä, hankintojen suorittamisesta sekä suunnitelmista, pääpiirustuksista, kustannusarvioista, rakentamisen suorittamistavasta, työn aloittamisen ajankohdasta, urakoitsijan ja työn suorittajan valinnasta päättävät hallintosäännön mukaisesti toimielimet ja vastuuhenkilöt myönnettyjen määrärahojen puitteissa seuraavien päätösvaltuuksien rajoissa:

- kaupunginvaltuusto päättää yli 2 000 000 euron toiminnoissa ja hankkeissa asiantuntijoiden ja ostopalvelujen käyttämisestä, toimitilojen huonetilaohjelmasta, yleissuunnitelmasta ja yleisestä laatusotasesta sekä hankkeiden toteuttamisen muista yleisistä periaatteista. Muutoin toteuttamisesta päättää kaupunginhallitus;
- kaupunginhallitus päättää enintään 2 000 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kaupunginhallitus päättää kuitenkin hankintojen osalta elintarvikehankinnoista sekä koulumatkakuljetuksista;
- lautakunta päättää omalla toimialallaan enintään 1 000 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kaupunginjohtaja päättää enintään 350 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- toimialajohtajat päättävät omalla vastuualueellaan enintään 150 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kunkin tulosalueen tai vastuualueen esimiehenä toimiva viranhaltija päättää omalla toimi-/vastuualallaan enintään 75 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kunkin tulosityksikön esimiehenä toimiva viranhaltija enintään 40 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- toimintoesihenkilö enintään 15 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- rakennuttajan edustajana toimiva viranhaltija päättää urakkakohteiden kustannusarvioihin sisältyvistä lisä- tai muutostöistä hankekohtaisesti;
- alle 50 euron ostolaskut tarkistetaan ja hyväksytään keskitetysti Laskentapalveluissa.

Edellä olevia päätösvaltuuksia käytettäessä päätöksenteon taso määritellään hankkeen tai hankinnan kokonaiskustannusten perusteella. Mikäli hanke ositetaan useammaksi hankintakohteeksi tai osahankinnaksi, päättää sen osittamisesta, osahankinnan suorittamisesta sekä muista menettelytavoista toimielin tai viranhaltija, jonka päätösvaltaan se hankkeen määrärahan tai hankinnan kokonaiskustannusten perusteella kuuluu.

Talousjohtajalla on talousarviossa hyväksytyn 206,3 milj. euron kokonaislainamäärän ottamisen / uusi-
misen lisäksi oikeus ottaa kaupungin maksuvalmiuden turvaamiseksi tilapäislainoja, joiden yhteis-
määrä saa olla enintään 60 milj. euroa.

3.8.3 Vuoden 2026 sitovat tavoitteet

Sijainniltaan loistava

Kaupunkirakenne

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Työllisyyspalvelujen vahva rooli alueen olemassa olevien ja uusien yritysten rekrytointitarpeisiin vastaamisessa.	Rekrytointitilaisuuksien määrä Hoidettujen rekrytointitoimeksiantojen määrä
Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Parannamme Lohjan sijoitusta ja kokonaisarvosanaa Kuntabarometrissä, joka toteutetaan seuraavan kerran alkuvuodesta 2026.	Kuntabarometrin Lohjan kokonaisarvosana ja sijoitus kuntien joukossa.
Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Parannamme Lohjan sijoitusta ja kokonaisarvosanaa Kuntabarometrissä, joka toteutetaan seuraavan kerran alkuvuodesta 2026.	Kuntabarometrin Lohjan kokonaisarvosana ja sijoitus kuntien joukossa.
Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Lempolan työpaikka-alueen infaran toteuttaminen	Hankkeen toteuttaminen alkaa heti katusuunnitelmien lainvoimaisuuden jälkeen.
Sujuvien liikenneratkaisujen ansiosta Lohjan sijainnista otetaan maksimaalinen hyöty irti	ELY-vetoisen joukkoliikenteen käytön seuranta ja reittien optimointi käyttäjämäärien pohjalta.	kustannus / tehty matka ja matkustajamäärät
Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Hankimme aktiivisesti maata Länsiradan asemanseudulta ja potentiaalisimmilta työpaikka-alueilta.	Hankitun maan määrä, ha, vähintään 20.
Sujuvien liikenneratkaisujen ansiosta Lohjan sijainnista otetaan maksimaalinen hyöty irti	Länsiradan ja sen asemanseudun suunnittelua jatketaan osakassopimuksen tuomien edellytysten pohjalta.	Ratasuunnittelun edistymisen tilanne, asemakaavan edistymisen tilanne.

Konsernipalvelut

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Digitaalisen hallinnon edelleen kehittäminen: pysyvästi säilytetävien aineistojen siirto Kansallisarkiston palveluun, dokumentinhallintajärjestelmän kilpailutus yhdessä tietohallinnon kanssa, aineiston digitointi.	Aineistoa siirretty kansallisarkiston palveluun, dokumentinhallintajärjestelmä kilpailutettu ja aineistojen digitointia tehty.
Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Kiertotalouden kehittäminen ja edistäminen kaupungin organisaatiossa	Kaikissa yksiköissä todennettu kiertotalouden mukaisia toimia.

Oppiva ja hyvinvoiva

Kaupunkirakenne

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Lohjalaiset pitävät huolta hyvinvoinnistaan ja ympäristöstään tekojemme kannustamina. Haluamme osallistaa kuntalaisia päätösten valmistelussa.	Tarkoituksenmukaisten eläinlääkäritilojen toteuttaminen.	Uusien eläinlääkäritilojen toteuttaminen käynnistetty yhteistointialueella Lohjalla ja Vihdissä.

Konsernipalvelut

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Lohjalaiset pitävät huolta hyvinvoinnistaan ja ympäristöstään tekojemme kannustamina. Haluamme osallistaa kuntalaisia päätösten valmistelussa.	Hyte-toiminnan avulla parannetaan kuntalaisten kykyä selviytyä vaikeista tilanteista, muutoksista ja vastoinkäymisistä, palautua niistä ja jatkaa eteenpäin.	Luodaan periaatteet ja toimintamallit, joilla parannetaan kaupungin ja kuntalaisten resilienssitoimintakyky.
Lohjalaiset pitävät huolta hyvinvoinnistaan ja ympäristöstään tekojemme kannustamina. Haluamme osallistaa kuntalaisia päätösten valmistelussa.	Kaupungin Hinku 3.0 ohjelma ja energiapolitiittinen ohjelma jalkautetaan läpi organisaation.	Kaikki yksiköt tavattu ja he ymmärtävät oman osuutensa ohjelmien toteutuksessa.

Sivistys

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Lohjalaisten tyytyväisyys lasten ja nuorten palveluiden tarjontaan ja laatuun kasvaa strategiakauden jokaisen vuoden aikana	Toimiala tuottaa monipuolisia sekä laadukkaita sivistyspalveluita ja niitä kehitetään aktiivisesti vastaamaan kuntalaisten tarpeita. Vuoden aikana käynnistetään aluekohtaisten palveluiden kehittämistä koskevien suunnitelmien toteuttaminen.	Palveluiden laadun ja asiakastyytyväisyyden seuranta. (Asteikko 1–5) Tavoitteena, että palveluiden laatu ja asiakastyytyväisyys kehittyvät positiivisesti ja tulokset ovat molempien osalta yli 4.
Lohjalaiset pitävät huolta hyvinvoinnistaan ja ympäristöstään tekojemme kannustamina. Haluamme osallistaa kuntalaisia päätösten valmistelussa.	Turvallisten elinympäristöjen vahvistaminen. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen ja osallisuutta ja vaikuttavuutta osoittavien mittareiden luominen. Ehkäisevän väkivaltatyön palvelupolkujen kehittäminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa.	Perusopetuksen oppilaiden hyvinvointikysely ja turvallisuuskysely. Osallisuus- ja vaikuttavuusmittarit.

Yritysten suosima ja suosittalema

Kaupunkirakenne

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Lohjan palveluhalukkuus ja verkostot luovat kasvun mahdollisuuksia ja houkuttelevat kymmeniä uusia yrityksiä alueelle	Rakennusvalvontauudistus 2027 valmistelu.	Uudistuksen valmistelu viety läpi, mikäli laki tulee voimaan.

Onnistumisen edellytykset

Kaupunkirakenne

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Kestävä talous	Työnhakija-asiakkaiden saaminen oikeiden palvelujen piiriin sekä oman toiminnan että KUTT-yhteistyön kautta ja sitä kautta asiakkaiden elämänlaadun parantuminen. Työkykykoordinaattorin palkkaaminen 2 v määräaikaiseen virkaan syksy 2025-syksy 2027 kehittämään ja toteuttamaan pitkään työttömänä olleiden työkyvyn arviointi- ja eläkemahdollisuuksien selvittelyprosesseja.	Työkokeiluihin, työkyvyn arviointiin ja mahdollisten eläke-edellytysten selvittelyyn ohjattujen asiakkaiden määrä. Työttömyysturvan kuntaosuusmaksujen eli ns. sakkomaksujen vähentyminen, kun pitkään työttömänä olleita asiakkaita saadaan heille paremmin sopivien palvelujen piiriin (esim. eläkeratkaisut).
Kestävä talous	Y9 kaavan hyväksyminen ja toteutusjärjestyksen kokonaistaloudellinen	Kaava hyväksytty ja toteutusjärjestys suunniteltu.
Kestävä talous	Kiinteistömitoituksen optimointi (henkilöstön määrä).	Kaupungin palveluverkon kannalta oleelliset kiinteistöt on mitoitettu
Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Robotiikan lisääminen tulevina vuosina.	TULES-poissaolojen väheneminen

Konsernipalvelut

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Kestävä talous	Toiminnan tehostamista tulee tarkastella vuoden 2026 aikana.	Tehostamistarvetta tulee tarkastella kahdesta näkökulmasta: - tarkastellaan tilojen käytön tehostamista - tarkastellaan toiminnan ja henkilöstösuunnittelun tehostamisen mahdollisuuksia
Kestävä talous	Talous on tasapainossa ja vuosikate kattaa investoinnit ja poistot	Investoinnit/Vuosikate Lainamäärä/asukas Nettokehitys, % Poistot/Vuosikate
Kestävä talous	Kaupungin turvallisuuspolitiikka luotu ja kokonaisturvallisuus johtaminen ja sen organisoituminen tehty.	Turvallisuusorganisaatio määritetty. Turvallisuuspolitiikka hyväksytty,
Kestävä talous	Hallinnon ja sivistyksen työasemaympäristö päivitetty ja ylläpito automatisoitu.	Työasemaympäristöä ylläpidetään automaattijärjestelyin.

Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Työhyvinvointikysely	Kaupunkitason vastausaktiivisuus on yli 72 %. Kyselyn parametri: Suositteisin nykyistä työpaikkaa tuttavalle; on vähintään 75 %.
Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Työhyvinvointikysely	Kyselyn parametrin: Saan riittävästi työni tekemistä tukevaa koulutusta; arvo on vähintään 3,7.
Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Terveysprosentti	Ennakoivien toimenpiteiden vaikuttavuus: 0 päivää sairastaneiden prosenttiosuus on vähintään 21 %.
Vuorovaikutteinen viestintä	Sisäisen viestinnän kehittäminen uuden intranetin avulla Kaupunkistrategiasta viestintä ja sen jalkauttaminen. Osallistamisen kehittäminen vuorovaikutteisimmilla tavoilla.	Uudet tavat osallistamiseen otettu käyttöön. Uudesta strategiasta järjestetty tiedotusta niin kuntalaisille kuin henkilöstöllekin. Markkinointia kohdennettu uuden strategian mukaisesti.

Sivistys

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Kestävä talous	Sivistyspalveluiden muutostyön tavoitteiden mukaisesti teemme aktiivisesti työtä toimialan palveluiden synergian lisäämiseksi ja palvelutuotannon tehostamiseksi.	Palvelukohtainen kustannuskehityksen seuranta. Toimintakateen muutos toimialan palveluissa korkeintaan 1,5 %.
Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Henkilöstön työhyvinvointia seurataan ja kehitetään järjestelmällisesti. Säännöllinen työhyvinvoinnin Pulssi-kysely käytössä kaikissa toimialan yksiköissä.	Henkilöstön työhyvinvoinnin ja työviihtyvyyden seuranta vuosittaisella työhyvinvointikyselyllä. Kyselyn tulos kehittyy edelleen positiivisesti ja toimialan tulos vähintään 3,8 asteikolla.
Vuorovaikutteinen viestintä	Vahvistamme ulkoisen viestinnän keinoin Lohjan positiivista imagoa ja sisäisellä viestinnällä henkilöstön tietoisuutta toimialan yhteisistä asioista.	Sisäisen viestinnän tyytyväisyys kehittyy positiivisesti vuoden aikana. Tavoitteena sisäisen viestinnän tulos yli 3,5.

3.9 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että toiminta on tuloksellista sekä tavoitteiden ja hyvän hallintotavan mukaista. Ne kattavat kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan, hallinnon ja talouden järjestämisen ja kuuluvat olennaisena osana päivittäisiin tehtäviin ja prosesseihin. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyiden avulla varmistetaan, että

- päätösten perustana oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
- lainsäädäntöä, määräyksiä ja ohjeita noudatetaan
- johdon ja toimielinten päätöksiä noudatetaan
- omaisuus ja resurssit turvataan.

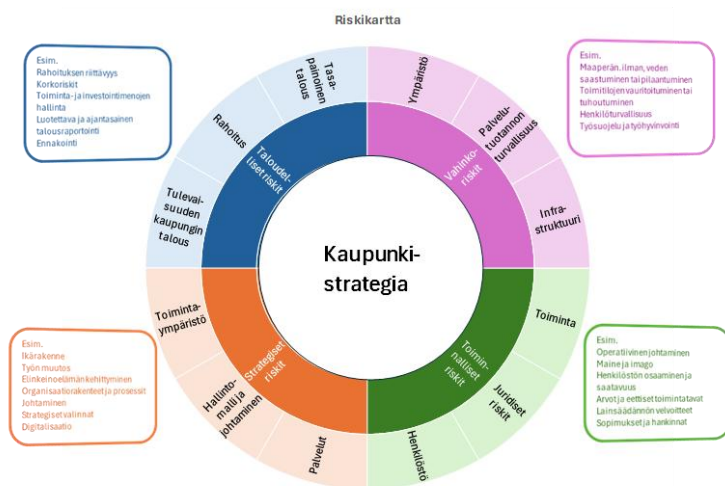
Vastuualueet

Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin toiminnasta ja taloudesta sekä päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista, jotka ohjaavat koko kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Kaupunginhallitus huolehtii sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja valvoo niiden toimeenpanoa. Lisäksi se hyväksyy sisäisen tarkastuksen suunnitelman, jonka pohjalta sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta.

Lautakunnat ja viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta omilla toimialoillaan ja vastuualueillaan. Konsernijohto vastaa konsernivalvonnan järjestämisestä, ja tytäryhtiöissä hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhteisön sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta lainsäädännön, valtuuston hyväksymän konserniohjeen ja konsernijohtoon ohjeistuksen mukaisesti.

Riskien arviointi

Kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja talousarvion toteutuminen oikealla ennakoinnilla. Lohjan kaupungin riskit on luokiteltu strategiaan, toiminnallisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Vahinkoriskejä hallitaan vakuuttamisen avulla. Alla olevassa riskikartassa on esitelty yleisiä kaupungin toimintaan liittyviä riskejä

Kuva. Lohjan kaupungin riskikartta

Talousarvion valmistelussa toimialat ja vastuualueet huomioivat riskien ja niiden hallinnan talousvaikutukset. Riskit liittyvät sekä kaupunkikonsernin sisäiseen toimintaan että toimintaympäristöstä tuleviin ulkoisiin riskeihin. Riskien arviointia, seuranta ja raportointia tukee kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan viitekehykseen perustuva työkalu.

Riskikartoitusten kattavuuden varmistamiseksi riskien tunnistamisessa hyödynnetään luokittelua strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin, jotka ryhmitellään edelleen riskikategorioihin:

- toimintaympäristöön liittyvät riskit
- palvelutuotantoon liittyvät riskit
- hallintomalliin ja johtamiseen liittyvät riskit
- henkilöstöriskit
- toiminnan riskit
- juridiset riskit
- rahoitusriskit
- talouden hallintaan liittyvät riskit
- ympäristöriskit
- palvelutuotannon turvallisuuteen liittyvät riskit
- Infrastruktuuriin liittyvät riskit.
-

Tunnistetuille riskeille määritellään riskien toteutumisen todennäköisyys ja arvioitu vaikutus asteikolla 1–5. Yhdistämällä todennäköisyys ja vaikutus saadaan riskin merkittävyys. Sen perusteella riskit jaetaan vähäisiin, kohtalaisiin, merkittäviin ja kriittisiin riskeihin. Arvioinnin tarkoituksena on kohdistaa resurssit tehokkaasti erityisesti kohtalaisten, merkittävien ja kriittisten riskien hallintaan, jotta kaupungin keskeiset toiminnot ja palvelut voidaan turvata ja riskeihin reagoida oikea-aikaisesti ja oikeasuhtaisesti niiden seurauksiin nähden.

Riskienhallinnan tilannearviota päivitetään kaksi vuodessa: osana talousarvio- ja tilinpäätösprosessiä. Talousarviovaiheessa taloussuunnitteluprosessi kytketään osaksi riskienarviointia. Tavoitteiden asettamisen yhteydessä analysoidaan toimintaympäristön muutoksia, tunnistetaan kaupungin ja kaupunkikonsernin tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioidaan niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laaditaan tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja arviointi ovat siten osa tavoitteiden asettamista.

Tilinpäätös vaiheessa riskienhallinnan tilannearvio päivitetään sisäisen valvonnan selontekokyselyn yhteydessä, jonka toimialakohtaiset vastaukset käsitellään lautakunnissa ja konsernipalvelujen osalta kaupungin johtoryhmässä. Kaupunginhallitus antaa toimintakertomuksessa selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, joka perustuu mainittuun tiedonkeruuseen.

Arvio merkittävimmistä riskeistä

Koko kaupungin kannalta arvioituna ulkoisen toimintaympäristön muutokset muodostavat edelleen merkittäviä riskejä. Kaupungin vastuulle siirtyneiden TE-palveluiden menojen ennakointi on vaikeaa, ja valtionosuuksien kehitys lisää talouden epävarmuutta. Lisäksi hyvinvointialueen ja kaupungin neuvottelut sote- ja pelastuskiinteistöjen käytöstä ovat kesken, mikä voi vaikuttaa vuokratuottoihin ja investointitarpeisiin. Länsirata-hankkeesta käyty jakautunut keskustelu on lisännyt epävarmuutta ja vaikeuttaa kaupungin pitkäjänteistä suunnittelua.

Digitaaliseen toimintaympäristöön liittyvät riskit voivat kasvattaa kustannuksia ja häiriöitä. Kyberuhat, tietosuojariskit ja tietojärjestelmien yhteensopimattomuus muodostavat taloudellista ja toiminnallista epävarmuutta. Myös tekoälyn vaikutuksia ei vielä tunneta, mikä voi lisätä odottamattomia menoja ja resurssitarpeita.

Prosessien toimimattomuus, keskinäinen riippuvuus ja yhteistyön heikkoudet on arvioitu aiempaa merkittävämmiksi riskeiksi, mikä voi heikentää palvelujen tuottavuutta ja lisätä kustannuksia. Muutoin riskiarvioissa on tapahtunut vain vähäisiä muutoksia. Resurssien riittävyyteen liittyvä riski on kaksijakoinen: joissakin toiminnoissa kuormitus on kasvanut, toisissa se on paremmin tasapainossa.

Konserniyhtiöiden osalta merkittäviä riskejä muodostavat kustannuskehitys ja suuret investointitarpeet, joilla voi olla huomattavia vaikutuksia koko kaupunkikonsernin taloudelliseen asemaan ja tuleviin rahoitusratkaisuihin.

Tavoitteet vuodelle 2026

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on osaltaan turvata kaupunkikonsernin tuloksellinen sekä tavoitteiden ja hyvän hallintotavan mukainen toiminta. Riskienhallinnan avulla pyritään mahdollisimman hyvin ennakoimaan toimintaympäristön muutokset ja hallitsemaan tunnistetut riskit.

Sisäistä valvontaa tukevia prosesseja kehitetään edelleen siten, että menettelytavat ja vastuut jalkautuvat entistä paremmin käytäntöön. Riskienhallintaa toteutetaan suunnitelmallisesti niin, että kaupungin strategiset tavoitteet ja taloudelliset sekä muut resurssit kytkeytyvät kiinteästi riskien arviointiin ja hallintakeinojen suunnitteluun ja toteutukseen.

Sisäinen tarkastus arvioi sisäisen valvonnan järjestämisen toimintamallia ja toimeenpanoa ja tukee varmistus- ja konsultointitoiminnallaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien kehittämistä.

4. Käyttötalousosa

4.1 Vuoden 2026 talousarvion täytäntöönpano

Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio on muita kaupungin toimielimiä sitova toimintaohje. Kaupunginvaltuuston päättämät tehtävät, sitovat tavoitteet ja niiden toteuttamiseen myönnetty määrärahat ovat muutettavissa vain kaupunginvaltuuston päätöksellä. Talousarviota täytäntöön pantaessa on erityisesti otettava huomioon, että kaupunginhallituksen ja -valtuuston talousarviokäsittelyssä tekemät erillispäätökset ovat toimialoja sitovia ja ne tulee sisällyttää toimialan käyttösuunnitelmaan.

Käyttösuunnitelmien laatiminen

Toimialojen on valmisteltava tammikuun loppuun mennessä lautakuntien hyväksyttäväksi määrärahojen käyttämisen ja tuloarvioiden toteutumisen seuraamista varten käyttösuunnitelma, joka sisältää tarkistetun toimintasuunnitelman ja määräraha- ja tulosalueille, tulosyksiköille tai toiminnoille. Käyttösuunnitelmat esitetään lautakunnissa yksiköittäin ja tiliryhmittäin. Toiminta sopeutetaan talousarviossa myönnettyjen määrärahojen sallimiin rajoihin. Lautakuntien on huolehdittava, että kaupungin päätettävissä olevat maksut tarkistetaan kustannusten nousua vastaavasti ja kaupungille kuuluvat tulot peritään tehtyjen sopimusten ja annettujen ohjeiden mukaisesti. Käyttösuunnitelmien laadinnassa on otettava erityisesti huomioon kaupunginvaltuuston päättämä kaupunkistrategia, strategian päämäärät sekä sitovien tavoitteiden toteuttamiseen tarvittavat voimavarat, jotta voidaan varmistua toimialojen ja koko kaupungin strategiatyön yhdensuuntaisuudesta.

Raportointi

Toimialojen on raportoitava lautakunnille talousarvion ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta neljännesvuosittain ja lautakuntien päättäminä ajankohtina. Kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle toimitettavissa raporteissa tulee ottaa huomioon koko kaupunki.

Sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten tilanteen mukaan. Vuoden 2026 talousarviota koskeva raportointi tapahtuu kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa touko-, syys- ja marraskuussa sekä vuoden 2027 maaliskuussa. Osavuosikatsauksissaan toimialojen tulee esittää toimialatasoinen ennuste koko vuoden talouden toteutumisesta sekä olennaiset muutokset toiminnassa. Mahdolliset valtuustoon nähden sitovien määrärahojen muutosesitykset tulee käsitellä osavuosikatsauksista erillisinä asioina lautakunnissa niin, että kaupunginvaltuusto ehtii käsittelemään muutosesitykset talousarviovuoden aikana.

Päätösten vaikutusten ennakoarviointi

Vuoden 2025 aikana on luotu päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin Lohjan malli. Malli otetaan käyttöön vuonna 2026 jokaisella toimialalla. Päätösten vaikutusten arviointia tulee tehdä silloin, kun

- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen, eri ihmisryhmiin, kaupungin eri alueisiin tai väestöryhmien välisiin terveyseroihin
- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja/tai yritysilmapiiriin) tai
- päätös on toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä tai kyseessä merkittävä muutos palveluissa tai uusi palveluiden järjestämistapa (esim. jos lautakunta päättää palvelua koskevasta suunnitelmasta).

4.2. Luottamushenkilöhallinto ja konsernipalvelut

4.2.1 Luottamushenkilöhallinto

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1			0,00 %		
Toimintakulut	- 1 300	- 1 366	- 1 360	-0,42 %	- 1 377	- 1 401
Toimintakate	- 1 300	- 1 366	- 1 360	-0,42 %	- 1 377	- 1 401

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1			0,00 %		
Toimintakulut	- 1 120	- 1 215	- 1 220	0,47 %	- 1 237	- 1 261
Toimintakate	- 1 119	- 1 215	- 1 220	0,47 %	- 1 237	- 1 261

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot				0,00 %		
Toimintakulut	- 181	- 152	- 140	-7,59 %	- 140	- 140
Toimintakate	- 181	- 152	- 140	-7,59 %	- 140	- 140

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Ei merkittävää poikkeamaa aiempaan. Varaudutaan ansionmenetyskorvausten lievään nousuun.

Tunnusluvut:

					
Valtuuston kokouksia 10 Jäseniä 51	Kaupunginhallituksen kokouksia 24 Jäseniä 13	Jaostojen määrä 6 Kokouksia 40	Lautakuntia 8 Kokouksia 80	Käsiteltyjä asioita 1900	Aloitteita 30

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Luottamushenkilöhallinnon alle kuuluvat kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, lautakuntien ja niiden jaostojen/toimikuntien sekä vaikuttamiselinten kokoukset, valtuustoinfot, valtuustoseminaarit, hallituksen iltakoulut sekä toimielinten seminaarit.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palveluiden kehittäminen 2026.

Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä alueiden johtokunnan määrärahat ovat vuoden 2025 tasolla. Osallistuvaan budjetointiin on 50 000 euron määrärahavaraus. Määrärahaan sisältyy myös lasten ja nuorten osallistuva budjetointi.

Tapahtumiin (mm. Factory by the lake) on 50 000 euron määrärahavaraus, jolla voidaan kattaa mm. kutsuvieraiden pääsylippu-, esiintyjäpalkkio- tai tarjoilukustannuksia

4.2.2 Keskusvaalilautakunta

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	256	50		-100,00 %		
Toimintakulut	- 464	- 263	- 17	-93,39 %	- 17	- 17
Toimintakate	- 208	- 213	- 17	-91,83 %	- 17	- 17

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	256	50		-100,00 %		
Toimintakulut	- 438	- 241		-100,00 %		
Toimintakate	- 182	- 191		-100,00 %		

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot				0,00 %		
Toimintakulut	- 26	- 22	- 17	-20,55 %	- 17	- 17
Toimintakate	- 26	- 22	- 17	-20,55 %	- 17	- 17

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Vuonna 2026 ei ole lakisääteisiä vaaleja. Määrärahat on varattu kokouksiin, tilavuoksiin ja muihin vuosittain toistuviin menoihin.

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen toimielin, jonka tehtävänä on huolehtia vaalien yleisjärjestelyistä. Kuntavaaleissa se huolehtii lisäksi ehdokasasettelusta ja tulosten laskennasta. Keskusvaalilautakunta kokoontuu vaalilain määrääminä aikoina ja tarvittaessa useammin.

Valtiollisissa vaaleissa keskusvaalilautakunnan tehtävänä on mm. vaaleista tiedottaminen, vaaliviranomaisten kouluttaminen, vaalimateriaalin hankinta ja jakelu äänestyspaikoille, vaalikalusteiden hankinta ja toimittaminen äänestyspaikoille, vaalitietojärjestelmän käyttö ja kouluttaminen, ennakkoäänestysvalmistelut, laitos- ja kotiaäänestysten valmistelut, vaaliluetteloihin liittyvät toimenpiteet, ennakkoäänien tarkistaminen sekä alustavasta ääntenlaskennasta tiedottaminen. Kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta lisäksi käsittelee ehdokashakemukset ja laatii ehdokaslistojen yhdistelmän, laskee ennakkoäänien ja tiedottaa niistä, suorittaa vaalipäivän äänten tarkastuslaskennan ja tiedottaa siitä, vahvistaa vaalien tuloksen ja julkaisee sekä tiedottaa tuloksesta.

Vuonna 2026 ei ole tiedossa vaaleja, mutta loppuvuodesta 2026 varaudutaan jo vuoden 2027 eduskuntavaaleihin ja organisoidaan tätä toimintaa.

4.2.3 Tarkastuslautakunta

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot				0,00 %		
Toimintakulut	- 73	- 92	- 73	-20,89 %	- 73	- 75
Toimintakate	- 73	- 92	- 73	-20,89 %	- 73	- 75

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot				0,00 %		
Toimintakulut	- 69	- 88	- 71	-18,98 %	- 72	- 74
Toimintakate	- 69	- 88	- 71	-18,98 %	- 72	- 74

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot				0,00 %		
Toimintakulut	- 4	- 4	- 1	-64,10 %	- 1	- 1
Toimintakate	- 4	- 4	- 1	-64,10 %	- 1	- 1

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Arviointikertomuksen 20254 laatimisen tukipalvelut hankitaan ostopalveluna.

Tunnusluvut:

 13 kokousta	 50 lakisääteistä tarkastuspäivää
--	---

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet, ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Edellä mainitut tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen:

1. hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.
2. Tarkastuslautakunta laatii ja antaa valtuustolle vuoden 2024 arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.
3. Tarkastuslautakunta kilpailuttaa tilintarkastuspalvelut ja antaa valtuustolle esityksensä tilintarkastusyhteisön valinnasta sekä valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

4.2.4 Konsernipalvelut

Tuloslaskelma:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	12 156	10 281	10 013	-2,61 %	10 025	10 036
Myyntituotot	10 899	9 430	9 575	1,53 %	9 578	9 581
Maksutuotot	- 7			0,00 %		
Tuet ja avustukset	848	700	350	-50,00 %	357	364
Muut toimintatuotot	415	150	88	-41,60 %	89	91
Toimintakulut	- 11 159	- 11 390	- 11 332	-0,52 %	- 11 475	- 11 698
Henkilöstökulut	- 5 008	- 4 884	- 5 196	6,39 %	- 5 273	- 5 380
Palkat ja palkkiot	- 4 072	- 3 945	- 4 187	6,15 %	- 4 249	- 4 336
Henkilösivukulut	- 935	- 939	- 1 009	7,42 %	- 1 024	- 1 045
Eläkekulut	- 824	- 818	- 846	3,51 %	- 859	- 877
Muut henkilösivukulut	- 111	- 121	- 162	33,83 %	- 165	- 168
Palvelujen ostot	- 5 455	- 5 786	- 5 464	-5,57 %	- 5 527	- 5 637
Aineet, tarv. ja tav.	- 133	- 228	- 220	-3,83 %	- 221	- 226
Avustukset	- 65	- 65	- 67	1,68 %	- 67	- 69
Muut toimintakulut	- 499	- 428	- 386	-9,64 %	- 386	- 386
Toimintakate	997	- 1 110	- 1 319	18,86 %	- 1 450	- 1 662

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1 434	962	598	-37,78 %	611	622
Toimintakulut	- 10 647	- 10 891	- 10 879	-0,11 %	- 11 022	- 11 246
Toimintakate	- 9 213	- 9 930	- 10 281	3,54 %	- 10 412	- 10 624

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	10 722	9 319	9 414	1,02 %	9 414	9 414
Toimintakulut	- 512	- 499	- 453	-9,35 %	- 452	- 452
Toimintakate	10 210	8 820	8 962	1,61 %	8 962	8 962

Tunnusluvut:

 Valtuuston/ Hallituksen kokousta 11/24	 Tytäryhteisöjä 5	 Palveluksessa oleva henkilöstö 2000	 Sairauspoissaolo- päiviä 19 000	 Työterveyshuollon kustannukset 250 euroa/työntekijä	 Tietohallinnon tiketit/kk 1000
--	--	--	--	---	---

Henkilöstösuunnitelma:

Suorite	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
HTV				
Konsernipalvelut	79,89	80,79	81	81
Talouspalvelut	15	15	15	15
Henkilöstöpalvelut	24,19	24,19	24	24
Hallintopalvelut	25,6	27,1	27	27
Tietohallinto- ja kehittämisspalvelut	16,1	14,5	15	15

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Konsernipalveluiden tehtävänä on tuottaa talouden, henkilöstöasioiden, hyte-palveluiden, kehittämis-toiminnan, hallinnon, lakipalveluiden, hankintojen, markkinoinnin ja viestinnän, tietovarantojen, omaisuusasioiden asiantuntijapalveluita kaupungin johtamisen tueksi.

Konsernipalvelut turvaa kaupungin johdolle ja päätöksenteolle toimintaedellytykset. Konsernipalvelut vastaavat siitä, että kaupungin keskeiset strategiset tavoitteet toteutuvat ja että kuntalaisten palvelut turvataan. Konsernipalvelut varmistavat, että resursseja ja kaupungin omaisuutta käytetään tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palveluiden kehittäminen 2026

Talousspalvelut huolehtii kaupungin taloudenpidosta. Vuoden 2026 painopisteenä on kehittää sisäistä laskutusta niin, että kustannukset kohdistetaan toimintayksiköille tai määritetyille toiminnoille siinä suhteessa kuin nämä ovat tukitoimintoja käyttäneet.

Talousspalvelut seuraa kaupungin talouden kehittymistä varmistaen samalla kaupungin pitkän aikavälin tuloksellisuuden sekä rahoituksellisen tasapainon. Tulevien vuosien taloudelliset haasteet ja talouden sopeuttaminen tulevat olemaan talousarviovuonna ja suunnitelmakaudella vastuualueen erityistä työpanosta vaativia kokonaisuuksia.

Sähköisiä palveluja ja muita digitaalisia ratkaisuja lisätään sekä tiedolla johtamista ja toimintatapoja kehitetään edelleen muun muassa johdon työpöydän, luottamushenkilöportaalin ja prosessien kehittämisen avulla. Tekoälyn hyödyntämistä talouden prosesseissa selvitetään mm. sopimusten ja laskujen kytkemisen osalta. Talousarviovalmistelutyön sujuvoittamiseksi selvitetään yhteistyössä henkilöstöpalveluiden kanssa vakanssinumeroinnin käyttöönottoa. Tämä mahdollistaisi palkkojen siirron palkkahallinnon järjestelmästä taloushallinnon järjestelmään ja nykyistä manuaalista työtä voitaisiin vähentää.

Henkilöstöpalveluiden keskeisenä tehtävänä on toimia esihenkilöiden ja johdon kumppanina henkilöstöjohtamisen, palvelussuhdeasioiden, työhyvinvoinnin, työsuojelun, henkilöstön kehittämisen, rekrytoinnin ja henkilöstöraportoinnin kokonaisuuksissa.

Vuoden 2025 aikana otettiin laajamittaisesti käyttöön uudenlainen kumppanuusmalli. Sen avulla tavoitellaan oikea-aikaisempaa esihenkilöiden ohjausta ja tukemista henkilöstöjohtamisen työarjessa. Vuoden 2026 aikana vahvistetaan esihenkilötyötä ja johtamista sekä Lohja Academyn että hr-kumppanuuden avulla. Digitaalisia toimintaprosesseja vahvistetaan mm. ottamalla käyttöön Populus-järjestelmän uusia ominaisuuksia ja päivittämällä hr-työpöytätyökalua.

E-passiin ladattava työhyvinvointiraha on edelleen 200 euroa/työntekijä. Sen kustannusvaikutus on noin 100 000 euroa. Henkilökunnan palkitsemiseen merkittävästä kehittämisestä, innovaatiosta ja ideasta on varattu 5 000 euron määräraha. Virkistysraha vuodelle 2026 pysyy samana kuin vuonna 2025, eli 70 euroa/henkilö. Sen kustannusvaikutus n. 150 000 euroa, joka katetaan kunkin toiminnon omasta talousarviosta.

Hallintopalveluiden keskeisenä tehtävänä on asianhallinnan ja toimitusprosessien luotettavuuden, lainmukaisuuden ja sujuvuuden varmistaminen. Hyvän hallinnon toteutuminen jokapäiväisessä toiminnassa on tärkeintä. Toiminnan painopisteenä vuonna 2026 on kehittää edelleen erityisesti hallinnon digitalisaatiota. Sähköisen arkiston kehittämistä jatketaan. Valmistellaan pysyvästi säilytettävien aineistojen siirtoa Kansallisarkiston SAPA-palveluun. Selvitetään kustannustehokkainta tapaa kaupungin

päätearkiston aineistojen digitointiin ja aloitetaan niiden aineistojen digitointi, joihin kohdistuu eniten tietopalvelua. Yhdessä tietohallinnon kanssa jatketaan dokumentinhallintajärjestelmän hankinnan eteenpäin viemistä.

Hallintopalvelut vastaavat myös seuraavista hallinnon tukipalveluiden kokonaisuuksista: asiakaspalvelut, kansainvälinen toiminta sekä pysäköintivalvonta ja tietosuoja.

Hankintapalvelut vastaavat keskitetysti hankintojen ohjaamisesta, valmistelusta sekä kilpailutuksista. Hankintapalveluihin kuuluvat myös sopimushallintapalvelut ja sopimuksien tilanteen seuraaminen. Lakipalvelut vastaavat mm. esihenkilöiden ja asiantuntijoiden juridisesta ohjaamisesta ja oikeudellisten linjausten tekemisestä sekä valvovat kaupungin oikeudellisia etuja.

Viestinnän ja markkinoinnin yhtenä painopisteenä on edellisen vuoden tapaan sisäisen viestinnän parantaminen. Uutta intranetia kehitetään entistä tavoittavamaksi ja sisäisen viestinnän kanavat määritellään. Toisena painopisteenä kehitetään osallisuuden tapoja mm. kokoamalla samalle digitaaliselle alustalle eri tavat osallistua ja vaikuttaa kaupungin toimintaan. Vuorovaikutteisempia tapoja osallistua otetaan käyttöön ja pyritään tavoittamaan erityisesti heitä, jotka eivät muuten osallistu. Markkinoinnissa panostetaan edelleen työnantajamielikuvaan ja järvikaupunkibrändin tunnettuuden kasvattamiseen.

Tietohallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen toiminta jatkuu vuonna 2026 neljässä kokonaisuudessa. ICT-palvelut vastaavat kaupungin ICT-infrastruktuurin ylläpidosta, ICT-hankinnoista ja loppukäyttäjäpalveluista. Kehittämispalvelut vastaavat hanketoimiston toiminnasta ja hankkeiden käynnistuksen sekä niiden läpiviennin tuesta. HYTE -toiminta vastaa hyvinvointisuunnitelmien sisältämien HYTE-kehitystehtävien suunnittelusta ja toteutuksen koordinoinnista. Neljäntenä uutena kokonaisuutena tietohallinto- ja kehittämispalvelut valmistelevat ja ohjaavat kaupungin kokonaisturvallisuuden kehittämistä.

Vuoden 2026 aikana valmistellaan ICT kokonaisarkkitehtuuria yhdessä käyttäjien kanssa tavoitteena kuvata kaupungin ICT-ekosysteemi. Tietosuoja, tietoturva ja jatkuvuuden varmistaminen jatkuvat keskeisinä teemoina. Vuoden 2026 aikana jatketaan pääkäyttäjien kouluttamista. Kaupungin kriittisen ICT-infrastruktuurin turvaaminen ja toiminnan jatkuvuus varmistetaan uusimalla vanhentuvaa ICT-laitekantaa sekä päivittämällä ohjelmistoversioita. Pääpainona etäyhteyksien tietoturvan parantaminen. Sivistys-toimialan ICT:n haltuunotto jatkuu, keskeisimpiä tehtävinä on nykyisen laitekannan haltuunotto sekä niiden ICT-hankintojen (puhelimet, tietokoneet, näytöt) vakiinnuttaminen sekä systemaattinen uusiminen.

Henkilöstömuutokset

Ei talousarvioon vaikuttavia henkilöstömuutoksia.

Merkittävät investoinnit

Tietohallinnon investointeja kohdennetaan edelleen laitteistokannan uusimiseen sekä tietoturvallisuuden ja toiminnan vakauden kehittämiseen. Investointeja kohdennetaan myös tietoverkkojen ja tietokonesali infrastruktuurin tietoturvaan. Vuoden 2026 aikana valmistellaan uuden tiedostohallintajärjestelmän hankinta. Kehittämishankkeet toteutetaan pääosin investointibudjetin kautta. Tietotekniikkainvestoinnit sisältyvät kaupungin investointiohjelmaan.

Suunnittelukauden 2026–2028 kehittämissuunnitelmat

Sähköistä asiointia ja sähköisiä palveluja kehitetään kaikissa vastuualueiden toiminnoissa.

4.3 Kaupunkirakenne-toimiala

Tuloslaskelma:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	63 723	63 700	60 698	-4,71 %	61 179	61 613
Myyntituotot	24 461	24 610	24 691	0,33 %	24 881	25 074
Maksutuotot	3 111	3 064	3 294	7,53 %	3 360	3 427
Tuet ja avustukset	2 089	223	884	296,55 %	902	920
Muut toimintatuotot	34 062	35 804	31 828	-11,11 %	32 036	32 192
Toimintakulut	- 62 943	- 69 068	- 65 566	-5,07 %	- 66 331	- 67 566
Henkilöstökulut	- 19 127	- 22 384	- 23 032	2,89 %	- 23 381	- 23 857
Palkat ja palkkiot	- 15 559	- 18 081	- 18 558	2,64 %	- 18 838	- 19 223
Henkilösivukulut	- 3 568	- 4 304	- 4 473	3,95 %	- 4 542	- 4 634
Eläkekulut	- 3 143	- 3 750	- 3 755	0,13 %	- 3 812	- 3 889
Muut henkilösivukulut	- 425	- 554	- 719	29,77 %	- 731	- 745
Palvelujen ostot	- 21 479	- 20 723	- 17 379	-16,13 %	- 17 529	- 17 838
Aineet, tarv. ja tav.	- 12 028	- 12 407	- 11 902	-4,07 %	- 12 016	- 12 252
Avustukset	- 5 750	- 7 931	- 8 141	2,65 %	- 8 222	- 8 390
Muut toimintakulut	- 4 560	- 5 624	- 5 113	-9,07 %	- 5 184	- 5 230
Toimintakate	957	- 5 213	- 4 689	-10,05 %	- 4 968	- 5 765

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	25 185	25 083	21 294	-15,11 %	21 720	22 154
Toimintakulut	- 56 932	- 63 274	- 59 885	-5,36 %	- 60 602	- 61 837
Toimintakate	- 31 570	- 38 035	- 38 411	0,99 %	- 38 699	- 39 496

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	38 538	38 617	39 404	2,04 %	39 459	39 459
Toimintakulut	- 6 011	- 5 794	- 5 681	-1,95 %	- 5 729	- 5 729
Toimintakate	32 527	32 823	33 723	2,74 %	33 730	33 730

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Kaupunkirakenne-toimialaan sisältyy myös Lohja-Karkkila-työllisyysalueen määrärahat. Lohjan työllisyyspalveluihin työkykykoordinaattori pitkäaikaistyöttömien kanavoimiseen oikeisiin palveluihin. Palkkavaraus 12 kuukautta vuodelle 2026 47 000 euroa/v. Henkilöstökustannukset katetaan työttömyysetuuksiin varatuista määrärahoista, Henkilö on aloittanut 1.10.2025.

Sote-kiinteistöjen yhtiöittämisellä on vaikutuksia talousarvioon. Tilakeskuksen tuloihin on tehty 4,0 miljoonan euron vähennys. Oppilashuollon tilojen vuokrista saadaan vuokratuloa 700 000 euroa. Tilakeskus tulee myös myymään palveluita Sote-kiinteistöyhtiölle, jolloin palkka- ja työkulusta saadaan tuloa 100 000 euroa.

Purettavista rakennuksista on laskettu kiinteistöhoidon kustannusten väheneminen n. 600 000 euroa. Purkukustannusvaraukset tehty jo aiemmille vuosille.

Kaupunkitekniikkaan pilaantuneet maiden budjettiin on lisätty 70 000 euroa. Puistot ja viheralueet tuloksi lisätty SUP-avustus (kertakäyttöisten muovituotteiden keräyskustannus) 85 000 euroa sekä pänostus vieraslajitorjuntaan 20 000 euroa.

Maanvuokratuottoihin on lisätty 500 000 euroa (sis. Sosiaali- ja pelastustoimen kiinteistöt)
Ympäristönsuojelussa talousarviossa on varattu LUVYn yhteistoimintamaksusuuteen 60 000 euroa.

Joukkoliikenteen osalta MYK:n kuljetusten kilpailutus ei ehtinyt vuoden 2025 talousarvioon, joten vuodelle 2026 arvioon on lisätty 250 000 euroa.

Matkailun tuotto-odotuksia on kasvatettu edellisten vuosien perusteella 200 000 euroa. Tuottotavoite vuodelle 2026 on 496 000 euroa.

Yrityspalveluissa haetaan ELYn toimintaympäristön kehittämisavustusta kaksivuotiseen hankkeeseen, jolloin kaupungin osuudeksi jää n. 20 000 euroa. Yritysten investointitukea lisätty talousarvioon 50 000 euroa.

Lohja-Karkkila Työllisyysalueen talousarviossa on huomioitu Karkkilan tilavuokrien korotus 20 000 euroa sekä kaksivuotisen ESR+ -kehittämishankkeen omavastuuosuus.

Ympäristöterveyden elintarvikelain ja terveydensuojelun maksutuotto-odotuksia on korotettu. Talousarviossa on myös otettu huomioon Vihdin uusien vastaanottotilojen vuokra loppuvuoden 2026 osalta 3 000 euroa.

Tunnusluvut:

				
Menot -65,6 milj. euroa	Tulot 60,7 milj. euroa	Toimintakate -4,7 milj. euroa	Toimintakate /as -103,05 euroa/as	Htv 442,56

Henkilöstösuunnitelma:

Suorite	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
HTV				
Kaupunkirakenne toimiala	451,42	442,56	444	444
Tekninen toimi	319,56	314,42	315	315
Ympäristöterveys	17,33	16,1	17	17
Kaupunkikehitys	114,53	112,04	112	112

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Kaupunkirakenne-toimialalla panostetaan vuonna 2026 edelleen keskeisesti Lohjan elinvoimaisuuden lisäämiseen. Päätöksentekijöiden kanssa yhdessä linjataan uudistettavan kaupunkistrategian pohjalta, mitkä ovat tähän keinot. Kaupunkikehityksessä on tarkoitus edistää elinvoimaisuuden lisäämisen strategista pohjaa laatimalla kaupunkistrategian hyväksymisen jatkoksi elinkeino-ohjelma ja maankäytön toteuttamisohjelma, jonka johdannaista käynnistetään myös asuntopoliittisen ohjelman valmistelu.

Maan hankinta kaavoitusta ja sen johdannaista infran rakentamista asumista ja yritystoimintaa varten, on asia, johon Lohjan kaupungin on syytä voimakkaasti panostaa tulevaisuutensa kehittämismahdollisuudet varmistaakseen. Tätä pohjustamaan viranhaltijat ovat jo keskustelleet tulevista painopistealueista, ja tätä keskustelua jatketaan yhdessä päättäjien kanssa.

Länsirata-hanke etenee. Hankkeen etenemisen kannalta tärkeä osakassopimus valtion ja kuntien kesken on tarkoitus saada syksyllä 2025 valtuustoon päätöksentekoon. Lohjan osalta tämä tarkoittaa osakassopimuksen hyväksymisen jälkeen tulevana toimenpiteinä aktiivista maan hankintaa ja kaavoittamista Länsiradan asemanseudulla. Myös alueen markkinointitoimenpiteet tulee käynnistää riittävän ajoissa suhteessa Länsiradan 1. vaiheen valmistumisen etenemiseen.

Yritysten sijoittumista ja kehittymistä edesautetaan edelleen aktiivisella yhteydenpidolla kaupungin ulkopuolisiin ja kaupungissa jo sijaitseviin yrityksiin. Tähän liittyen on tarkoitus käynnistää puunjalostusteollisuuden alan klusterihanke, jota kautta Lohjalle voitaisiin mahdollisuuksien mukaan saada sijoittumaan jo sijoittuneiden yritysten lisäksi uusia alan yrityksiä.

Rakennusvalvonnassa viedään rakennusjärjestyksen uudistamista päätöksentekoon ja sitä kautta käytäntöön sekä valmistaudutaan rakennuslain muutoksen tuomiin edellytyksiin. Ympäristönsuojelussa osallistutaan perustoiminnan lisäksi Lohjanjärven kunnostushankkeen eteenpäin viemiseen.

Kaupungin kiinteistömassan ylläpitokustannusten vähentämiseen tähdätään entistä aktiivisemmin kaupungille tarpeettomista kiinteistöistä luopumisella. Tätä varten on tarkoitus luoda erillinen kiinteistöstrategia. Sotekiinteistöt tullaan siirtämään perustettavaan yhtiöön, joka tarkoittaa taloudellisia muutoksia sekä tuotto- että kulupuolelle. Tilakeskuksessa edistetään myös kaupungin viimeistä isompaa koulukampushanketta, Mäntynummea ja luodaan edellytyksiä Neidonkeitaan alueen rakennusten uudistamiselle.

Ruoka- ja siivouspalveluissa jatketaan hiilineutraalisuuteen tähtäävien toimintatapojen edistämistä ja henkilöstön työhyvinvointia edistävää robotiikan käyttöönottoa. Kaupunkitekniikassa edistetään Järvi-ohjelman tavoitteiden toteuttamista, pienennetään edelleen korjausvelkaa sekä edistetään mm. Liesaaren uuden sillan toteuttamista.

4.3.1 Tekninen lautakunta

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	54 281	56 442	52 298	-7,34 %	52 675	53 004
Toimintakulut	- 44 932	- 45 806	- 41 521	-9,36 %	- 42 015	- 42 780
Toimintakate	9 526	10 791	10 957	1,54 %	10 843	10 412

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	19 035	20 680	16 101	-22,14 %	16 423	16 752
Toimintakulut	- 39 833	- 41 139	- 37 015	-10,02 %	- 37 462	- 38 226
Toimintakate	- 20 620	- 20 305	- 20 734	2,12 %	- 20 856	- 21 288

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	35 246	35 762	36 197	1,21 %	36 252	36 252
Toimintakulut	- 5 099	- 4 667	- 4 505	-3,46 %	- 4 553	- 4 553
Toimintakate	30 146	31 096	31 691	1,92 %	31 699	31 699

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Merkittävin poikkeama edelliseen vuoteen nähden tulee syntymään sote-kiinteistöjen yhtiöittämisestä. Sotekiinteistöt tullaan siirtämään perustettavaan yhtiöön, jolloin niistä saatava vuokratulo noin 5 miljoonaa euroa siirtyy perustettavalle yhtiölle. Tämä vähentää luonnollisesti myös kaupungin kuluja, mutta vuokratuloista saatava kate jää saamatta. Oppilashuollon tilat samoin kuin muut rakennuksissa olevat ns. vähäiset tilat jäävät edelleen kaupungin vuokra- ja ylläpitovastuulle. Jatkossa osa tilakeskuksen henkilöstön tuottamasta palvelusta myydään sotekiinteistöyhtiölle. Tämän tuoton varovainen arvio on noin 100 000 euroa /vuosi.

Muutamat tilat tulevat tyhjenemään, kun LUVN keskittää toimintojaan. Nämä tila jäävät kaupungin ylläpitovastuulle mikä rasittaa käyttökattetta, mikäli tiloja ei saada realisoitua tai purettua.

Kaupunkitekniikan puolella on välttämätöntä lisätä valvontaa, joten yksi työnjohtaja on palkattava. Ruoka- ja siivouspalveluiden puolella on välttämätöntä saada yksi kiertävä sijainen siivoustyöhön.

Rakennusten ylläpitokustannuksia on tarkoitus saada pienennettyä noin 600 000 eurolla myyntien ja rakennusten purkamisen myötä.

Tunnusluvut:

						
Ateriasuoritteita n. 2 milj.	Siivottavaa alaa 128 000 krs-m ²	Ylläpidettäviä kiinteistöjä 205 kpl, 204 000m ²	Ylläpidettävää liikenneverkostoa 450 km	Ylläpidettävää vihreallueta 93,5 ha	Myytyä vettä 2 156 256 m ³	Puhdistettua vettä 4 025 290 m ³

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2026

Tekninen toimi tuottaa aikaisempien vuosien mukaisesti kaupungin toiminnassa tarvittavia kunnan infrastruktuuripalveluita omana tuotantona sekä hyödyntäen alueiden ylläpidossa ostopalveluita sekä kolmatta sektoria.

Teknisen toimen vuoden 2026 perustehtävät jatkuvat aikaisempien vuosien mukaisesti painottuen korjausvelan vähentämiseen, energiatehokkuus- ja Hinku-toimenpiteiden laajentamiseen sekä yleisen viihtyvyyden kehittämiseen eri puolilla kaupunkia. Talouden seuranta tehdään viikoittain johtoryhmätasolla ja kuukausittain lautakuntatasolla. Tarvittaessa reagoidaan ennakoivasti talouden muutoksiin, kuten on toimittu aikaisempina vuosina. Teknisen toimen painopisteenä on kunnallisen infrastruktuurin (katu, vesi, kiinteistöt) korjausvelan hallinta sekä sen vähentäminen korjausinvestointien avulla.

Kiinteistöt muodostavat merkittävän omaisuuserän kaupungille. Viimeisimmän Trellum-päivityksen mukaan vuoden kaupungin kiinteistöjen jälleenhankinta-arvo oli noin 600 milj. euroa. Näin ollen kiinteistömäärän hyvä hoito sekä oikein kohdistetut korjausinvestoinnit ovat edelleen ehdottoman tärkeitä. Kiinteistöistä osa siirtyy vuoden 2026 alusta soteikiinteistöyhtiöön, mutta kiinteistöjen hoito ja ylläpito tuotetaan laskutettavana palveluna tilakeskuksen toimesta kyseiselle yhtiölle. Toisena painopisteenä kaupunki jatkaa panostusta yhä enemmän kiinteistöjen energiatehokkuuteen sekä erilaisiin Hinku-toimenpiteisiin mm. kiertotalouden ja sähkön käytön osalta. Erityisesti uusien rakennusten myötä.

Järviohjelman osalta jatketaan järviohjelman tavoitteiden toteuttamiseen, jossa pääpainona on lisätä lohjalaisten mahdollisuutta hyödyntää järvi- ja ranta-alueita eri puolilla Lohjaa. Yleiseen turvallisuuteen liittyen jatketaan kehittämistoimenpiteitä Lohjan varautumisen ja siihen liittyvän varautumisorganisaation osalta. Oppisopimusta ja kolmannen sektorin toimijoita, mm. Lohjan Seudun työttömät ry:tä hyödynnetään yleisen viihtyvyyden parantamisessa. Yhteistyössä konsernipalveluiden kanssa pidetään huolta kaupungin palveluverkosta sekä näihin liittyvistä kehittämissuunnitelmista sekä omaisuuden hallinnasta osana talouden prosesseja.

Tekniseen toimeen kuuluvat seuraavat tulosyksiköt: ruoka- ja siivouspalvelut (ruokapalvelut ja siivouspalvelut), tilakeskus (rakennuttaminen sekä rakennusten hallinta ja ylläpito) sekä kaupunkitekniikka (suunnittelu ja rakentaminen, liikenneväylät, puistot ja viheralueet sekä taseyksikkönä vesilaitos).

Ruoka- ja siivouspalvelut

Ruokapalvelut tuottavat keskitetysti keskuskeittiö Köökissä kaupungin koulu/ päiväkotiaateriat. Raaka-aineiden kotimaisuusastetta elintarvikehankinnoissa pyritään pitämään korkeana. Ylijäämäruokaa myydään useassa kaupungin kohteessa sekä lisäksi luovutamme ylijäämäruokaa Lohjan seudun työttömille sekä Pidä Huolta Avustukset ry:lle yhteisjakoon jaettavaksi. Eri ikäryhmille luotujen kansallisten ruokasuositusten mukaisesti punaisen lihan vähentämistä ja kasvisruokien lisäämistä toteutetaan ruokalistasuunnittelussa. Köökin toimintatapojen ja laitekannan kehittämistä jatketaan tuottavuuden - ja ergonomian edistämiseksi. Ruokapalvelutyö tehdään mitoitusten mukaisesti.

Siivouspalvelut huolehtivat omana työnä kaupungin kiinteistöjen siivouksista monitoimijataloissa, kouluissa, päiväkodeissa, toimistoissa, kirjastoissa sekä muissa pienemmissä työpisteissä. Siivoukset tehdään mitoitusten mukaisesti. Siivouspalveluissa toimii Pörräiset yläpöly-siivoustiimi.

Siivouspalveluiden tavoitteena on vähentää kemikaalien käyttöä tilojen puhdistuksessa innovatiivisten puhtaanapitoratkaisujen avulla. Tästä hyötyvät niin ympäristö, työntekijät kuin tilojen käyttäjätkin. Uudet siivousteknologiat ja -menetelmät mahdollistavat puhdistuskemikaalien vähentämisen ja paikoin

jopa täysin kemikaalittoman puhdistuksen. Myös vedenkulutuksen minimointi ja sitä kautta energiankulutuksen vähentäminen on keskeinen tavoite siivouspalveluiden kehittämisessä. Jatkamme siivousrobotiikan hyödyntämistä työhyvinvoinnin ja työergonomian tukemiseksi.

Ruoka- ja siivoustoimessa tehdyn selvityksen mukaan toiminto tarvitsee ainakin 1 henkilön lisäyksen, jotta poissaolojen muille työntekijöille aiheuttamaa työn kohtuutonta kuormittavuutta saadaan pienennettyä.

Ruoka- ja siivouspalveluissa on aloitettu 2023 Kouluruoan ja siivouksen kehittämistyöryhmä kouluille ja työ jatkuu edelleen. Ryhmän tavoitteena on osallistaa oppilaita, sekä saada jokaiselle koululle Kouluruokadiplomi. Lisäksi varhaiskasvatuksen puolella aloitettu pilotointi ruokapalveluiden kehittämisessä, hyödyntäen Makuuakkoiset diploma.

Tilakeskus

Tilakeskus muodostuu tilojen kunnossapidosta, hallinnasta ja ylläpidosta sekä korjaus- ja investointirakentamisesta. Vuodesta 2023 lähtien toiminnan painopisteestä on lähdetty aktiivisesti siirtämään enemmän kiinteistöjen kunnossapidon kehittämiseen ja kiinteistöjen PTS-suunnitelmien (pitkän tähtäyksen suunnitelmien) ylläpitoon. Toiminnan painopisteenä on systemaattisesti vähentää investointimäärärahojen avulla korjausvelkaa tilojen ja kiinteistöjen osalta.

Tilakeskus vastaa kiinteistöistä ja selvittää tuotantokäytöstä poistuneiden/poistuvien kiinteistöjen jatkon: pystytäänkö tiloja hyödyntämään muuhun toimintaan vai luovutaanko tiloista. Ojamon kartanon osalta selvitetään vuoden 2026 aikana kiinteistön jatko. Kartanon pelto hyödynnetään palstaviljelyn tarpeisiin. Taimiston tekojään rakentamishanketta edistetään yhdessä kaavoituksen kanssa.

Vuoden 2026 aikana tullaan saattamaan valmiiksi Saukkolan väliaikainen päiväkot.

Mäntynummen monitoimijatalon sekä Virkkalan päiväkodin kilpailuttamien ja rakennustöiden aloittaminen.

Vuoden 2026 aikana edistetään Neidonkeitaan ja jäähallin eteenpäin viemistä.

Vuoden 2026 alusta sote kiinteistöyhtiö aloittaa toimintansa. Tarvittavat organisaatiomuutokset astuvat voimaan. Kiinteistöjen kehittäminen ja kunnossapito on keskiössä sotepalveluverkoston säilyttämiseksi alueella.

Lohjan liikuntakeskus (LLK) hoitaa vastuullaan olevien rakennusten kiinteistöhuollon omalla henkilöstöllään. Jotta kaupungin kaikkien rakennusten ylläpito ja huolto olisi samalla tasolla tulisi kaikilla kaupungin kiinteistöhuoltoa suorittavilla henkilöillä olla saman tasoinen osaaminen, koulutus sekä työjohto. Näin ollen on perusteltua jatkaa asianmukaiset keskustelua mahdollisuudesta siirtää myös LLK:n hoitovastuulla olevien rakennusten kiinteistöhuolto kaupungin tilakeskuksen vastuulle.

Tilakeskus vastaa kiinteistöjen korjausrakentamisesta sekä johtaa kaupungin sisäilmatyöryhmää. Yksikkö vastaa kiinteistöjen vuokra- ja tilatietojen ylläpidosta sekä kiinteistöjen kuntoluokkatiedoista. Kaupungin toimintojen järjestämisen kannalta tarpeettomat tilat pyritään realisoimaan myymällä ne. Rakennukset, jotka ovat heikkokuntoisia, mutta sijaitsevat alueilla, jotka ovat kaupungin kehityksen kannalta sopivalla sijainnilla voidaan purkaa määrärahojen puitteissa.

Tulosyksikkö vastaa Hinku 2.0/3.0-toimenpiteiden edistämisestä yhteistyössä muiden toimijoiden

kanssa. Hyväksytyn Hinku 2.0/3.0 ohjelman mukaisesti ylläpidetään käynnissä erilaisia ekokorihankkeita, joilla pyritään kehittämään kestävää kehitystä kuten mm. kiinteistöjen energiankäytön tehokkuutta.

Arjen varautumisessa jatketaan valmistelutyötä valmiusvarastojen osalta sekä valmiutta käynnistää nopeasti varautumisorganisaatiota eri häiriötilanteisiin, vapaaehtois- ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Tilakeskuksen resurssien riittävyydelle luo haasteita tyhjillään olevat sekä myytävät rakennukset aiheuttavat ylimääräistä työkuormaa ja sen myötä resurssihaasteita.

Vuodelle 2026 suunniteltu organisaatiomuutos vaatii lisäresursseja kiinteistöhoitoon työnjohtoon.

Kaupunkitekniikka

Kaupunkitekniikkaan kuuluvat infrahankkeiden suunnittelu ja rakennuttaminen, liikenneväylät, puistot ja viheralueet sekä vesilaitos taseyksikkönä. Toiminnan painopisteenä on systemaattisesti vähentää investointimäärärahojen avulla infrastruktuurin korjausvelkaa liikenneväylien ja vesilaitoksen osalta. Toiminnan painopisteenä on kehittää yleistä viihtyvyyttä eri kohteissa mm. järviohjelman mukaisesti. Painopisteet ovat mm. rantareittien kehittäminen. Toisena tärkeänä painopisteenä on liikenneturvallisuuden ja esteettömyyden huomioiminen suunnittelussa sekä kevyen liikenteen väylien suunnittelussa mm. Vappulantien osalta. Pyöräilyohjelman edistäminen pyritään sisällyttämään eri hankkeisiin.

Liikenneväylien työnjohtoon on edelleen tarve yhdelle esihenkilölle, jotta urakoitsijoiden työtä ehdittäisiin valvoa riittävästi.

Taimiston liikuntapuiston tekojääalueen toteuttamista edistäminen odottaa huoltorakennuksen valmistumista. Liessaaren sillan toteuttamista edistetään.

Henkilöstömuutokset

Talousarvioon ei sisälly henkilöstömuutoksia.

Merkittävät investoinnit

Investoinneista on luotu alustava suunnitelma, joka hyväksytään lopullisesti kaupungin talousarvion 2026 yhteydessä. Alustavassa investointiohjelmassa maanhankintaa varten on varattu 1,4 milj. euron määräraha, joka on suunniteltu mm. Lempola- Lohjanharju yms. alueiden maanhankintaan. Muihin toimintavuoden perusinvestointeihin teknisen lautakunnan osalta on varattu 15,3 milj. euroa, jotka toteutetaan teknisen toimen toimesta. Rakentamisen muihin investointeihin on varattu 20,3 milj. euroa. Investointihankkeista yksittäisenä ja aikataulullisesti haastavimpana tulevat olemaan Mäntynummen yhtenäiskoulu, Virkkalan päiväkotiki ja Liessaaren silta. Jäähallin ja Neidonkeidas -hankkeen edistäminen.

Hiekkahallin toteuttamiselle tulee tutkia esitettyä edullisempia vaihtoehtoja. Vaihtoehtona esitetylle toteutukselle voi tulla kysymykseen esimerkiksi pienempi halli ja hiekoitusmateriaalin varastoiminen pienemmissä erissä, tai vaihtoehtoisesti nykyisen hallin kehittäminen vastaamaan paremmin tarkoitustaan. Hallia varten varattava investointimääräraha vuodelle 2026 on 200 000 euroa.

Suunnittelukauden 2026–2028 kehittämissuunnitelmat

Hinku -ohjelman perusteella jatketaan panostamista erityisesti uusien kiinteistöjen energiatehokkuuteen. Korjausvelkaa vähennetään investoimalla kiinteistö- ja kunnallistekniseen infrastruktuuriin sekä näiden energiatehokkuushankkeisiin. Yleisen viihtyisyyden ja liikkumisen edellytyksiä parannetaan investoimalla pienimuotoisesti eri kohteisiin laajasti koko kaupungin alueilla. Kaupungin toiminnan kannalta tarpeettomat kiinteistöt myydään. Lisäksi tilakeskuksen palvelutoiminnan käynnistäminen myymään kiinteistöhuolto- ja siihen liittyviä muita palveluita sote-kiinteistöyhtiölle, niiden kiinteistöjen osalta, jotka siirtyvät pois kaupungin suorasta omistuksesta.

Palvelutuotteet:

Suorite	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Kaupunkitekniikka				
Viranomaisluvut, päätökset	100	100	100	100
Yksikkökustannus euroa/suorite	205,31	209,42	213,6	213,6
Liikenneväylien talvihoito	20	20	20	20
Yksikkökustannus, euroa/suorite	21 838	22 274	22 720	22 720
Ruoka- ja siivouspalvelut				
Ateriamäärä, kpl	2 200 000	2 200 000	2 200 000	2 200 000
Yksikkökustannus, euroa/suorite	4,1	4,2	4,3	4,3
Siivottu neliömetri	132 657	132 657	132 657	132 657
Yksikkökustannus, euroa/suorite	29,71	30,3	30,9	30,9
Tilakeskus				
Palvelupyynnöt	8 000	8 000	8 000	8 000
Yksikkökustannus, euroa/suorite	279	284	290	290
Kiinteistöhuollon ylläpito-m2	246 320	246 320	246 320	246 320
Yksikkökustannus, euroa/suorite	65,76	67,07	68,4	68,4

Vesilaitos

Vesilaitos sisältyy Kaupunkirakenteen ja Teknisen lautakunnan tuloslaskelmaan, mutta on oma taseyksikkönsä.

Vuoden 2026 vesi- ja viemärilaitoksen investointien tavoitteena on pienentää vuotovesien osuutta jätevedenpuhdistamoille tulevassa jätevedessä, parantaa vedenoton turvallisuutta ja lisätä vedenjakelun toimintavarmuutta. Näihin tähtäävinä investointikohteina on verkostosaneeraukset, vedenottamoiden UV-käsittelyn lisääminen, valvonta-automaation lisääminen ja vedenottamoiden saneerauksia.

Tuloslaskelma:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	8 795	8 987	9 049	0,69 %	9 222	9 397
Myyntituotot	8 724	8 904	8 989	0,95 %	9 160	9 334
Maksutuotot	66	18	18	0,56 %	19	19
Tuet ja avustukset		11	11	-0,91 %	11	11
Muut toimintatuotot	5	54	32	-41,62 %	32	33
Toimintakulut	- 5 649	- 5 360	- 5 404	0,82 %	- 5 507	- 5 610
Henkilöstökulut	- 1 274	- 1 304	- 1 407	7,92 %	- 1 429	- 1 458
Palkat ja palkkiot	- 1 054	- 1 054	- 1 135	7,67 %	- 1 152	- 1 175
Henkilösivukulut	- 220	- 250	- 272	8,97 %	- 277	- 283
Eläkekulut	- 193	- 218	- 229	5,05 %	- 232	- 237
Muut henkilösivukulut	- 27	- 32	- 43	35,63 %	- 45	- 45
Palvelujen ostot	- 2 113	- 1 844	- 1 955	6,01 %	- 1 973	- 2 010
Aineet, tarv. ja tav.	- 1 862	- 1 812	- 1 757	-3,07 %	- 1 773	- 1 807
Avustukset		- 37	- 39	5,48 %	- 39	- 40
Muut toimintakulut	- 400	- 364	- 247	-32,05 %	- 293	- 296
Toimintakate	3 322	3 727	3 825	2,63 %	3 898	3 974

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	8 421	8 557	8 619	0,72 %	8 792	8 967
Toimintakulut	- 5 109	- 4 906	- 5 014	2,20 %	- 5 072	- 5 175
Toimintakate	3 487	3 751	3 785	0,91 %	3 903	3 979

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	374	430	430	0,00 %	430	430
Toimintakulut	- 540	- 454	- 390	-14,10 %	- 435	- 435
Toimintakate	- 165	- 24	40	-266,67 %	- 5	- 5

4.3.2 Työllisyys- ja elinkeinolautakunta

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot		637	714	12,14 %	728	743
Toimintakulut	- 111	- 3 887	- 3 722	-4,25 %	- 3 768	- 3 842
Toimintakate	- 111	- 3 250	- 3 007	-7,46 %	- 3 040	- 3 099

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot		637	714	12,14 %	728	743
Toimintakulut	- 111	- 3 730	- 3 545	-4,98 %	- 3 592	- 3 665
Toimintakate	- 111	- 3 094	- 2 831	-8,50 %	- 2 863	- 2 922

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot				0,00 %		
Toimintakulut		- 157	- 177	13,04 %	- 177	- 177
Toimintakate		- 157	- 177	13,04 %	- 177	- 177

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Työllisyyspalvelujen siirron valmistelua valtiolta kunnalle on tehty jo vuonna 2023, jolloin yhteistoimintasopimus Lohjan ja Karkkilan kesken on allekirjoitettu. Yhteistoimintasopimuksella sovitaan laissa työvoimapalvelujen järjestämisestä (380/2023) tarkoitettujen julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä.

Voimassa olevan yhteistoimintasopimuksen kohdan 15. mukaan sopimusta voidaan muuttaa ainoastaan kirjallisella muutossopimuksella.

Yhteistoimintasopimuksessa on sovittu kohdassa '8. Talous ja hallinto', että Lohjan kaupunki perustaa taseyksikön. Taseyksikkö on perustettu Kuntaliiton silloisen ohjeistuksen mukaisesti. Taseyksikön perustamisesta ei ole kuitenkaan säädetty laissa tai asetuksessa. Työllisyysalueen taloutta on perusteltua seurata talousarviossa ja kirjanpidossa erillisenä tehtävänä.

Taloudenhallinta ja kirjanpidolliset toimenpiteet ovat osoittaneet, että taseyksikkö ei ole välttämätön. Lohjan kaupungilla on vastaava usean kunnan yhteistoiminta-alueella toimiva tulosityksikkö, Ympäristö-terveyspalvelut, joka ei myöskään ole kirjanpidollisesti taseyksikkö, vaan kyseisen yksikön taloutta seurataan kirjanpidossa erillisenä tehtävänä. Kirjanpitotavan muutos ei aiheuta palveluihin tai toimintaan uudelleenjärjestelyjä.

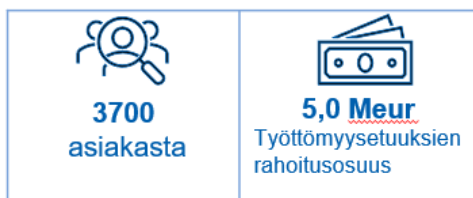
Muutos on esitetty tehtäväksi takautuvasti 1.1.2025 alkaen. Takautuvasti tehtävä muutos on kirjanpidollisesti sekä teknisesti yksinkertaisin ratkaisumalli myös valtion järjestelmiin raportoitavien talouslukujen osalta.

Työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksesta esitetään muutettavaksi kohdan 8. Talous ja hallinto alakohtien 1–5 taseyksikkö-sana muutettavaksi sanaan tulosityksikkö.

Asia on käsitelty Työllisyys- ja elinkeinolautakunnassa hyväksytysti 9.9.2025 ja esitetty edelleen kaupunginhallituksille sekä valtuustolle käsiteltäväksi.

Lohja-Karkkila työllisyyspalvelut muodostavat yhteisen Länsi-Uudenmaan TYM:n yhdessä Kirkkonummi-Vihti-Siuntion ja Raasepori-Hanko-Inkoo-työllisyysalueiden kanssa. Toimintaa ja sen tuloksellisuutta seuraa TYM-johtoryhmä, jossa on edustaja jokaiselta työllisyysalueelta, Kelasta ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta. Toiminnan käytännön organisoinnista ja toteuttamisesta yhteisesti sovitusti vastaa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelukseen yhteisesti palkattu verkostokoordinaattori, jonka palkkakulut ja muut yhteisestä toiminnasta johtuvat kustannukset jaetaan siten, että 50 % kustannuksista on hyvinvointialueen vastuulla ja 50 % jaetaan työllisyysalueiden kesken työttömien määrän mukaisessa suhteessa. Työttömien määrät tarkastetaan vuosittain Työ- ja elinkeinoministeriön lokaan työllisyyskatsauksesta.

Tunnusluvut:

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Julkisten työvoimapalveluiden tarkoituksena on turvata osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä sekä edistää uuden yritystoiminnan syntymistä, yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua. Työvoimapalveluissa on noudatettava tasapuolisuutta ja puolueettomuutta. Palveluja tarjotaan sekä asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä että henkilökohtaisina ja ryhmäpalveluina ja ne ovat maksuttomia. Työllisyyspalvelujen toiminta on lakisääteistä (Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä 380/2023).

Lain mukaan työvoimaviranomaisen tulee tehdä julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanossa, suunnittelussa ja kehittämisessä yhteistyötä keskenään sekä ELY- ja KEHA-keskuksen, hyvinvointialueiden, Kansaneläkelaitoksen ja muiden viranomaisten, koulutuksen järjestäjien, työelämän järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Julkisina työvoimapalveluina järjestetään työnvälityspalveluja, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja, valmennusta, työvoimakoulutusta, kotoutumiskoulutusta ja muutosturvakoulutusta. Lisäksi niihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, työ- ja koulutuskokeilut, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu sekä työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset.

Julkisten työvoimapalveluiden tarjoaminen asiakkaalle perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työvoimaviranomainen arvioi yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakkaalle tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistämistä.

Monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden työllistymistä edistetään monialaisen tuen yhteistoiminta-

mallissa (TYM) yhdessä työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa. Viranomaistahot arvioivat työttömän palvelutarpeen sekä suunnittelevat ja yhteensovittavat työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä seuraavat työllistymisprosessin etene- misestä ja seurannasta.

Jokaisen hyvinvointialueen toimialueella on oltava monialaisen tuen yhteistoimintamallin (TYM) organi- sointia varten vähintään yksi monialaisen tuen johtoryhmä. Lohja-Karkkila -, Kirkkonummi-Vihti-Siuntio - ja Raasepori-Hanko-Inkoo-työllisyysalueet muodostavat yhdessä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialu- een kanssa Länsi-Uudenmaan TYM:n, jonka käytännön organisoinnista ja toteuttamisesta yhdessä so- vitun mukaisesti vastaa hyvinvointialueen palveluksessa työskentelevä verkostokoordinaattori. Yhtei- sestä toiminnasta johtuvat kustannukset jaetaan siten, että 50 % kustannuksista on hyvinvointialueen vastuulla ja 50 % jaetaan työllisyysalueiden kesken työttömien määrän mukaisessa suhteessa.

Työllisyysalueella työskentelevän uravalmentajan tehtävänä on tuottaa työllisyysalueen asiakkaille yk- silö- tai ryhmämuotoista työnhaku- ja uravalmennusta sekä työhönvalmennuspalvelua sekä järjestää erilaisia työnhakua edistäviä info- ja rekrytointitilaisuuksia. Tehtävän pääasiallisena tavoitteena on kor- vata ostopalveluina hankittavaa työnhaku- ja uravalmennuspalvelua tuottamalla sekä niitä että pieni- muotoista työhönvalmennusta itse resurssien puitteissa. Palvelun omana tuotantona tuottamisen arvi- oidaan tuovan huomattavia rahastöitä.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2026

Hallitus on hyväksynyt 1.3.2023 lain työvoimapalveluiden järjestämisestä ja julkisten työvoimapalvelu- jen järjestämisvastuu työ- ja elinkeinotoimistoilta siirtyy kunnille 1.1.2025.

Lohjan ja Karkkilan kaupungit ovat sopineet yhteistoimintasopimuksella julkisten työ- ja elinkeinopal- velujen (TE-palvelut) järjestämisestä 1.1.2025 alkaen. Yhteistoimintasopimus ja TE-palveluiden järjes- tämissuunnitelma on hyväksytty Lohjan kaupunginvaltuustossa 11.10.2023 (§ 119) ja Karkkilan kau- punginvaltuustossa 23.10.2023 (§ 78). Lohjan kaupunki vastaa Lohja-Karkkila työllisyysalueen palvelu- jen järjestämisestä ja toimii vastuukuntana.

Koska työllisyysalue aloitti toimintansa 1.1.2025 ja vuoden 2026 talousarviota laadittaessa ensimmäi- sen toimintavuoden tilipäätöstä ei ole käytettävissä, on talousarvion valmisteluvaiheessa käytettävissä vain osittainen talouden toteutuma- ja seurantatieto. Tästä syystä myös toisen toimintavuoden talous- arvion valmistelussa on jouduttu osittain turvautumaan parhaisiin arvioihin. Tämä talousarvio ei sisällä palkkatukiraha- eikä starttirahaosuutta, vaan se on jätetty kuntien omien työllisyyspalveluiden kustan- nuspaikkojen talousarvioehdotukseen. Lohjan kaupungin osalta palkkatuki- ja starttirahaosuudet on sisällytetty Työllisyysalue-tulosityksikön alla olevan Työllisyyspalvelut-kustannuspaikan määrärahoihin.

Työllisyyden hoito ja kuntien elinvoiman vahvistaminen ovat toisiinsa liittyviä asioita. Työllisyysuudistus antaa kunnille lisää mahdollisuuksia työllisyyden hoitamiseen lisäten kuitenkin samalla kuntien palve- lujen järjestämisvastuuta sekä työttömyysturvamenojen rahoitusvastuuta. Työllisyyden hoidon toimilla pyritään paitsi alentamaan kuntaosuusmaksuja myös edistämään työnhakijoiden työllistymismahdolli- suuksia tai muiden, yksilöllisten ratkaisujen löytymistä.

TE-uudistukseen liittyi vahvasti myös kotoutumislainsäädännön uudistaminen. Laissa kotoutumisen edistämisestä (681/2023) säädetään kunnan kotoutumishjelmasta, joka on kunnan järjestämä kotou- tumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuus (13 §). Lain 10 § todetaan kunnan velvollisuudesta huolehtia maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta. Kunta vastaa myös siitä, että sen alueella on tarvetta vastaava määrä toimipisteitä tai palveluita, jossa maahanmuuttaja

voi saada henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa. Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluita järjestetään osana kunnan kotoutumishjelmaa sekä muina palveluina, kuten työvoimapalveluina, kunnan peruspalveluina, osana kansallista koulutusjärjestelmää sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystyöpalveluina, Kelan palveluina sekä osana kolmannen sektorin palveluita. Lohjalla työllisyysalue tekee myös tiivistä yhteistyötä Lohjan Monitoimikeskuksen kanssa.

Muutoksen yhteydessä työllisyysalueelle siirtyi valtiolta valmiiksi tehtyjä sidontoja, joten ensimmäisenä toimintavuonna osa menoista ei ollut täysin ennakoitavissa. Vuoden 2026 osalta ennakointi on helpompaa, kun toiminta on ehtinyt olla käynnissä jo jonkun aikaa ja suurin osa valtion tekemistä määrärahasidontajaksoista on päättynyt. Työllisyysalueen asiakkaille tulee turvata mahdollisuus kaikkiin laissa määriteltyihin työvoimapalveluihin määrärahojen puitteissa.

Työllisyyden hoito on suhteellisen haastava toiminta-alue, sillä monet työllisyyteen liittyvät ilmiöt ja toimet eivät ole työllisyysalueen omassa hallinnassa, vaan siihen vaikuttavat yleiset suhdanteet ja työllisyystilanne sekä muiden viranomaispalvelujen, kuten hyvinvointialueen ja Kelan palvelujen, saatavuus. Työelämään pääsemisellä ja siellä mukana pysymisellä on kuitenkin yksilö- ja väestötasolla suuri merkitys, mikä tulee osaltaan huomioida osana työllisyyspalvelujen kustannusten muodostumista. Tästä syystä haastavassa työmarkkinatilanteessa työnhakijoiden palvelussa korostuvat kasvokkaiset asiakas kohtaamiset samoin kuin osaamisen ylläpitämiseen ja mahdolliseen uudelleen kouluttautumiseen panostamisen sekä erilaisten vaihtoehtojen ratkaisujen, kuten työkokeilu, työkyvyn arviointi ja eläke-edellytysten selvittäminen, etsiminen työnvälittämisen ohella. Esimerkkinä tästä lohjalaisille työnhakijoille hankittavat eläkeselvittelyt ja määräaikaisen työkykykoordinaattorin palkkaaminen Lohjan kaupungille sekä aktiivinen yhteistyö työllisyysalueen molempien kaupunkien työpajojen kanssa. Tavoitteena on myös uravalmennukseen ja ohjaukselliseen työhön panostaminen vuoden 2026 aikana.

Työllisyyspalveluiden tavoite on olla oman alueensa elinvoiman tukija ja kasvattaja. Työllisyysalue tekee tiivistä yhteistyötä YritysLohjan ja Keski-Uudenmaan kehittämiskeskus Oy:n (Keuke) kanssa aloittavien yrittäjien palveluihin ja rakennemuutostilanteisiin varautumiseen liittyen. Yhteistyötä vahvistetaan edelleen ja tavoitteena on tarjota sekä aloittaville että jo toimiville yrityksille neuvontaa yrityksen toiminnan eri vaiheissa sekä esimerkiksi rekrytointeihin liittyen.

Työllisyysalue järjestää rekrytointitilaisuuksia paitsi pienimuotoisesti itse myös yhdessä YritysLohjan, alueen oppilaitosten ja molempien kaupunkien eri toimijoiden ja työnantajien kanssa. Tilaisuuksien järjestämiseen sopivien ja helposti saavutettavissa olevien tilojen vähäisyys asettaa omat rajoituksensa tilaisuuksien järjestämiselle.

Vaikka julkisessa haussa avoinna olevien työpaikkojen määrä on vähentynyt, suhdanteissa on mahdollisesti odotettavissa paranemista ja sitä kautta työpaikkojen määrän lisääntymistä. Työllisyysalueella on tavoitteena aktiivinen työnhakijoiden ehdolle asettelu avoimiin työpaikkoihin, minkä takia myös hoidettujen rekrytointitoimeksiantojen määrää seurataan.

Nuorten työllisyystilanteen heikkeneminen vuoden 2025 aikana on huolestuttavaa. Työllisyyspalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä Lohjan Ohjaamon kanssa. Muun muassa nuorille suunnattuja työnhakuryhmiä toteutetaan sekä muuta palvelua kehitetään ja järjestetään aktiivisesti yhteistyössä Ohjaamon kanssa. Vastaavaa toimintaa kehitetään ja toteutetaan myös Karkkilan kaupungin kanssa karkkilalaisien työnhakijoiden osalta.

Lohjalla on vuonna 2025 otettu käyttöön työllistämisen kuntalisä eli Lohja-lisä, joka on ensivaiheessa kohdistettu kolmannen sektorin toimijoiden työllistämisen edistämiseen. Vuonna 2026 Lohja-lisä on

tarkoitus laajentaa kattamaan myös yrityksiin työllistämistä määrärahojen puitteissa. Tavoitteena on näin edistää varsinkin pienimpien yritysten rekrytointimahdollisuuksia ja tukea työnhakijoiden työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Talousarvioon ei sisälly määrärahan lisäystä. 500 000 euron määrärahaalla pystyttäisiin myöntämään Lohja-lisää 28 henkilön palkkaamiseen. TE-lautakunnan tulee kuitenkin tuoda päätöksentekoon lisämäärärahaesitys työllisyyden tukemisen tavasta, joka on kaupungin kannalta kokonaistaloudellisesti edullisin, ja jossa on otettu huomioon vaikutus työllisyysetuuksien vähenemiseen.

Oppilaitosyhteistyötä vahvistetaan edelleen vuoden 2026 aikana. Tavoitteena on yhdessä tarkastella koulutustarpeita sekä räätälöidä työllisyysalueen asiakkaiden tarpeisiin paremmin vastaavia, kohdennettuja koulutus- ja valmennustuotteita ja kiinnittää huomiota esimerkiksi oppisopimuskoulutusmahdollisuuksien lisäämiseen. Varsinkin yrityspalveluiden, oppilaitosten ja työllisyyspalveluiden välistä rajapintatyöskentelyä ja vahvistetaan. Tähän on tavoitteena saada lisäresurssia myös ulkopuolisella hankerahoituksella. Myös muita mahdollisia hankerahoitusmahdollisuuksia kartoitetaan.

Työllisyysalueen palvelujen tarvetta ja palvelutarjontaa on seurattu aktiivisesti toiminnan alusta alkaen. Toiminta on päässyt alkuun ja kokemuksia kerätään koko ajan. Pieniä toiminnan sujuvuuteen tehtäviä muokkauksia tehdään aina tarpeen mukaan. Mikäli isompia muutos- ja kehittämistarpeita ilmenee, niihin paneudutaan tilanteen vaatimalla tarkkuudella ja lähdetään edistämään niiden toteuttamismahdollisuuksia.

Henkilöstömuutokset

Työllisyysalueelle siirtyi valtiolta 39 henkilötyövuotta. Vuonna 2024 hyväksyttyjen, toimintaa täydentävien rekrytointien jälkeen työllisyysalueella työskentelee vakituisesti 43 henkilöä.

Työllisyysalueen talousarvioon lautakuntavaiheessa esitetty henkilöstömuutos on ESR+ -hankehakuun liittyvä työntekijä; Kuntien työvoimapalvelujen, verkostojen ja yhteistyörakenteiden kehittäminen -hanke. Henkilön palkkakustannuksista omavastuuosuus n. 20 % katetaan Työllisyysalueen budjetin sisällä edellyttäen, että Työllisyysalueen hankehakemus hyväksytään. Hankkeen omavastuuosuus sisältyy talousarvion, mutta jää käyttämättä, mikäli hanke ei toteudu.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteiden osalta seurataan asiakasmääriä, kontaktimääriä sekä päätösmääriä.

Palvelutuotteita kehitetään lisää vuoden 2026 aikana.

4.3.3 Kaupunkikehityslautakunta

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	8 493	5 635	6 697	18,84 %	6 767	6 838
Toimintakulut	- 16 486	- 17 868	- 18 812	5,29 %	- 19 016	- 19 386
Toimintakate	- 7 993	- 12 233	- 12 115	-0,96 %	- 12 249	- 12 548

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	5 223	2 780	3 490	25,52 %	3 560	3 631
Toimintakulut	- 15 764	- 17 072	- 17 988	5,37 %	- 18 191	- 18 562
Toimintakate	- 10 540	- 14 291	- 14 498	1,45 %	- 14 632	- 14 931

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	3 270	2 855	3 207	12,34 %	3 207	3 207
Toimintakulut	- 722	- 796	- 824	3,55 %	- 824	- 824
Toimintakate	2 548	2 059	2 383	15,74 %	2 383	2 383

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Yksiköiden perimien maksujen ja taksojen maksutuottoja on korotettu kaupunginhallituksen talousarvion laadintaohjeen mukaisesti n. 5 %.

Kaupunki vuokraa sote-kiinteistöt hyvinvointialueelle, joten maa- ja vesialueiden vuokratuloja on lisätty 174 000 euroa.

Tunnusluvut:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Kaupunkikehitys tuottaa pitkäjänteisesti ennakoivan ja kestäväen kaupunkisuunnittelun tarpeisiin laadukkaita, terveellisiä ja turvallisia ratkaisuja asumisen ja yritysten käyttöön. Kaupunkikehityksen tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä kaupunkikuvalliset arvot huomioiden. Maankäyttöpolitiikan keinoin edistetään kaupungin joustavaa ja suunnitelmallista kasvua tasapuolisesti huomioiden eri osa-alueet ja tulevaisuuden kasvutavoitteet.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2026

Kaupunkikehitykseen kuuluvat talousarviokäsittelyssä seuraavat yksiköt: Maankäyttö ja logistiikkapalvelut, Ympäristö- ja lupapalvelut sekä Elinkeinopalvelut.

Maankäyttö- ja logistiikkapalvelut

Kaavoituksella halutaan turvata elinkeinoelämän mahdollisuudet tulla, pysyä ja kehittyä Lohjalla sekä tarjota nykyisille ja uusille kaupunkilaisille työpaikkoja. Taajamaosayleiskaavan Y9 päivittäminen on keskeinen työväline maankäytön kokonaisuuden hallintaan ja työpaikka-alueiden profilointiin. Y9 on tavoitteena saada hyväksymiskäsittelyyn vuonna 2026. Asemakaavoituksessa priorisoidaan edelleen elinkeinoihin ja palvelurakentamiseen liittyviä hankkeita. Asuntorakentamiseen on juuri valmistunut tai valmistumassa laajoja kaava-alueita Hiidensalmessa ja Pitkäniemessä, joten uusia suuria asumisen alueita ei liene tarpeen kaavoittaa tässä vaiheessa, mutta pienempiä kohteita resurssien niin salliessa. Hiidensalmi II -kaavan valitus tosin saattaa muuttaa vielä lähiajan asuntokaavoitustarvettakin.

Keskustan kehittämiseen panostetaan vuonna 2026 ensisijaisesti suunnittelun keinoin. Keskustavisio 2050:n valmistuvien periaatelinjausten pohjalta päästään valitsemaan uudet asemakaavamuuos-hankkeet kaupunkikeskustan elinvoiman parantamiseksi. Myös Virkkalan alueella vaikuttaisi olevan mahdollisuuksia käynnistää elinkeinoihin liittyviä kaavoja.

Infraverkko ja energiantuotanto ovat suuressa murroksessa koko maassa. Lohjan sivuitse tutkitaan muun muassa vedynsiirtoverkkoa ja uusia suurjännitesähkölinjoja. Lohja pyrkii saamaan osansa näiden infraresurssien tarjoamista potentiaalisista hyödyistä. Maankäytön rakenne -työhön on myös tarpeen päivittää energiantuotannolle soveltuvien alueiden tavoitteellinen kehityskuva. Voi olla, että on tarpeen tutkia tarkemmin aivan eteläisen Lohjan alueen maankäytön mahdollisuuksia yhdessä Raaseporin ja Inkoon kuntien kanssa.

Vaiheittain uudistumassa oleva lainsäädäntö on luonut maankäytön luvituksen ja kaavoituksen osalta monia epävarmuustekijöitä. Lainsäädäntö on pilkkoutunut moneen osaan, joiden yhteentoimivuudesta ei ole takeita. Tämä ja lainsäädännön uudet vaatimukset mahdollisine tiukkoine määräaikoineen voivat hidastaa kaavojen ja lupakäsittelyn kokonaisuutta. Todellista maankäytön lupien hakemusten määrää ei pysty ennustamaan, joten myös tulojen arvioiminen on vaikeaa. Ainakin vuonna 2025 hakemusten määrä oli jonkin verran edellisiä vuosia vähäisempi.

Maankäytön suunnittelutyön tukena on aikomus käyttää jatkossakin puitesopimus-kaavoitusarkkitehtia akuutteihin valmistelutarpeisiin. Tästä on hyviä kokemuksia.

Mikäli Länsiradan toteutuksesta tulee varmuus, kaavoitukseen ja alueen markkinointiin on tarvetta palkata lisää henkilöstöä. Tämä tarve realisoituu arviolta vuonna 2027.

Kaupungin palvelutoiminnot kehittävät aktiivisesti keskinäistä yhteistyötään sekä virkatyön että kumppanuusyhteistyön sujumiseksi. Vuonna 2025 aloitetun maankäytön toteutusohjelman (MATO) valmistelua jatketaan ja kehitetään edelleen. Kun MATO on saatu toimivaksi osaksi kaupungin tulevaisuuden suunnittelua, kannattaa sitä täydentää myös asuntopoliittisen ohjelman valmistelulla. Tämä saattaa olla ajankohtaista vuoden 2026 aikana.

Lohjan kaupunki vastaa kiinteistörekisterinpidosta ja kiinteistönmuodostuksesta Lohjan kaupungin rekisterinpitoalueella. Muilla alueilla kiinteistönmuodostuksesta vastaa Maanmittauslaitos. Rekisterinpi-toalueeseen tehdään laajennoksia uusien sitovan tonttijaon asemakaavojen osalta. Mittauskalustoa ylläpidetään sen ajankäytön ja tekniikan kehittymisen mukaisesti.

Ohjelmistohankintana jatketaan ESR:n kuntalicenssin sisältämien ohjelmistojen käyttöä ja laajentamista. Kuntalicenssi on yhteinen Kirkkonummen ja Karkkilan kanssa. Samalla valmistellaan lainsäädännön mukanaan tuomien muutosten (esim. RYHTI-laki) vaikutusten toteuttamista tietojärjestelmissä

ja niiden käytössä. Tämä tarkoittaa paikkatietojärjestelmien ja perusrekistereiden kehittämistä sisältäen käytettävien ohjelmistojen ja aineistojen sekä niiden tallennustapojen uusinnan. Kehittäminen vaikuttaa myös työprosesseihin ja edellyttää henkilöstön kouluttamista. Uudistuksen laajuus on huomattava ja sen merkitys on erittäin suuri. Järjestelmien uusintaan ja niiden käyttöönottoon on budjetoida 2026–2028. Tavoitteena on lakimuutoksiin vastaaminen, työvaltaisuuden väheneminen, sähköisten paikkatietopalveluiden lisääminen, toiminnanohjauksen tuominen osaksi maankäytön prosesseja sekä parempi tiedolla johtamisen tuki.

Lunastuslain uudistus astui voimaan elokuussa 2025. Lunastuslain muutos voi tuoda merkittäviä lisäkustannuksia yleisten alueiden lunastuskorvauksiin sekä raakamaan hankintaan, ja tähän on syytä varautua lähivuosien budjeteissa.

Maankäyttösopimusmaksut on arvioitu nykyisen rakentamistilanteen mukaisesti sopeuttaen.

Ympäristö- ja lupapalvelut

Rakennusvalvontaviranomaisen tehtävä on lakisääteistä. Rakennusvalvonta valvoo yleisen edun kannalta rakennustoimintaa, sekä osaltaan huolehtii, että rakentamisessa noudatetaan hyvää rakentamistapaa sekä Rakentamislakia.

Vuoden 2026 lupamäärissä ei oleteta tapahtuvan suurta muutosta nykyiseen vuoteen, ellei talousnusteet käänny odottamattomaan nousuun.

Uusi rakentamislaki tuli voimaan vuonna 2025, osittain ilman siirtymäaikaa. Lakimuutoksen vaikutukset rakennusvalvonnan ohjelmistoihin ja maksullisiin koulutuksiin ovat jääneet vuonna 2025 odotettua vähäisemmiksi mm. siksi, ettei tietomallisisältöä koskeva asetus ole vielä saanut lainvoimaa.

Suurin muutos vuodelle 2026 on laissa siirtymäsäännöllä kirjatun RakL 68a § "Luvan käsittelyaikakuun" jalkauttaminen rakennusvalvonnan toimintaan. Laki määrittelee määräajat rakentamis- ja puhtaan siirtymän sijoittamisluvulle, ja lupahakemuksen viivästyisestä on kunnan oma-aloitteisesti palautettava rakentamislupamaksusta 20 % kultakin viivästyksen kuukaudelta. Asiaa vaikeuttaa se, että lain sallimaa asetuksenanto mahdollisuutta ei ole ympäristöministeriössä ehditty hyödyntämään, tarkempaa asetusta ei määräaikaisten laskennasta siis ainakaan vielä ole edes lausuttavana.

Lohjan ympäristönsuojelu hoitaa lakisääteisiä ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä, joihin kuuluvat ympäristönsuojelu-, vesi-, jäte-, maa-aines-, kemikaali-, vesihuolto-, merenkulun ympäristönsuojelu-, maastoliikenne- ja vesiliikennelain sekä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain mukaiset lupa-, valvonta- ja edistämistehtävät sekä luonnonsuojelu- ja ympäristövaikutusten arviointimenettelylaissa kaupungille määrätty tehtävät. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on ympäristönsuojelun yleisen edun valvoja paikallisella tasolla.

Lohjan ympäristönsuojelun toiminta jatkuu kehittämällä koko ajan työprosesseja ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Facta-ympäristöosiota ja Louhi -paikkatietoaineistoa kehitetään ja täydennetään uusilla aineistoilla ja lisäksi kehitetään YLVA- ja NOTTO-järjestelmien käyttöä. Ohjeistukseen ja neuvontaan kiinnitetään erityistä huomiota. Ympäristönsuojelun budjetissa huomioidaan edelleen Lohjan osallistuminen vesistövisio -hankkeisiin, huomioiden myös esitetyn uuden Lohjanjärven kunnostuksen visioesityksen kustannukset.

Vesihuoltolain uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Luonnonsuojelun edistämiseksi valmistellaan muun muassa kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelmaa (LUMO) ja vieraslajien torjunnan osalta ympäristönsuojelu jatkaa neuvontaa ja viestintää osoitettujen määrärahojen puitteissa, määrärahalisäys 20 000 euroa.

Elinkeinopalvelut

Lohjan kaupungin yrityspalvelut (YritysLohja) ovat toimineet nykymuodossaan vuoden 2024 alusta. Yrityснеuvonta aloittaville, toimiville, kehittyville, kasvaville yrityksille on keskeinen osa toimintaa. YritysLohja on Suomen Uusyrityskeskukset ry:n jäsen, joten aloittavien yritysten neuvonnalle on korkeat laadulliset kriteerit sertifikaatin myötä. Aloittavan yrityksen neuvontaan tulee päästä vähintään 14 vuorokauden kuluessa ja asiakastyytyväisyyden tulee olla vähintään 4,2/5.

Lohjalla perustetaan vuosittain noin 300 yritystä. Tavoitteena on, että perustettavista yrityksistä vähintään 20 prosenttia perustetaan YritysLohjan yritysneuvonnan kautta. Valtakunnallisen vaikuttavuustutkimuksen mukaan 80 prosenttia uusyrityskeskusten palveluja käyttäneistä yrityksistä toimii viiden vuoden kuluttua. Kaikista yrityksistä vastaava luku on 50 prosenttia. Yritysneuvonnan vaikuttavuus yritysten kestävyys on siten selkeästi havaittavissa.

Haastava talous- ja kysyntätilanne vaikuttaa yritysten toimintaympäristöön ja tarvittaviin palveluihin. Lohja kuuluu Yrittäjän Talousapu-verkostoon, ja sitä kautta tulee myös yhteydenottoja yrittäjiltä liittyen haastavaan taloustilanteeseen ja siitä selviytymiseen. Vaikea taloustilanne heijastuu myös siihen, että kasvuun, kehittämiseen ja omistajanvaihdoksiin liittyvät yhteydenotot ovat olleet jonkin verran tavanomaista vähäisempiä.

Lohjalta on tähän mennessä puuttunut yhteisöllinen tila yrityksille sekä ekosysteemi, jonka tavoitteena on yritysten kasvu ja kehittyminen. Syksyn 2025 aikana suunnittelussa on toimintakonsepti. Varsinainen toiminta on tavoitteena käynnistää vuoden 2026 aikana. Tavoitteena on, että tila ja toiminta ovat kasvun tukena, oli sitten kyseessä esimerkiksi freelancer, mikroyritys, startup, tuleva pörssiyhtiö tai muu etätyötä tekevä.

Vuoden 2026 aikana tavoitteena on käynnistää hanketoimintaa, jolla vastataan toimintaympäristön haasteisiin sekä tuetaan uutta kasvua. Hankkeeseen tullaan hakemaan ulkopuolista rahoitusta, jonka myötä on mahdollistaa saada toimintaan lisää resursseja.

Tärkeä osa yrityspalvelua on toteuttaa yrittäjille ja yrityksille erilaisia tilaisuuksia, koulutuksia, tapahtumia ja verkostoitumista. Lohjalla on lähes 5 000 yritystä ja yritysten tarpeet hyvin heterogeeniset. Tavoitteena on huomioida yritysten tarpeet ja muuttuva toimintaympäristö. Järjestämme tilaisuuksia, joista on konkreettista hyötyä osallistujille ja mahdollisuus verkostoitua yritysten välillä. Tulevana vuonna toteutetaan tapahtumia, joissa teemoina ovat esimerkiksi business treffit, omistajanvaihdokset, yrityksen kehittämiseen, kuten markkinointiin tai myyntiin keskittyvä sekä hankinnat. Reagoimme yrittäjiltä tuleviin tarpeisiin sekä palautteeseen ja suunnittelemme tapahtumia niiden pohjalta.

Uusien yritysten Lohjalle sijoittumisen kannalta tärkeää on, että kaupungilla on tarjota monipuolisesti erilaisia tonttinvaihtoehtoja. Kaupungilla tulee olla myös riittävän kokoisia yritystonttialueita, joilla vastataan yritysten tarpeisiin ja yritysclusterien muodostumiseen. Projektin aikana on tärkeää panostaa sujuvaan asiointiin kaikilla tasoilla.

Lohja-Karkkila työllisyysalueen toiminnan käynnistyminen on lisännyt huomattavasti yhteistyötä yrityspalveluiden ja työllisyyspalveluiden välillä. Yhteistyötä vahvistetaan edelleen yrityspalveluiden, työllisyyspalveluiden ja koulutuspalveluiden välillä.

Elinkeinopalveluihin sijoittuva matkailutoiminto jatkaa aktiivista matkailuyrittäjien verkottamista ja paikallisen matkailuelinkeinon tukemista. Matkailuorganisaatio edistää ja rakentaa kaupunkimielikuvaa

matkailun kautta ja markkinoi matkailuyrityksiä ja -tuotteita pyrkien samalla kasvattamaan matkailutuloa alueella ja edistämään matkailuelinkeinoja. Matkailuorganisaatio rakentaa kumppanuuksia järjestöjen, toimijoiden, oppilaitosten ja esimerkiksi matkanjärjestäjien kanssa sekä luo liiketoimintamahdollisuuksia toimijoille. Matkailutoiminto myös kouluttaa matkailutoimijoita ja pyrkien näin mm. varmistamaan toimijoiden kilpailukykyä esimerkiksi edistäen kestävän kehityksen mukaista osaamista lohjalaisessa matkailussa.

Matkailutoimi tutkii ja osallistuu myös kuntarajoja ylittäviin matkailuhankkeisiin ja pyrkii osallistumaan erityisesti matkailuun liittyvän infrastruktuurin kehittämiseen, joka palvelee yleisesti paitsi matkailijoita myös Lohjalla asuvia. Matkailumarkkinoinnissa hyödynnetään matkailutoimijoiden omia tuotekokonaisuuksia ja pyritään näiden kautta vahvistamaan mielikuvaa elinvoimaisesta kaupungista ja matkailuelinkeinosta Lohjalla. Samalla matkailutoimijat kokevat saavansa konkreettista tukea kaupungilta. Molemmat hyötyvät.

Tytyrin Elämyskaivoksen matkailullista kehitystä ja tähän liittyvän yritysysteistyön lisäämistä muiden Lohjan matkailutoimijoiden kesken jatketaan. Vuonna 2023 kohde pääsi taloudellisesti omavaraiseksi ja 2024 se teki erinomaisen tuloksen. Kuluvalle vuodelle odotetaan maltillista kokonaisuutta tuloksen suhteen. Tytyrillä olisi edellytykset toimia alueen matkailullisena vetovoimatekijänä. Tilastojen valossa Tytyri on ollut viimeisen kahden vuoden ajan yksi Lohjan alueen vierailumpia matkailukohteita ja yksi harvoja ympärivuotisia kohteita. Ympärivuotisuus ja melko tasainen kysyntä tuo työpaikkoja ja tuloa tälläkin hetkellä yli kymmenelle oppaalle ja useille ruokapalvelu- ja tapahtumatoimijoille. Tytyri tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia myös muille matkailuyrityksille kuten erilaisten tapahtumien miljöönä, taide- ja vaikkapa teatterinäyttämönä.

Rakentaakseen ympärivuotisuutta vilkkaan kesämatkailun ohelle, matkailutoimi pyrkii rakentamaan Lohjasta tulevien vuosien aikana mielikuvan Etelä-Suomen joulukaupunkina, jonka keskiössä ja kärkänä tulee olemaan Lohjan joulukadun avaus, Menneen ajan joulumarkkinat, Pyhän Laurin kirkko ja Elämyskaivoksen Jouluteema sekä tietysti kaivoksen oikea Joulupukki, joka on Lohjalla tavattavissa koko viimeisen vuosineljänneksen 100 m syvyydessä aidossa luolassaan.

Matkailupalvelut tuottavat matkailupalveluita ympäri vuoden kahdessa ja sesongin aikana kahdessa toimipisteessä; Laurinkadun toimipisteessä ja Tytyrin toimipisteessä. Palveluita tarjotaan osassa toimipisteitä kaikkina viikonpäivinä. Laurinkadun toimipisteen taloudellista kannattavuutta tulisi pohtia. Toimipisteen kannattavuutta lähdettiin jo vuoden 2023 viimeisellä puoliskolla rakentamaan, mutta vauhti jouduttiin ajamaan alas sillä sitä ei haluttu tehdä henkilökunnan jaksamisen rajoja ylittäen.

Matkailupalvelut siirtyvät vuoden 2026 alusta henkilöstöhallinnon tukemana 6 viikon tasoitusjärjestelmän ja Titania-ohjelmiston piiriin, mikä käytännössä aiheuttaa muutostarpeita operatiivisiin toimintoihin. Uusi järjestely ei mahdollista täysin nykyisenkaltaista operatiivista toimintamallia, joten toimintaa tullaan muokkaamaan ja joitakin toimintoja rajaamaan. Tuleva toimintamalli tukee vahvasti säännöllistä työrytmiä, jossa ei ole tarvetta poikkeaviin työaikoihin. Tämä kehityssuunta on kuitenkin luontevaa jatkumoa jo kuluvan vuoden 2025 alusta vahvistetulle henkilöstön hyvinvointia painottavalle linjalle: tekemistä on tietoisesti rajattu ja painopistettä siirretty henkilöstön osallistamiseen sekä työhyvinvoinnin vahvistamiseen.

Rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2026

Matkailutoimi tulee tarkastelemaan Laurinkadun toimipisteen kannattavuutta ja tarvittaessa sulkee toiminnon. Tällä on vaikutuksia henkilöstötarpeeseen, jonka tarve vähenee vähintään yhdellä henkilötyövuodella.

Maanhankinnassa jatketaan aktiivista toimintaa pääasiassa vapaaehtoisin kaupun investointimäärärahojen sallimissa puitteissa painottuen etenkin kasvualueisiin, kuten Länsiradan edetessä asemanseudulle ja taajamaosayleiskaavan alueisiin.

Lohjan kaupungin pien- ja varsinkin kerrostalotonttien myynti on vuoden 2025 aikana ollut melko vähäistä epävakaa taloustilanteen takia. Muijalassa myytiin tulleet pientalotontit ovat hiukan pirstaantuneen markkinaa, mutta vielä ei ole näköpiirissä, että kysyntä kasvaisi kovasti vuodelle 2026. Tonttivarauksia tehdään, mutta osa niistä peruuntuu. Korkotaso on toki viime aikoina ollut laskussa, joten mahdollisuuksia sitä kautta parempaan kehitykseen voi olla. Maanhankintaan on edelleen panostettava voimakkaasti. Maanhankinnan määrärahoista ei tulisi tinkiä tulevan alueiden käyttölain ja voimaan tulleen lunastuslain muutosten vuoksi, sillä ne tulevat voimaan tullessaan tulevina vuosina nostamaan maanhankintahintaa huomattavassa määrin.

Kaavoituksessa on vuonna 2026 isoina hankkeina edelleen Lohjansolmun alueen asemakaavoitus, taajamaosayleiskaavan hyväksymisvaiheeseen saaminen sekä keskustavision 2050:n hyväksymiskäsittely. Näihin hankkeisiin liittyviin selvityksiin tulee varata määrärahaa talousarvioraamiin sisältyen.

Joukkoliikennepalvelut keskittyvät kaupungin joukkoliikenteen, oppilaskuljetuksien ja muun liikenteen ylläpitoon ja kehittämiseen. Joukkoliikennepalveluiden vuoden 2026 tavoitteena on tuottaa edelleen laadukkaita, kustannustehokkaita ja oikea-aikaisia joukkoliikennepalveluja sekä koulumatkakuljetuksia asukkaille. Vuonna 2026 jatketaan kesäkuun alusta 2024 alkaneen ELY-vetoisen joukkoliikenteen kehittämistä ja markkinointia yhdessä ELY-keskuksen ja naapurikuntien kanssa.

Koulumatkakuljetusten palvelut on kilpailutettu juuri 2025. Palvelu- ja kutsuliikenteen osalta keskitytään liikenteen kehittämiseen sekä tiedottamiseen matkustajamäärien nostamiseksi ja tunnettuuden lisäämiseksi. Vuonna 2026 on kuitenkin tarpeen arvioida palvelu- ja kutsuliikenteen kattavuutta verrattuna sen käyttöasteeseen ja kustannuksiin.

Henkilöstömuutokset

Talousarvioon ei sisälly henkilöstölisäyksiä eikä -muutoksia.

Palvelutuotteet:

Suorite	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Elinkeinopalvelut				
-Elämyskaivos (Tytyri) kävijämäärät	54 900	60 390	65 243	69 600
-Yksikkökustannus, euroa / suorite	10,23	13,43	14,9	15,4
-Yritysneuvonnan asiakkaat kpl	250	250	250	250
Kaavoitus				
-Vireillä olevien lukumäärä	25	25	25	25
-Yksikkökustannus, euroa/suorite/kk (ka)	3 736	3 810,72	3 886	4 002
-Poikkeamispäätökset ja suunnittelu- tarve- ratkaisut	80	80	80	80
-Yksikkökustannus, euroa/suorite (ka)	1 384	1 411	1 439	1 482
Kiinteistö- ja kartastopalvelut				
-Tontin luovutukset. kpl	20	20	20	20
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	11 233	11 457	11 686	12 036
-Raakamaan hankinta, ha	20	20	20	20
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	112,3	114,5	116,8	120,3
Rakennusvalvonta				
-Luvat ja lupavalmistelut (päätökset)	560	560	560	560
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	515	525	535	551
-Ohjaus ja neuvonta	8 500	9 000	9 000	9 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	42	43	44	45
Ympäristönsuojelu				
-Ympäristönsuojelu (tapahtumat)	340	350	350	350
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	446	454	463	476
-Valvontatehtävät (tarkastukset)	329	340	340	340
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	784	799	815	839

4.3.4 Ympäristöterveyslautakunta

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	949	987	989	0,22 %	1 009	1 029
Toimintakulut	- 1 414	- 1 507	- 1 512	0,30 %	- 1 531	- 1 559
Toimintakate	- 465	- 521	- 523	0,44 %	- 523	- 530

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	927	987	989	0,22 %	1 009	1 029
Toimintakulut	- 1 225	- 1 332	- 1 337	0,36 %	- 1 357	- 1 384
Toimintakate	- 298	- 346	- 348	0,75 %	- 348	- 356

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	23			0,00 %		
Toimintakulut	- 190	- 175	- 175	-0,17 %	- 175	- 175
Toimintakate	- 167	- 175	- 175	-0,17 %	- 175	- 175

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Yhteistoiminta-alueen kunnilta peritään maksuosuudet asukaslukuperusteisesti. Maksuosuudet säilytetään v. 2025 tasolla. Elintarvikelain ja terveydensuojelun maksutuotto-odotuksia nostetaan hieman.

Tunnusluvut:

					
Suunnitelmallisia tarkastuksia 600	Ilmoitusperusteisia tarkastuksia 300	Näytteitä 460	Eläinlääkäri-käyntejä 8000	Lausuntoja 60	Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaisia päätöksiä / ilmoitusten käsittelyjä 180

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Ympäristöterveyspalvelut hoitavat ympäristöterveydenhuollon lakisääteisiä tehtäviä, joihin kuuluvat elintarvikelain, terveydensuojelulain sekä tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittely. Lisäksi tehtäviin kuuluu eläinlääkintähuollon tehtävät sisältäen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalvelut. Toiminta on seudullista, yhteistoiminta-alueena on Karkkila, Lohja, Siuntio ja Vihti.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2026

Valvonnan maksutuottoihin ennustetaan hienoista nousua. Taksaa korotetaan +5 % vuodelle 2026. Tällä on kuitenkin vaikutusta vain osaan maksuista, sillä vuosittainen valvonnan perusmaksu (terveydensuojelulaki ja elintarvikelaki) on lainsäädännössä määritelty 150 euron suuruiseksi ja tupakkalain

valvontamaksu 500 euroksi, näitä ei voida korottaa. Valvonnasta perittävät muut maksut eivät saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia.

Eläinlääkärivastaanotoilla perittävää klinikkamaksua korotettiin vuodelle 2025, johtuen arvonlisäveron korotuksesta syksyllä 2024. Asiakkaalta veloittettavan summan haluttiin olevan tasaeuroja, joten maksu on tällä hetkellä 12,75 euroa (alv 0 %) ja 16,00 euroa (sis. alv). Klinikkamaksua ei ole tarkoitus korottaa vuodelle 2026, mutta 1.1.2026 voimaan tuleva eläinlääkintähuoltolain muutos tuo eläinlääkintään uusia maksuja. Laki rajaa mitä palveluja voi tuottaa tuettuun hintaan. Muut palvelut on hinnoiteltava markkinaperusteisesti niin, että hinta kattaa mm. tilavuokrat palkat ja hallinnon kulut. Muutoksen tulovaikutusta on vaikea arvioida, sillä korkeampi maksu voi vähentää palvelun käyttöä.

Menoissa noudatetaan tiukkaa kulukuria mm. hankintojen suhteen. Toimisto- ja asiantuntijapalveluissa varataan +3000 euroa poliisin virka-apuun, mutta tämä summa saadaan vyörytettyä valtiolta veloitettaviin eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan kustannuksiin.

Vihdin uusien eläinlääkärin vastaanottotilojen käyttöönottoa on suunniteltu lokakuulle, mikä lisää vuokratkustannuksia 3 000 eurolla loppuvuoden 2026 osalta.

Myös Lohjalla suunnitellaan eläinlääkäritilojen uusimista tarkoituksenmukaisiksi. Työskentelyolosuhteita on kehitettävä, jotta onnistutaan sijaisten ja ulkopuolisten päivystäjien rekrytoinneissa. Asiakasnäkökulmasta eläinlääkäripalveluja olisi tuotettava kysyntää vastaavasti. Lisäksi eläinlääkintähuoltolaki edellyttää, että julkisten eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa otetaan huomioon alueella tarjolla olevat yksityiset eläinlääkäripalvelut.

Uuden eläinlääkintähuoltolain vaikutuksia tarkkaillaan seuraamalla asiakasmäärien, sekä klinikka- ja muiden maksujen kehitystä.

Terveysvalvonnassa lisätään aloittaviin yrityksiin kohdentuvaa neuvontaa ja laaditaan yrityksille tiedotuspaketteja. Toisena painopisteenä on talousveden ja käyttöveden turvallisuus. Painopistettä toteutetaan mittaamalla terveydensuojelu- ja elintarvikelain mukaisilla tarkastuksilla kylmän ja lämpimän veden lämpötiloja.

Henkilöstömuutokset

Yksikössä on täyttämättä klinikkaeläinhoitajan tehtävä, joka suunnitellaan muutettavan praktikkoeläinlääkärin viraksi (kustannusvaikutus + 14 000 euroa). Yhden uuden praktikkoeläinlääkärin viran perustaminen on välttämätöntä, jotta ei ylitetä työ- ja virkaehtosopimuksen mukaisia maksimipäivystystiheyksiä. Tätä ei kuitenkaan toteuteta vielä vuonna 2026 vaan ensin tarkkaillaan millaisia muutoksia uusi eläinlääkintähuoltolaki tuo kunnallisten eläinlääkäripalvelujen kysyntään.

Palvelutuotteet:

Suorite	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Ympäristöterveys				
Eläinlääkärikäynnit	8 000	8 000	8 000	8 000
Yksikkökustannus, euroa/suorite	61	62	63	65
Terveystarkastukset	550	550	550	550
Yksikkökustannus, euroa/suorite	839	855	872	898

4.4 Sivistys-toimiala

Tuloslaskelma:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	12 756	9 459	9 043	-4,40 %	9 139	9 322
Myyntituotot	5 891	4 750	5 674	19,44 %	5 738	5 853
Maksutuotot	3 387	2 896	2 938	1,47 %	2 966	3 026
Tuet ja avustukset	3 063	1 541	192	-87,53 %	196	200
Muut toimintatuotot	415	273	239	-12,39 %	238	243
Toimintakulut	- 129 013	- 129 338	- 130 224	0,69 %	- 131 377	- 133 193
Henkilöstökulut	- 70 061	- 70 680	- 71 269	0,83 %	- 72 246	- 73 722
Palkat ja palkkiot	- 56 837	- 57 097	- 57 439	0,60 %	- 58 227	- 59 415
Henkilösivukulut	- 13 224	- 13 583	- 13 830	1,82 %	- 14 019	- 14 307
Eläkekulut	- 11 577	- 11 833	- 11 608	-1,90 %	- 11 766	- 12 006
Muut henkilösivukulut	- 1 647	- 1 750	- 2 222	26,93 %	- 2 253	- 2 300
Palvelujen ostot	- 30 049	- 28 449	- 28 962	1,80 %	- 29 043	- 29 195
Aineet, tarv. ja tav.	- 2 976	- 3 418	- 3 250	-4,92 %	- 3 278	- 3 345
Avustukset	- 4 146	- 4 619	- 4 095	-11,35 %	- 4 136	- 4 220
Muut toimintakulut	- 21 781	- 22 172	- 22 649	2,15 %	- 22 675	- 22 711
Toimintakate	- 116 257	- 119 879	- 121 181	1,09 %	- 122 238	- 123 871

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	12 644	9 459	9 043	-4,40 %	9 139	9 322
Toimintakulut	- 86 375	- 87 872	- 87 698	-0,20 %	- 88 844	- 90 660
Toimintakate	- 73 731	- 78 413	- 78 655	0,31 %	- 79 705	- 81 338

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	112			0,00 %		
Toimintakulut	- 42 638	- 41 465	- 42 526	2,56 %	- 42 533	- 42 533
Toimintakate	- 42 526	- 41 465	- 42 526	2,56 %	- 42 533	- 42 533

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Kasvu ja oppiminen -tulosalueella on otettu huomioon lapsimäärän lasku jättämällä tehtäviä täyttämättä. Opetuksen tuntiresurssi/oppilas on pidetty vuoden 2025 tasolla.

Tunnusluvut:

				
Menot -130,2 milj. euroa	Tulot 9,0 milj. euroa	Toimintakate -121,2 milj. euroa	Toimintakate /as -2 663,21 euroa/as	Htv 1 156,94

Henkilöstösuunnitelma:

Suorite	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
HTV				
Sivistystoimiala	1 170,55	1 156,94	1 150	1 150
Sivistyslautakunta	1 052,6	1 037,45	1 030	1 030
Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta	117,95	119,49	120	120

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Lohjan kaupungin sivistystoimialaan kuuluvat sivistyslautakunta sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta. Toimialan tulosalueet ovat kasvun ja oppimisen tulosalue sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan tulosalue.

Sivistystoimialan tavoitteena on edistää kasvua, oppimista, kulttuuria, liikuntaa, terveyttä ja hyvää elämää. Toimialan keskeiset tehtävät ovat kasvatuksen, koulutuksen, kirjaston, kulttuurin ja liikuntapalveluiden tuottaminen. Haluamme olla aktiivisesti mukana ihmisten arjessa ja osallistamme kuntalaisia mukaan toimialan palveluiden kehittämiseen.

Toimialan yhteisiä tavoitteita vuodelle 2026 ovat asukasalueiden palveluiden laadun ja asiakastyytyväisyyden kehittäminen, kaikenikäisten lohjalaisten hyvinvoinnin vahvistaminen ja henkilöstön työhyvinvoinnin lisääminen. Sivistyspalveluiden muutostyötä jatketaan aktiivisesti myös tulevan vuoden aikana ja sen ensisijaisena tavoitteena on tehostaa asukasalueiden palveluiden järjestämistä.

4.4.1 Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1 984	1 845	1 811	-1,85 %	1 847	1 884
Toimintakulut	- 14 415	- 14 378	- 14 644	1,85 %	- 14 800	- 15 048
Toimintakate	- 12 431	- 12 534	- 12 833	2,39 %	- 12 954	- 13 164

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1 929	1 845	1 811	-1,85 %	1 847	1 884
Toimintakulut	- 11 344	- 11 781	- 11 935	1,31 %	- 12 092	- 12 340
Toimintakate	- 9 415	- 9 936	- 10 125	1,90 %	- 10 246	- 10 456

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	55			0,00 %		
Toimintakulut	- 3 071	- 2 598	- 2 709	4,27 %	- 2 708	- 2 708
Toimintakate	- 3 016	- 2 598	- 2 709	4,27 %	- 2 708	- 2 708

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Talousarvio ei sisällä toiminnallisia lisäyksiä tai vähennyksiä.

Tunnusluvut:

						
1 500 000 liikunta- suoritetta	700 000 lainausta 330 000 asiakaskäyntiä	35 000 kävijää 60 konserttia	9000+830 kurssilaista/ opiskelijaa 17 500+24 300 opetustuntia	30 000 Museokävijää 3 näyttelyä	7 500 katsojaa 55 näytöstä	40 000 tapahtuma- kävijää

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan vastuulla on tuottaa laadukkaita kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluita. Kulttuuri- ja vapaa-ajan tulosalue huolehtii kaupungin kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä. Kehitämme aktiivisesti palveluitamme kuntalaisia osallistaen. Edistämme kuntalaisten hyvinvointia ja Lohjan tunnettuutta kaupungin strategian mukaisesti.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluilla on merkittävä rooli kuntalaisten arjessa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden merkitys kuntien lakisääteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävän osalta korostuu entisestään, kun sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan tulosalueen palvelut ovat merkittävä osa Lohjan kaupungin päivittäistä toimintaa. Palveluiden laadun ja asiakastyytyväisyyden jatkuva seuranta mahdollistaa toiminnan kehittämisen myös tulevien vuosien tarpeita vastaavaksi. Väestörakenteen muutos vaikuttaa kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen toiminnan sisältöön ja etenkin ikääntyvän väestön palveluiden kysyntä kasvaa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tarjoavat kulttuuri- ja liikuntaelämyksiä niin lohjalaisille kuin Lohjan ulkopuolelta saapuville matkailijoille. Laadukkailla ja monipuolisilla kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluilla ja tapahtumilla edistämme lisäksi Lohjan tunnettuutta ja kiinnostavuutta asuinpaikkana ja matkailukohdeena.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2026

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tavoitteena vuonna 2026 on edistää asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluiden laatuun ja monipuolisuuteen sekä kehittää henkilökunnan työhyvinvointia ja osaamista.

Kulttuuriohjelman valmistelu aloitetaan vuonna 2026. Kulttuuriohjelma selkeyttää kulttuuripalveluiden tavoitteet, vahvistaa yhteistyötä etenkin kaupungin sisäisten ja ulkoisten kulttuuritoimijoiden välillä ja tukee kumppanuuksia. Kulttuuriohjelma tekee kulttuurista näkyvän ja perustelee sen merkitystä hyvinvoinnin, talouden ja identiteetin näkökulmasta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tuottavat vuonna 2026 useita tapahtumia tulosalueen käyttötalouden puitteissa. Factory by the Lake -festivaali toteutetaan kaupunginhallituksen myöntämän määrärahan sekä poikkihallinnollisen yhteistyön turvin.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tulosalue muodostuu kolmesta tulosityksiköstä, jotka ovat kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Kirjastopalveluita tarjoavat pääkirjaston lisäksi 7 lähikirjastoa, kirjastoauto ja 2 kirjastopistettä. Kulttuuripalveluita tuottavat Lohjan Kaupunginorkesteri, Hiiden Opisto, Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto, Lohjan Museo, Lohjan Teatteri ja Yleinen kulttuuritoimi. Liikuntapalveluiden tuottamisesta vastaa Lohjan Liikuntakeskus Oy.

Kirjastopalvelut:

Lohjan kaupunginkirjasto toteuttaa kirjastolaissa yleisille kirjastoille määriteltyjä tehtäviä. Kaupunginkirjasto edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Kaupunginkirjasto panostaa vahvasti lasten ja nuorten lukutaidon vahvistamiseen ja edistää omalta osalta Lohjan kaupungin lukutaitostrategian toteuttamista. Aluehallintoviraston hankerahoituksen turvin vahvistetaan perhetyön avulla 5–12-vuotiaiden lukutaitoa. Hanke tuo lukutaitotyön osaksi perheiden arkea ja vapaa-aikaa. Hankkeen avulla vahvistetaan vanhempien valmiuksia ja aktiivista roolia lukemisen esikuvina, edistetään yhteisten lukuhetkien luomista ja lukemisen arvostuksen välittämistä. Hanke tuottaa uusia toimintamalleja kirjastoille. Lisäksi tavoitteena on kehittää vapaaehtoistoimintaa kaikissa kirjastoissa.

Lukki-kirjastot (Lohja, Vihti ja Karkkila) jatkavat kirjastojärjestelmäkartoitusta, koska nykyinen järjestelmä on tulossa tiensä päähän ja uusi järjestelmä on saatava tilalle. Lisäksi Lukki-kirjastojen yhteistyössä edistetään saavutettavuutta ja moninaisuutta kirjastotiloissa sekä kirjaston viestinnässä. Myös asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua palvelujen kehittämiseen edistetään.

Kulttuuripalvelut:

Lohjan kaupunginorkesteri tuottaa konserttielämyksiä Lohjalla sekä tilauksesta muilla paikkakunnilla. Orkesterin tapahtumia järjestetään Laurentius-salin lisäksi muun muassa palvelutaloissa, päiväkodeissa, kirjastoissa, kouluissa sekä eri puolilla Lohjaa. Orkesterin tavoitteena on edistää korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta, hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuurielämyksiin. Ohjelmiston suunnittelussa huomioidaan ajankohtaisuus, kiinnostavuus sekä monipuolisuus; klassisen musiikin lisäksi orkesteri soittaa säännöllisesti kevyttä musiikkia. Yhteistyötä tehdään säännöllisesti Länsi-Uudenmaan kuntien, yritysten sekä festivaalien kanssa.

Kaupunginorkesteri uudistaa vuoden 2026 aikana ohjelmistosuunnittelun ja konserttien tuottamisen toimintatapoja sekä työnkuvia vastaamaan nykypäivän monialaisiin vaatimuksiin. Lisäämällä yhteistyötä toimintojen välillä lisätään työhyvinvointia, resurssien tehokasta käyttöä ja kasvatetaan palvelun laatua. Laurentius-talon tukipalvelut järjestetään siten, että tapahtumien tuottaminen on sujuvaa ja turvallista. Tunnettavuutta kasvatetaan edelleen sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Orkesterille luodaan markkinoinnin kehittämissuunnitelma osana kulttuuripalvelujen markkinoinnin kehittämistyötä.

Hiiden Opisto on kansalaisopisto, joka tuottaa ja edistää elinikäisen ja jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia sekä tukee persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia Lohjan, Vihdin ja Siuntion alueella. Lukuvuosittain järjestettävä opetus on avointa kaikille riippumatta iästä tai koulutuksesta. Oppia voi IT:tä ja mediaa, taideaineita, liikuntaa, taitoaineita, kieliä sekä yhteiskunnallisia aineita. Hiiden Opistossa voi myös suorittaa avoimen yliopiston opintoja, taiteen perusopetuksen tutkinnon tai yleisiä kielitutkintoja. Vuonna 2026 yhteistyötä työllisyysalueiden kanssa vahvistetaan ja maahanmuuttajaopetusta kehitetään monipuolisesti. Kuntasopimus Vihdin ja Siuntion kanssa päivitetään.

Hiiden Opiston opetustuntimäärä pidetään edellisten vuosien tasolla. Kurssihinnoittelun tarkistamisen ja asteittaisen korottamisen ansiosta maksutuottojen tulisi kasvaa toivotusti. Tuottoja tasapainottavat myös peruutusehtoihin tehdyt muutokset. Taiteen perusopetuksen lakimuutos vaikuttaa jo vuonna 2026 henkilöstökuluihin uusien opetussuunnitelmien laatimiseen vaadittavan lisätyön osalta.

Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto tarjoaa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Sen tehtävänä on järjestää musiikin ja siihen läheisesti liittyvien taidemuotojen perusopetusta sekä muuta musiikkikulttuurin kehittämiseen liittyvää toimintaa. Opetuksen tavoitteena on innostaa ja kannustaa oppilaita musiikkiharrastuksen kautta omakohtaisen ja elinikäisen musiikkisuhteen luomiseen sekä tukea oppilaan kasvua, kehitystä ja persoonallisuutta oppilaslähtöisesti. Opetus antaa valmiudet myös musiikkialan ammattiopintoihin hakeutumiseen. Musiikkiopisto järjestää voimassa olevan sopimuksen mukaisesti musiikkiopiston opetuspalvelut myös Vihdin kunnalle. Vihdin kuntasopimus päivitetään vuoden 2026 aikana.

Laki taiteen perusopetuksesta uudistuu vuoden 2027 alusta lähtien ja ohjaa musiikkiopiston toimintaa yhä saavutettavammaksi ja laadukkaammaksi. Vuoden 2026 aikana päivitetään musiikkiopiston opetussuunnitelma vastaamaan lakiuudistusta. Laatua kasvatetaan kehittämällä yhteistyötä, hyvää hallintoa ja toimintakulttuuria erityisesti Lohjan kaupunginorkesterin, Lohjan Teatterin ja Laurentius-salin toimintojen välillä. Musiikkiopiston markkinointia kehitetään osana kulttuuripalvelujen markkinoinnin kehittämistyötä. Tavoitteena on kehittää aulapalveluja siten, että ne palvelevat entistä paremmin ja monipuolisemmin Laurentius-talon iltaikäyttäjien, niin asiakkaiden kuin henkilöstönkin tarpeita.

Lohjan Museon tehtävä on Lohjan alueen kulttuuriperinnön kerääminen ja säilyttäminen tuleville sukupolville sekä kulttuuriperintöön liittyvän tiedon, tarinoiden ja elämysten välittäminen yleisölle. Vuoden 2026 aikana museo järjestää useita tapahtumia ja kolme näyttelyä, joista Samassa veneessä, tutuilla vesillä -kiertonäyttely on esillä eri puolella Lohjaa. Lisäksi museo toimii yhteistyökumppanina ulkopuolisten toimijoiden järjestämissä näyttelyissä.

Pysyvän perusnäyttelyn uudistaminen pedagogion tiloissa on aloitettu. Vuonna 2026 toteutetaan uuden perusnäyttelyn käsikirjoitus, näyttelyn tilasuunnitelma ja tilan näyttelyrakenteiden uusiminen. Uuteen näyttelyyn tarvitaan uudet näyttelyvitriinit sekä näyttö- ja av-tekniikka, jotka vaativat rahoituksen. Näyttelyn tavoitteena on kertoa koko nykyisen Lohjan historiasta. Museolle on myönnetty Museoviraston avustusta innovatiiviseen hankkeeseen, jolla toteutetaan Koko Lohjan museo -hanke. Avustuksella on palkattu projektikoordinaattori, jonka tehtävänä on tehdä Lohjan Museon toimintaa tutuksi ympäri Lohjaa ja kehittää kiertävä museo -konsepti.

Vuonna 2026 *Lohjan Teatteri* tuottaa kolme uutta ensi-iltaa sekä tarjoaa ammattimaiset puitteet alueen harrastajille. Kevätkaudella teatteri tekee komedian tai draaman ja lastennäytelmän joka toinen vuosi ja syyskaudella musikaalin. Narikka-talkootoimintaa jatketaan Lohjan harrastajanäyttelijät-yhdistyksen kanssa. Keväällä 2025 uudistettu katsomo palvelee paremmin teatterin katsojia. Oheispalveluna teatteri tarjoaa kahvio- ja pukuvuokraustoimintaa. Alueen kuvataiteilijoilla on mahdollisuus saada näyttelytilaa kahviosta. Yhteistyö jatkuu alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa.

Yleinen kulttuuritoimi tukee asukkaiden mahdollisuuksia kulttuurielämyksien tekemiseen ja kokemiseen, edistää kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta sekä vahvistaa asukkaiden hyvinvointia sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. 508-paikkainen Laurentius-sali tarjoaa erinomaiset puitteet niin konserttien kuin seminaarien järjestämiseen. Kaupungin ulkopuolisia taiteen perusopetuksen toimijoita sekä muita kulttuuritoimijoita tuetaan vuosittaisen avustusrahan turvin.

Kulttuurihyvinvointisuunnitelman (2023–2025) toimenpiteiden toteutumista arvioidaan ja laaditaan uusi kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Laurentius-salin markkinointi- ja kehittämissuunnitelmaa toteutetaan muun muassa lisäämällä Laurentius-salin tunnettuutta kasvattamalla käyttöastetta. Kulttuuripolkua eli lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelmaa kehitetään edelleen ja vahvistetaan sen jalkauttamista. Taiteen perusopetuksen toimijoiden yhteistyötä edistetään.

Valtakunnalliseksi laajeneva kulttuuripankki, jossa taiteilijat ja muut luovan alan toimijat voivat tarjota tilattavaksi taide- ja kulttuurisisältöisiä palvelujaan, edistää luovien alojen työllisyyttä ja kulttuurin saavutettavuutta kunnissa. Kulttuuripankki tulee työllistämään kuntia etenkin käyttöönottovaiheessa. Tämä on myös otettu huomioon kulttuuritoimen henkilöstöresurssin muutostarpeiden pohjalta toteutettavissa henkilöstömuutoksissa.

Lisäksi yleinen kulttuuritoimi on mukana Espoon kaupungin vetämässä Uusi kulma -hankkeessa, jonka tarkoituksena on tarjota syrjäytymisvaarassa oleville kohderyhmille luontotaide-elämyksiä. Kohderyhminä ovat ikääntyneet, maahanmuuttajat ja mielenterveyskuntoutujat. Lohja on valinnut kohderyhmäkseen maahanmuuttajat ja retkiä järjestetään Lohjalla 8–10 kertaa. Hankkeessa ovat mukana Espoon ja Lohjan lisäksi Karkkila, Siuntio ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue.

Liikuntapalvelut:

Tiiviinä osana Lohjan kaupungin sivistyspalveluita Lohjan Liikuntakeskus Oy hoitaa kunnallisen liikuntatoimen tehtäviä Lohjalla lohjalaisten hyvinvoinnin ja terveyden lisäämiseksi. LLK Oy vastaa liikuntapaikkojen ylläpidosta sekä liikuntaan aktivoinnista.

Liikuntapaikkaverkosto on koko Lohjan kattava ja se palvelee kouluja, omaehtoisia liikkujia, järjestöjä ja urheiluseuroja. Liikuntakeskus huolehtii siitä, että liikuntapaikat ovat siistejä, turvallisia ja liikkumaan houkuttelevia.

Liikuntapalveluiden osalta pyritään tuottamaan erityisesti niitä palveluita, joita markkinat tai kolmas sektori eivät kykene tarjoamaan. Tämän vuoksi tehdään tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen, kaupungin muiden toimialojen, liikunta-alan yritysten, liikunta- ja urheiluseurojen sekä muiden yhdistysten kanssa. Uudistetun avustusjärjestelmän pyritään mahdollistamaan liikunnan harrastaminen kaikille varallisuudesta riippumatta. Uudistuksessa panostetaan myös entistä enemmän liikuntapudokkaiden tukemiseen. Markkinoinnissa panostetaan entistä enemmän sosiaalisen median kanaviin ja Lohjan liikunnallista brändiä vahvistetaan strategisesti.

Liikuntatoimen resurssit muodostuvat valtuuston myöntämästä konserniavustuksesta ja käyttäjiltä perittävistä käyttömaksuista.

Henkilöstömuutokset

Länsi-Uudenmaan musiikkiopiston kitaransoiton päätoimisen tuntiopettajan sekä rumpujensoiton päätoimisen tuntiopettajan virkasuhteet muutetaan musiikkiopiston opettajan virkasuhteiksi. Muutos on kustannusneutraali.

Lohjan kaupunginorkesterin kakkosviulun äänenjohtajan toimi muutetaan 2. konserttimestarin toimeksi. Muutos on kustannusneutraali.

Lohjan kaupunginorkesterin toimistosihteerin nimike muutetaan tehtäväkuvaan vastaavaksi. Muutos toteutetaan talousarvion sisällä eikä se vaadi erillistä määrärahaa.

Yleisen kulttuuritoimen henkilöstöresurssin muutostarpeista vuonna 2025 tehdyn selvitystyön pohjalta yleisen kulttuuritoimen sihteerin toimi muutetaan kulttuurituottajan toimeksi, kustannusvaikutus 15 000 euroa. Muutos toteutetaan talousarvion sisällä (toimistosihteerin ja ostopalveluna hankitun kuvataideopetuksen määrärahat) eikä se vaadi erillistä määrärahaa.

Merkittävät investoinnit

Taimiston liikuntapuiston rakentaminen jatkuu tekojään rakentamisella.

Tennarin vanhan osan perusparannus toteutetaan.

Harjun liikuntakeskuksen alueen kehittäminen jatkuu vuonna 2026 ohjausryhmän johtamana pohjautuen loppuvuonna 2024 hyväksyttyyn Master Planiin.

Mäntynummen monitoimijatalon toteutusta jatketaan.

Haikarin uuden saunan suunnittelua jatketaan.

Sivistystoimialan irtaimen omaisuuden investointeihin esitetään määrärahaksi 1,0 milj. euroa, jakautuen kasvu ja oppiminen 0,85 milj. euroa sekä kulttuuri ja vapaa-aika 0,15 milj. euroa. Määrärahaa ei käytetä kiinteisiin kalusteisiin.

Suunnittelukauden 2027–2028 kehittäminen

Kuntalaisia osallistaen Lohjan Liikuntakeskuksen hallitus laatii kunnianhimoisen "Lohjan Liikuntaohjelma 2030:n" ohjaamaan liikuntatoimen työskentelyä. Tavoitteena on liikuttaa kaikkia lohjalaisia laadukkailla liikuntapaikoilla ja tarjota korkeatasoisia liikuntapalveluita ja näin lisätä lohjalaisten hyvinvointia ja onnellisuutta.

Harjun urheilukeskuksen kehittämishanke perustuu Lohjan kaupungin Swecon vuonna 2025 tilaamaan Masterplanin. Kehittämishankkeen keskeisenä tavoitteena on rakentaa Harjun urheilukeskukseen uusi jäähalli ja uusi uimahalli tässä järjestyksessä. Kehittämishankkeen avulla Harjun urheilukeskuksesta pyritään muodostamaan korkeatasoinen, ympärivuotisesti houkutteleva vapaa-ajan keskus.

Kaupunginkirjasto edistää lasten ja nuorten lukutaidon vahvistamista hallitusohjelman *Vahva ja välittävä Suomi* linjausten mukaisesti sekä on mukana toteuttamassa ja kehittämässä Lohjan kaupungin lukutaitostrategiaa. Lohjan kaupunginkirjaston/Lukki-kirjastojen nykyinen kirjastojärjestelmä on kotimainen järjestelmäerikoisuus, jota ei löydy ulkomailta. Sen kehitystyö on hidasta, sitä ovat vaivanneet lukuisat ongelmat ja sen nykyinen kehitys on jakanut järjestelmän jopa kahteen erilliseen käyttöliittymään, joiden yhtäaikainen käyttö on henkilökunnalle epäergonomista. Tuote on tulossa tiensä päähän, ja kirjastot toisensa jälkeen ovat vaihtamassa pois kyseisestä järjestelmästä. Vuosien 2025–2026 aikana kaupunginkirjaston teknisen viitekehityksen painopiste tulee olemaan Lukki-kirjastojen käytössä olevan kirjastojärjestelmän vaihtuminen uuteen, mahdollisesti nykyisestä MARC-pohjaisesta metadata-arkkitehtuurista FRBR-metadatarakenteen omaavaan järjestelmään.

Lohjan kaupunginorkesterin saavutettavuutta ja saatavuutta lisäävää yleisötyötä on kehitetty viime vuosien aikana laajasti siten, kuin Laki esittävän taiteen edistämisestä 1082/2020 toimintaa ohjaa. Viime vuosien aikana esimerkiksi toisen asteen opiskelijat ovat käyneet orkesterin konserteissa säännöllisesti osana opintojaan. Yleisötyöstä saatavia tuloja lisätään yritys yhteistyötä edelleen lisäämällä ja avustuksia hakemalla. Koulu-, päiväkotij- ja palvelutalokonsertteja tullaan myymään myös muille alueen kunnille. Tulevien vuosien aikana selvitetään, tulisiko orkesterin esiintymisille kaupungin tilaisuuksissa määritellä sisäiset hinnat.

Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee uudistuksia taiteen perusopetusta koskevaan lainsäädäntöön. Uudistuksen tavoitteena on parantaa opetuksen saatavuutta ja vahvistaa toiminnan laatua hallitusohjelman mukaisesti. Länsi-Uudenmaan musiikkiopiston opetussuunnitelmaa päivitetään tulevina vuosina siten, että se vastaa näihin vaatimuksiin. Oppilaiden itsearviointia ja musiikkiopiston arviointiprosessia kehitetään edelleen.

Taiteen perusopetuksen lakimuutos tulee kaksinkertaistamaan Hiiden Opiston tarjoaman opetustuntimäärän samalle tasolle nykyistä laajaa oppimäärää tarjoavien oppilaitosten kanssa, joten Hiiden Opistollekin osoitetaan rahamäärä taiteen perusopetuksen toteuttamiseen. Tilatarpeita sekä hallinnon että opetustilojen osalta kartoitetaan ja ratkaistaan. Toiminnan laatua seurataan Kulttuurin ja vapaa-aikapalveluiden laatutekijöiden lisäksi arvioimalla keskeisinä tunnuslukuina Merkityksellistä oppimista ja osaamista (mm. aktiivinen ja vuorovaikutteinen oppimisprosessi, monipuolinen ja kannustava oppimisen arviointi) sekä Oppivaa ja kehittyvää yhteisöä (mm. henkilöstön kehittäminen, yhteistyö, saavutettavuus ja yhdenvertaisuus).

Yhteistyötä Laurentius-talon toimijoiden kesken kasvatetaan edelleen. Monitoimijatalon yhteisöllisyyttä, monikulttuurisuutta ja toimintojen erilaista osaamista hyödyntäen tuotetaan yhteisiä hankkeita, kuten koulumusikaali. Iltakäyttäjiä päivittäin palvelevan kahvilan avaamista selvitetään.

Lohjan Museon uusi perusnäyttely avautuu vuoden 2027 aikana. Uudistunut perusnäyttely ja museon eriteemaiset ja laadukkaat vaihtuvat näyttelyt lisäävät matkailijoiden ja paikallisten kävijöiden määrää. Koko Lohjan museo –hankkeen myötä museon tunnettavuus ja alueellinen työ on lisääntynyt, ja tämä vaatii lisää henkilöstöresursseja. Museolla on tarve museopedagogin vakanssille, joka on museoalan ja pedagogisen osaamisen ammattilainen. Museopedagogi pitää yllä kiinteää yhteyttä eri ryhmiin kuten päiväkoteihin, kouluihin, ikäihmisiin ja maahanmuuttajiin. Hän kehittää opastuksia ja oppimateriaalia museon sisältöjen pohjalta. Tämä parantaa museopalveluiden saavutettavuutta ja lisää yhteistyötä eri puolille Lohjaa. Museopedagogi pystyy myös toteuttamaan ja koordinoimaan museon hankkeita.

Museokokoelmien digitaalista saavutettavuutta parannetaan lisäämällä eniten yhteisön kiinnostusta herättäviä aineistoja valtakunnalliseen tiedonhakupalveluun Finnaan. Myös tietoisuutta Finna-palvelusta lisätään. Myös kokoelmatyössä painotus on koko Lohjaa koskevan aineiston lisääminen kokoelmissa. Sammatissa sijaitsevan Johannes Lohilammen museon tunnettavuutta ja toimintaa kehitetään, jotta hieno museokohde tavoittaisi aukioloaikanaan enemmän kävijöitä.

Palvelutuotteet:

Suorite	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
1. Kaupunginkirjasto				
Kävijät (sis. myös verkkokirjastokäynnit, jotka saadaan aina vuoden lopussa)	660 000	660 000	660 000	660 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	6,06	6,28	6,37	6,47
Lainaukset (sis. myös digitaaliset lainat, joista osa saadaan vasta vuoden lopussa)	700 000	700 000	700 000	700 000
Yksikkökustannus, euroa/suorite	5,71	5,92	6	6,09
2. Hiiden Opisto ja Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto				
Hiiden Opiston oppilasmäärä, netto	5 171	5 271	5 421	5 571
- Yksikkökustannus, euroa/suorite	333	331	327	326
Musiikkiopiston oppilasmäärä	850	850	850	850
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	2 528	2 692	2 732	2 773
3. Museo, kaupunginorkesteri ja teatteri				
Museon kävijät	30 000	30 000	30 000	30 000
- Yksikkökustannus, euroa/suorite	26,2	24,98	25,35	25,73
Kaupunginorkesterin kävijät	35 000	35 000	35 000	35 000
- Yksikkökustannus, euroa/suorite	39,15	39,3	39,88	40,48
Teatterin kävijät	7 500	7 500	7 500	7 500
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	67,95	69,28	70,32	71,37

4.4.2 Sivistyslautakunta

Määrärahat:

Ulk. ja Sis. (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	10 772	7 615	7 233	-5,02 %	7 292	7 439
Toimintakulut	- 114 598	- 114 959	- 115 580	0,54 %	- 116 577	- 118 145
Toimintakate	- 103 826	- 107 345	- 108 348	0,93 %	- 109 285	- 110 707

Ulkoiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	10 715	7 615	7 233	-5,02 %	7 292	7 439
Toimintakulut	- 75 031	- 76 092	- 75 763	-0,43 %	- 76 752	- 78 320
Toimintakate	- 64 316	- 68 477	- 68 531	0,08 %	- 69 460	- 70 882

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	57			0,00 %		
Toimintakulut	- 39 567	- 38 868	- 39 817	2,44 %	- 39 825	- 39 825
Toimintakate	- 39 511	- 38 868	- 39 817	2,44 %	- 39 825	- 39 825

Poikkeama edelliseen talousarvioon nähden:

Varhaiskasvatuksessa 7 varhaiskasvatuksen lastenhoitajien tehtävää muutetaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväksi ja yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävä muutetaan varhaiskasvatuksen opettajaksi.

Lapsimäärän vähenemisen otettu huomioon jättämällä varaamatta määrärahat 17 lastenhoitajan vakanssin osalta.

Perusopetuslain muutoksesta johtuvien virkamuutokset toteutetaan vuoden 2026 aikana.

Laurentius-koulun apulaisrehtori virka vakinaistetaan 1.8.2026 alkaen.

Perusopetuksen tuntiresurssi pidetään vuoden 2025 tasolla, 2,1 tuntia/oppilas.

Kolme koulunuorisotyöntekijän tehtävää vakinaistetaan 1.1.2026 alkaen.

Yleisen kulttuuritoimen henkilöstöresurssin muutostarpeista vuonna 2025 tehdyn selvitystyön pohjalta yleisen kulttuuritoimen sihteerin tehtävä muutetaan kulttuurituottajan tehtäväksi.

Tunnusluvut:

 1800 lasta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa Varhaiskasvatuksen osallistumisaste 90 %	 Varhaiskasvatusta ja esiopetusta n. 35 yksikössä ja 35 perhepäivähoitajalla	 4800oppilasta perusopetuksessa 900 opiskelijaa lukiokoulutuksessa	 Perusopetusta järjestetään 22 yksikössä ja lukiokoulutusta 3 yksikössä	 Nuorisotyö tavoittaa kuukausittain n. 5000 lasta ja nuorta	 Nuorisotoimintaa Toimintakeskus Harjulassa ja 9 nuorisotalolla sekä nuorisotyöpajalla	 Kierrätyskeskuksessa asiakkaita vuodessa n. 50 000
---	--	--	---	--	--	---

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät:

Sivistyslautakunnan vastuualueena on tuottaa laadukkaita lasten ja nuorten kasvatusta- ja koulutuspalveluita. Sivistyslautakunnan vastuulla olevia tehtäviä hoitaa kasvun ja oppimisen tulosalue. Tulosalueen tavoitteena on olla kasvun ja oppimisen edelläkävijä ja tuottaa palveluita lähellä kuntalaisia. Päämääränämme on tukea lohjalaisten sujuvaa arkea ja mahdollistaa toimivat kasvatusta- ja koulutuspalvelut koko Lohjan alueella.

Kasvun ja oppimisen tulosalueen yksiköt tuottavat perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, lukiokoulutuksen ja nuorisotyön palveluita. Tehtäviimme kuuluu myös edistää aktiivisesti kuntalaisten hyvinvointia ja huolehtia henkilöstömme työssäjaksamisesta. Painopistealueita vuodelle 2026 ovat mm. tulosalueen palveluiden kattava kehittäminen, henkilöstön hyvinvoinnin lisääminen ja toimintojen tiedolla johtamisen kehittäminen.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2026

Kasvun ja oppimisen tulosalue muodostuu kolmesta eri tulosityksiköstä. Varhaiskasvatus järjestää esiopetuksen, päiväkotien, perhepäivähoidon ja avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa ja ohjaa ja valvoo yksityistä varhaiskasvatusta. Perusopetuksen tulosityksikön tehtävänä on järjestää koulujen ja iltapäiväkerhojen toimintaa koskevat palvelut. Sivistyksen yhteiset palvelut vastaavat lukiokoulutuksen, nuorisotyön, hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön, tulosalueen hallinnon sekä toimialan yhteisten tukipalveluiden järjestämisestä.

Kasvatusta- ja koulutuspalvelut ovat toiminnallisesti ja taloudellisesti keskeinen osa kaupungin palveluiden tuottamista. Ne tuottavat huomattavan osan kaupungin lakisääteisistä tehtävistä ja niiden merkitys kaupungin taloudessa on kasvanut merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Kasvatuksen ja opetuspalveluiden järjestäminen taloudellisesti kestävällä pohjalla on kaupungin talouden kehityksen kannalta merkittävä asia.

Sivistyspalveluita koskeva muutostyön toteuttaminen on yksi keskeinen tavoite myös kasvun ja oppimisen tulosalueen toiminnassa vuodelle 2026. Muutostyön tavoitteena on vahvistaa sivistyspalveluiden keskinäistä synergiaa asukasalueilla sekä tehostaa tulosalueen toiminnan järjestämistä. Osana tulevaa muutostyötä päivitetään jokaisen asukasalueen palveluverkkoa koskeva suunnitelma sekä tulosalueen palveluista vastaava organisaatio vastaamaan paremmin palveluiden järjestämisen tarpeita.

Kasvun ja oppimisen tulosalueen palveluiden ja toiminnan jatkuva kehittäminen perustuu lautakunnan hyväksymään kehittämisohjelmaan. Kuluvalta valtuustokauden kehittämisohjelma tuodaan sivistyslautakunnan hyväksyttäväksi alkuvuodesta 2026.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tulosityksikkö järjestää varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Varhaiskasvatuksesta säädetään varhaiskasvatusta ja esiopetuksesta myös perusopetuslaissa. Lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Lapsi voi aloittaa varhaiskasvatuksessa sen kuukauden alusta, jolloin hän täyttää 9 kuukautta. Laissa säädetään lapsiryhmien enimmäiskoosta päiväkodissa, eikä henkilöstömitoituksesta voi poiketa. Kunnalla on velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta kaikille alle kouluikäisille lapsille, kunnan asukkaana tai muulloinkin kunnan alueella oleskelevana lapsena. Varhaiskasvatusta tulee järjestää sellaisessa laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää, lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet.

Varhaiskasvatuksen palveluiden piirissä on yhteensä noin 1800 lasta (1900). Syyskuussa 2025 lapsia on 1712 (1735), joista alle kolmivuotiaita lapsia on yhteensä noin 431 (413). Esioppilaita lukukaudella 2025–2026 331 (409), perusopetukseen valmistavan opetuksen kuusivuotiaita oppilaita on 10 (14). Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus varhaiskasvatuspalveluista on noin 12 % (13 %). (Suluissa edellisvuoden luku)

Varhaiskasvatuksen kuluista suurin osa syntyy henkilöstökulusta. Lohjan varhaiskasvatuksessa työskentelee 123 varhaiskasvatuksen opettajaa, 197 varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, joista 22 kiertävänä lastenhoitajana, 11 varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, 5 varhaiskasvatuksen sosionomia, 43 ryhmäavustajaa, 24 erityisavustajaa, 18 perhepäivähoitajaa ja 15 varhaiskasvatussyksikön johtajaa. Lisäksi varhaiskasvatuksen hallinnossa työskentelee 10 henkilöä.

Lain mukaan päiväkotiryhmän henkilöstörakenne on muutettava vuoteen 2030 mennessä niin, että ryhmässä työskentelee kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja lastenhoitaja tai varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja lastenhoitaja. Lohjalla noin 60 ryhmässä yksi lastenhoitajan tehtävä tulee muuttaa varhaiskasvatuksen sosionomin tai opettajan tehtäväksi vuoteen 2030 mennessä. Vuodelle 2026 esitetään 8 lastenhoitajan tehtävän muuttamista varhaiskasvatuksen sosionomin tai opettajan tehtäväksi. Jos vakituisia lastenhoitajia valmistuu varhaiskasvatuksen sosionomiksi tai opettajaksi, on heidän tehtävänsä muutettava valmistumisen jälkeen. Jos lastenhoitajia irtisanoutuu, on tehtävä muutettava varhaiskasvatuksen opettajaksi tai sosionomiksi.

Lasten määrän laskun takia 17 varhaiskasvatuksen lastenhoitajan vakanssia jää täyttämättä vuonna 2026. Opettajien määrä kasvoi 2 opettajalla.

Viime vuosina varhaiskasvatuksen palkat ovat nousseet työehtosopimusten palkkaohjelmien myötä. Tasopalkkauudistus vaikuttaa henkilöstökustannuksiin. Myös ikääntyvä työvoima ja eläköitymiset tuovat haastetta varhaiskasvatuksen henkilöstöpolitiikkaan. Lasten ja perheiden tuen tarvetta on edelleen paljon. Esiopetuksen tuen uudistuksen myötä lapsilla on oikeus saada erityisopettajan opetusta aikaisempaa enemmän.

Sairaspoissaolomäärät ja sijaiskustannukset varhaiskasvatuksessa ovat suuret. Lohjalla haetaan sijaisia kuntarekryn kautta noin 500 työtehtävään kuukausittain. Vakituisten varahenkilöiden lisääminen vähentäisi varhaiskasvatussyksikön, kuntarekryn ja henkilöstöhallinnon työmäärää ja lisäisi turvallisuuden tuntua lapsiryhmään tutun aikuisen muodossa.

Varhaiskasvatukseen tarvitaan apulaisjohtajat, jotka voivat sijaistaa varhaiskasvatussyksikön johtajaa hänen poissa ollessaan.

Yksityisiä palveluntuottajia tuetaan palvelusetelillä. Palvelusetelin enimmäismäärän kattohinta vaihtelee palvelutuotteen mukaan. Palveluseteliin tehdään indeksitarkistus vuosittain. Vuonna 2024 palvelusetelimenot olivat 2,45 miljoonaa, vuodelle 2025 on palveluseteleihin varattu 2,7 miljoonaa. Yksityisen palvelun käyttöön vähentymisen takia vuonna 2025 käyttö tulee jäämään noin 2,5 miljoonaan. Vuodelle 2026 tulee varata noin 2,5 miljoonaa palveluseteliin.

Kotihoidon tukeen on perheellä oikeus, jos alle 3-vuotiaista lasta hoidetaan kotona. Perhevapaaudistuksen myötä oikeus varhaiskasvatukseen alkaa, kun lapsi täyttää yhdeksän kuukautta, ja varhaiskasvatuspaikka säilyy enintään 13 viikon vanhempainvapaasta johtuvan poissaolon ajan ilman asiakasmaksua.

Tuloina varhaiskasvatuksessa on asiakasmaksut. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut määräytyvät tulojen ja perhekoon sekä palvelun määrän mukaan. Noin 66 prosentille perheistä varhaiskasvatus on maksutonta. Varhaiskasvatuksen tulot vuonna 2026 tulevat olemaan arviolta 1,2 miljoonaa.

Perusopetus

Kunnalla on velvollisuus järjestää perusopetusta kaikille sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille. Perusopetuksen suorittaminen päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai viimeistään sen lukuvuoden koulutyön päättyessä sinä kalenterivuonna, jona oppilas täyttää 17 vuotta.

Perusopetuksen tulosityksikkö järjestää perusopetukseen kuuluvat opetuspalvelut (mm. opetus, ryhmäkohtainen ja oppilaskohtainen tuki, ohjaaja- ja avustajapalvelut), perusopetukseen valmistavaa opetusta sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa. Perusopetuksen oppilasmäärä 10.9.2025 on yhteensä 4 661 (4 814) oppilasta, joista vuosiluokilla 1–6 opiskelee 2692 (2822) oppilasta ja vuosiluokilla 7–9 yhteensä 1 969 (1 992) oppilasta. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa opiskelee 19 oppilasta.

Laadukas perusopetus pohjautuu hyvinvoivaan henkilöstöön ja laadukkaaseen opetukseen. Riittävä resursointi henkilöstön johtamiseen, työn tukemiseen ja oikea-aikaiseen ja riittävään oppilaiden tukemiseen edesauttavat työhyvinvointia ja lisäävät henkilöstön pitovoimaa. Haasteena henkilöstön rekrytoinnissa on kelpoisen henkilökunnan saatavuus, erityisesti erityisluokanopettajien. Ensi vuoden aikana tullaan esittämään koulujen johtamisjärjestelyihin muutoksia. Laurentius-koulun toisen apulaisrehtorin vakinaistaminen 1.8.2026 alkaen on tarpeellista.

Oppilaiden tuen tarpeen kasvu edellyttää jatkuvaa prosessien kehittämistä. Tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja koulunkäyntiä heidän omalla koulualueellaan. Kaupungin yhteisten erityisluokkien lisäksi on panostettu alueellisiin erityisluokkiin ja lähikoulun tarjoamaan tukeen. Haasteita tuottaa erityisesti kelpoisen erityisluokanopettajien saatavuus, joka osaltaan tuottaa suuria alueellisia eroja.

Perusopetuslaki uudistui 1.8.2025 alkaen ja sen taloudellisen vaikutuksen arviointi on vielä vaikeaa kaikilta osin. Talousarviossa on pitänyt huomioida mm. ryhmäkohtaisen tuen määrä. Lakiuudistuksen myötä tuli voimaan yhden opettajan opettamassa ryhmässä enimmäismäärä oppilaille, jotka saavat erityisopettajan/erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä yli puolet oppiaineen tunteista tai opiskelee erityisluokassa. Jos oppilasmäärä ylittyy, luokkaan pitää resursoida toinen opettaja.

Valtioneuvoston asetuksella lisättiin perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 1.8.2025 alkaen kolmella vuosiviikkotunnilla laajentamatta opetussuunnitelmaa. Asetuksen mukaan vuosiluokilla 1–2 sekä äidinkielen ja kirjallisuuden että matematiikan opetusta lisätään yhdellä vuosiviikkotunnilla ja vuosiluokilla 3–6 äidinkielen opetusta lisätään yhdellä vuosiviikkotunnilla. Muutos toteutetaan 2025 koulutuksettujen osalta, ja muutos tapahtuu portaittain kolmen vuoden aikana. Talousarviossa 2026 pitää huomioida kevään osalta yksi lisätunti äidinkieleen 1.vuosiluokalle ja syksyn osalta tämän lisäksi yksi lisätunti matematiikkaan 2.vuosiluokalle. Muutos on pysyvä, joten se pitää huomioida jatkossakin.

Valtion erityisavustuksen esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin (tasa-arvoraha) suuruus on pienentynyt vuosittain varsin selkeästi. Valtion erityisavustusta varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin vuosille 2024–2027 myönnettiin yhteensä 1 521 000 euroa, josta vuonna 2025 maksettiin yhteensä 507 000 euroa. Samansuuruinen avustus maksetaan vuonna 2026 sillä ehdolla, että eduskunta myöntää tarkoitukseen määrärahat.

Asukasalueita koskeva palveluverkkotyö tulee vaikuttamaan myös perusopetuksen kouluverkon suunnitteluun tulevina vuosina. Perusopetuksen oppilasmäärien kehitys arvioidaan kuluvan syksyn aikana asukasaluekohtaisesti ja koulujen käytössä olevat tilat tulee mitoittaa tuleville vuosille alueen oppilasmäärän mukaisesti.

Sivistyksen yhteiset palvelut

Sivistyksen yhteisten palveluiden tulossyksikköön kuuluvat lukiokoulutus, nuorisotyö ja toimialan yhteiset tukipalvelut. Tulossyksikön tuottamien palveluiden parissa työskentelee yhteensä noin 115 henkeä.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen järjestämisestä Lohjalla vastaavat suomenkielinen Lohjan Yhteislyseon lukio, ruotsinkielinen Virkby Gymnasium sekä Lohjan aikuislukio. Lukiokoulutuksen parissa opiskelee Lohjalla yli 900 oppilasta. Lukiokoulutuksen kustannukset ovat vuodessa noin 8 miljoonaa euroa.

Lukiokoulutuksen painopistealueena vuodelle ovat Pohjolanmäen toimintakulttuurin edelleen rakentaminen, opiskelijoiden osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistaminen. Lukiokoulutuksen laadunarviointia toteutetaan lukion laatumallin mukaisesti. Opiskelijoiden osallisuus on tärkeä osa lukion toimintakulttuuria.

Lukiokoulutuksen taidelinja aloitti toimintansa syksyllä ja sen käynnistäminen, toteutus ja toiminnan vakiinnuttaminen ovat painopisteenä. Taidelinjan toiminnan tavoitteena on parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa musiikin, kuvataiteen ja ilmaisutaidon opintoja. Taidelinja tuottaa vuosittain yhteisproduktin taiteeseen liittyen. Hankkeella valmistaudutaan samalla vuonna 2026 tulevaan YO-tutkintoon, jossa valinnaisiksi tutkinnon osiksi tulee kuvataide, liikunta ja musiikki. Taidelinjan toiminta aloitetaan suomenkielisen lukiokoulutuksen puolella ja sitä laajennetaan ruotsinkieliseen lukiokoulutukseen vuoden 2026 aikana. Lukion aikuislinjalla vuoden 2026 painopisteenä on alueellisen näkyvyyden ja vaikuttavuuden lisääminen.

Lukiot jatkavat ja toteuttavat aktiivisesti kansainvälisiä projekteja lukuvuosisuunnitelman mukaisesti ja valmistautuvat uuden ylioppilastutkintolautakunnan koejärjestelmän Abitti2 käyttöönottoon. YO-tutkinto syksyllä 2026 järjestetään uudella järjestelmällä.

Nuorisotyö

Nuorisotyön palveluihin kuuluvat alueellisen nuorisotyön, erityisnuorisotyön, ehkäisevän päihdetyön, etsivän nuorisotyön, uraohjauksen, Ohjaamon, Nuorisotyöpaja Tuuman sekä Toimintakeskus Harjulan tarjoamat palvelut. Nuorisotyön tehtäviin kuuluvat eri asukasalueilla toteutettavat toiminnot kuten avoin nuorisotilatyö, kesä-, leiri- ja tapahtumatoiminnot, koulunuorisotyö, yksilötyö, ryhmätoiminnot, valmennukset ja laaja monialainen yhteistyö. Nuorisotyön tavoitteena on huolehtia oikea-aikaisista palveluista alle 30-vuotiaiden nuorten elämän eri vaiheissa.

Nuorisolaki velvoittaa monialaiseen yhteistyöhön ja toimiva yhteistyö tarkoittaa riittävää panostusta yhteisiin asioihin kuten nuorten pahoinvoinnin ja häiriökäyttäytymisen puuttumiseen sekä nuorisotyötömyyden hoitoon ja näiden tarkoituksenmukaiseen ja oikea-aikaiseen ennaltaehkäisyyn riittävällä perustyön resurssoinnilla. Nuorisotyössä ei näy lapsimäärien väheneminen, sillä palveluita käyttää yhä laajempi käyttäjäkunta, joiden haasteisiin nuorisotyön tulee reagoida oikea-aikaisesti. Muussa palvelujärjestelmässä ilmenevien palvelupuutteiden tai palveluiden vähäisen resurssoinnin vuoksi nuorisotyön merkitys usein korostuu.

Vuodelle 2026 tuo haasteita valtionavustuksien mahdollinen pieneneminen sekä kuntien omarahoitus-osuuksien kasvaminen. Tällä hetkellä henkilöstöstä kolme pajaohjaajaa ja kaksi etsivää nuorisotyöntekijää ovat valtionavustuksilla palkattuja. Vakituisten henkilöstön työpanos ei pysty turvaamaan lakisääteistä toimintaa ilman edellä mainittua hankehenkilöstöä.

Koulunuorisotyötä on toteutettu vuodesta 2023. Koulunuorisotyö on toteutettu osittain hankerahoituksen turvin ja niiden jatkuvuus on hyvin epävarmaa. Koulunuorisotyö on tarpeen vakinaistaa vuonna 2026 ja kirjata se opetussuunnitelmaan. Vuosille 2025–2027 nuorisotyö on hakenut ja saanut kehittämisrahaa (OKM/AVI) 120 000 €, joka tarkoittaa 30 000 € /lukukausi. Avustus tulee kohdentaa uuteen toimintaan, joka suunnataan alakouluille ja lukiolle ja toiselle asteelle. Tehtyjen arviointien, tilastojen ja saatujen palautteiden (opetushenkilöstö, vanhemmat ja nuoret) valossa on koulunuorisotyö osoittautunut erittäin hyväksi toimintamuodoksi oppilaiden kohtaamisessa koulupäivän aikana.

Ankkuri-toiminta on tehokasta, ennaltaehkäisevää ja varhaista puuttumista monialaisen työryhmän toteuttamana. Ankkuritoimintaa toteuttaa Lohjan kaupunki sekä Vihdin ja Karkkilan kunnat yhteistyössä poliisin ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa. Nuorten häiriökäyttäytyminen lisää yleistä turvattomuutta ja tällä toiminnalla pystytään parantamaan imagoa asukkaistaan aidosti välittävänä kuntana.

Henkilöstömuutokset

- Perusopetuslain muutoksesta johtuvien virkamuutosten toteuttaminen vuoden 2026 aikana
- Laurentius-koulun apulaisrehtorin vakinaisen viran perustaminen 1.8.2026 alkaen
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien tehtävien muuttaminen varhaiskasvatuksen sosionomeiksi (7 tehtävää)
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävän muuttaminen varhaiskasvatuksen opettajaksi (1 tehtävä)
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien tehtävien täyttämättä jättäminen (17 tehtävää)
- Kolme koulunuorisotyöntekijän tehtävää vakinaistetaan 1.1.2026 alkaen, kustannusvaikutus 120 000 euroa, katetaan nuorisotyön (70 %) ja perusopetuksen (50 %) määrärahoista.

Merkittävät investoinnit

Kasvun ja oppimisen tulosalueen merkittäviä investointihankkeita vuonna 2026 ovat:

- Mäntynummen monitoimijatalo
- Virkkalan alueen päiväkotitoiminta
- Saukkolan väistöpäiväkotitoiminta ja kalusteet
- Nummen-Saukkolan alueen päiväkotihanke

Sivistystoimialan irtaimen omaisuuden investointeihin esitetään määrärahaksi 1,0 milj. euroa, jakautuen kasvu ja oppiminen 0,85 milj. euroa sekä kulttuuri ja vapaa-aika 0,15 milj. euroa. Määrärahaa ei käytetä kiinteisiin kalusteisiin.

Suunnittelukauden 2027–2028 kehittäminen

Kasvatus- ja opetuspalveluiden laadun ja saavutettavuuden ylläpitäminen tulevien vuosien aikana tulee olemaan suunnitelmakauden yksi keskeisistä tavoitteista. Sivistyspalveluiden palveluverkkotyön valmistelu ja toteuttaminen tulee vaikuttamaan kasvatus- ja opetuspalveluiden järjestämiseen suunnittelukauden aikana.

Tulosalueen palveluiden kehittäminen toteutetaan suunnittelukauden aikana uuden sivistyspalveluiden kehittämisohjelman avulla. Ohjelman painopistealueet määritellään yhdessä toimialan lautakuntien kanssa ja ohjelma on tarkoitus aloittaa keväällä 2026.

Merkittävistä rakennushankkeista tulee suunnittelukaudella toteutumaan Mäntynummen uuden monitoimijatalon rakentaminen. Monitoimijatalon palveluihin kuuluvat yhtenäiskoulu, päiväkotitoiminta, nuorisotila sekä kirjasto. Virkkalan ja Saukkolan päiväkotien suunnittelu ja rakentaminen tulevat olemaan myös suunnittelukauden aikana toteutettavia hankkeita.

Palvelutuotteet:

Suorite	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
1. Sivistyslautakunta				
Lasten ja nuorten määrää, 0–6-vuotiaat	2 512	2 608	2 681	2 761
Lasten ja nuorten määrää, 7–15-vuotiaat	4 547	4 407	4 263	4 118
Lasten ja nuorten määrää, 16–18-vuotiaat	1 727	1 719	1 780	1 764
Lasten ja nuorten määrää, 19–29-vuotiaat	4 135	4 308	4 431	4 559
2. Varhaiskasvatus				
Lapset varhaiskasvatuksessa (keskiarvot), joista	1 830	1 730	1 700	1 700
Alle 3-vuotiaat	420	420	420	420
3–5-vuotiaat	1 000	1 000	930	940
Esioppilaat	410	330	350	340
joista yksityisessä palvelussa	250	210	200	2 000
Kunnallisen varhaiskasvatuksen vuosihinta, €/lapsi	12 500	15 000	16 000	17 000
3. Perusopetus				
Perusopetuksen oppilaat	4 814	4 664	4 356	4 005
Tuen tarvisijoiden määrä (oppilaskohtainen tuki)	1 444	1 000	1 000	950
Aamu- ja iltapäivätoiminta, lasten määrä	364	375	350	300
Perusopetuksen vuosihinta, €/oppilas	13 023	13 646	14 611	15 891
4. Yhteiset palvelut				
Lukiokoulutuksen oppilaat	936	939	930	930
Yksikkökustannus, euroa/oppilas	9 577	9 900	10 150	10 300
Alueellinen nuorisotyö, kävijämäärä	75 000	80 000	85 000	85 000
Yksikkökustannus, euroa/kävijä/vuosi	14,92	14,2	13,6	13,8
Muut nuorisotyön asiakaskontaktit	36 000	37 000	37 500	38 000
Yksikkökustannus, euroa/asiakaskontakti/vuosi	20,37	20,1	20,15	20,2

5. Investoinnit

5.1 Investoinnit yhteensä

Investoinnit ryhmittäin	INV. 2025	INV. 2026	SV 2027	SV 2028
Maa- ja vesialueet				
Menot	-1 800 000	-1 400 000	-1 400 000	-1 000 000
Tulot	500 000	500 000	500 000	500 000
Netto	-1 300 000	-900 000	-900 000	-500 000
Rakennukset				
Menot	-8 260 000	-10 750 000	-28 150 000	-26 300 000
Tulot	0	0	0	0
Netto	-8 260 000	-10 750 000	-28 150 000	-26 300 000
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Menot	-12 600 000	-14 250 000	-15 750 000	-18 050 000
Tulot	0	0	0	0
Netto	-12 600 000	-14 250 000	-15 750 000	-18 050 000
Koneet ja kalusto				
Menot	-3 350 000	-3 200 000	-2 750 000	-2 750 000
Tulot	0	0	0	0
Netto	-3 350 000	-3 200 000	-2 750 000	-2 750 000
Osakkeet ja osuudet				
Menot	0	0	0	0
Tulot	0	0	0	0
Netto	0	0	0	0
Investoinnit yhteensä				
Menot	-26 010 000	-29 600 000	-48 050 000	-48 100 000
Tulot	500 000	500 000	500 000	500 000
Netto	-25 510 000	-29 100 000	-47 550 000	-47 600 000

Talousarvion investointiosan määrärahat (brutto) sitovat lautakuntia hankeryhmittäin siten, että kaupunginvaltuuston päättämä määräraha on esimerkiksi rakennukset, kiinteät rakenteet ja laitteet, koneet ja kalusto. Sitovat erät on esitetty luvussa 5.1 Investoinnit yhteensä.

Lautakunnilla on oikeus muuttaa oman lautakuntansa alaista investointiryhmien sisäistä määrärahaa hankkeiden/rakennuskohteiden kesken määrärahaa ylittämättä. Lautakunnilla ei ole kuitenkaan oikeutta päättää uusista hankkeista/rakennuskohteista.

Vuodelta 2025 mahdollisesti siirtyvät määrärahat ovat käytettävissä vain niille keskeneräisille kohteille, joille ne on myönnetty. Jaksettujen hankkeiden osalta on seurattava hankkeen kokonaiskustannuksia: valtuuston hyväksymä hankkeen laajuus ei saa ylittyä.

Investointiosan sitovuustasot on kuvattu tarkemmin kohdassa 3.8.2. Talousarvion sitovuus.

5.2 Maa- ja vesialueet

110	KI / Maa- ja vesialueet	INV. 2025	INV. 2026	SV 2027	SV 2028
Menot		-1 800 000	-1 400 000	-1 400 000	-1 000 000
Tulot		500 000	500 000	500 000	500 000
Netto		-1 300 000	-900 000	-900 000	-500 000

5.3 Rakennukset

111	KI / Rakennukset	INV. 2025	INV. 2026	SV 2027	SV 2028
	9520 Mäntynummen koulualue	-300 000	-4 000 000	-17 000 000	-13 500 000
	9521 Oinolan koulukeskus	-1 000 000	-600 000	0	0
	9522 Nummen/Saukkolan päiväkoti	-200 000	-200 000	-200 000	-800 000
	9523 Virkkalan päiväkoti	-300 000	-1 000 000	-6 100 000	0
	9524 Laurentius-talo, Laban	-75 000	-75 000	0	0
	9525 Ojamon koulu	-75 000	-75 000	0	0
	9526 Järnefeltin k. liik.hal.&pihat	-700 000	0	0	0
	9529 Muut koulut ja päiväkodit	-5 000 000	-4 000 000	-4 000 000	-4 000 000
	9548 Varikon hiekka- ja konehalli	0	-200 000	0	0
	Tennarin vanhan osan perus-				
	9549 korj	0	-50 000	-400 000	0
	9552 Neidonkeitaan peruskorjaus	-200 000	-200 000	-200 000	-8 000 000
	9555 Haikarin sauna	-250 000*	-250 000	-250 000	0
	9556 Jugend -huvila	-160 000	-100 000	0	0
Menot		-8 010 000	-10 750 000	-28 150 000	-26 300 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-8 010 000	-10 750 000	-28 150 000	-26 300 000

*-merkityt hankkeet eivät toteudu v. 2025

5.4 Kiinteät rakenteet ja laitteet

113	KI / Kiinteät rakenteet ja laitteet	INV. 2025	INV. 2026	SV 2027	SV 2028
	9600 Ympäristöt	-500 000	-600 000	-600 000	-600 000
	9602 Liikunta-alueet	-400 000	-500 000	-400 000	-1 500 000
	9603 Taimiston liikuntapuisto	-2 000 000	0	-2 000 000	0
	9611 Hiidensalmi 2 kaava-alue	-200 000*	0	0	-300 000
	9612 Liessaaren silta	-500 000*	-1 300 000	0	0
	9613 Lempolan työpaikka-alue	-200 000	-2 000 000	0	0
	9614 Vappulantien kevyenliikenne	0	-1 100 000	0	0
	9615 Lieviön ylikulkusilta	0	0	-1 000 000	-1 000 000
	9616 Sammatti-Myllykylä kevytliiken		0	0	-700 000
	9617 Kässäntien alituksen toteutus	0	0	0	-1 200 000
	9649 Muut kaavatiet	-4 200 000	-3 000 000	-5 000 000	-6 000 000
	9654 Yritysalueiden esirakentaminen	-250 000	-250 000	-250 000	-250 000
	9655 Kittfallin asemakaavan vesihuolto	0	-500 000	0	0
	9699 Muut vesihuoltohankkeet	-4 350 000	-5 000 000	-6 500 000	-6 500 000
	Menot	-11 900 000	-14 250 000	-15 750 000	-18 050 000
	Tulot	0	0	0	0
	Netto	11 900 000	14 250 000	15 750 000	18 050 000

*-merkityt hankkeet eivät toteudu v. 2025

5.5 Koneet ja kalusto

116	KI / Koneet ja kalusto	INV. 2025	INV. 2026	SV 2027	SV 2028
	9200 Tietohallinto	-950 000	-950 000	-1 000 000	-1 000 000
	9210 Sivists irtain omaisuus	-1 000 000	-1 000 000	-800 000	-800 000
	9250 Konekeskus	-350 000	-350 000	-150 000	-150 000
	9252 Ruokapalvelut	-300 000	-300 000	-200 000	-200 000
	9253 CER-direktiivi avainten ja	0	-100 000	-100 000	0
	9254 Kiinteistöpalvelut	-100 000	-200 000	-200 000	-200 000
	9258 Hinku ja varautuminen	-400 000	-300 000	-300 000	-400 000
	9280 Kulttuuri irtain	-250 000	0	0	0
	Menot	-3 350 000	-3 200 000	-2 750 000	-2 750 000
	Tulot	0	0	0	0
	Netto	3 350 000	3 200 000	2 750 000	2 750 000

5.6 Osakkeet ja osuudet

120	KI / Osakkeet ja osuudet	INV. 2025	INV. 2026	SV 2027	SV 2028
	9151 Tunnin juna osakkeet	0	0	0	0
	Menot	0	0	0	0
	Tulot	0	0	0	0
	Netto	0	0	0	0

6. Laskelmat

6.1 Tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset erät yhteensä

Ulk. ja Sis. (€)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	89 956 656	85 710 334	81 973 200	-4,36 %	82 607 000	83 281 300
Myyntituotot	41 252 017	38 790 400	39 939 700	2,96 %	40 197 400	40 508 000
Maksutuotot	6 490 998	5 959 300	6 232 800	4,59 %	6 327 000	6 453 800
Tuet ja avustukset	6 256 705	2 513 834	1 426 400	-43,26 %	1 454 800	1 484 000
Muut toimintatuotot	35 956 936	38 446 800	34 374 300	-10,59 %	34 627 800	34 835 500
Valm.om.käyttöön	177 591	155 000	180 000	16,13 %	183 600	187 300
	-	-	-		-	-
Toimintakulut	205 105 056	211 517 134	208 572 200	-1,39 %	210 649 600	213 950 600
	-	-	-		-	-
Henkilöstökulut	-95 197 721	-98 797 025	100 199 000	1,42 %	101 612 400	103 687 000
Palkat ja palkkiot	-77 378 291	-79 905 711	-80 836 800	1,17 %	-81 976 300	-83 649 900
Henkilösivukulut	-17 819 429	-18 891 314	-19 362 200	2,49 %	-19 636 100	-20 037 100
Eläkekulut	-15 626 333	-16 457 325	-16 251 300	-1,25 %	-16 480 100	-16 816 000
Muut henkilösivukulut	-2 193 097	-2 433 989	-3 110 900	27,81 %	-3 156 000	-3 221 100
Palvelujen ostot	-57 469 688	-55 443 179	-52 190 100	-5,87 %	-52 488 300	-53 064 700
Aineet, tarv. ja tav.	-15 181 202	-16 074 800	-15 377 300	-4,34 %	-15 521 500	-15 830 000
Avustukset	-10 151 151	-12 863 550	-12 551 900	-2,42 %	-12 678 000	-12 936 700
Muut toimintakulut	-27 105 295	-28 338 580	-28 253 900	-0,30 %	-28 349 400	-28 432 200
	-	-	-		-	-
Toimintakate	114 970 809	125 651 800	126 419 000	0,61 %	127 859 000	130 482 000
Verotulot	109 971 737	109 392 000	113 716 000	3,95 %	116 919 000	121 095 000
Valtionosuudet	28 544 393	31 100 000	29 530 000	-5,05 %	30 121 000	30 723 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 625 405	-1 500 000	-1 870 000	24,67 %	-1 900 000	-1 907 000
Korkotuotot	1 748 548	1 900 000	740 000	-61,05 %	751 800	754 700
Muut rahoitustuotot	1 317 600	400 000	1 200 000	200,00 %	1 219 300	1 223 700
Korkokulut	-4 228 295	-3 700 000	-3 800 000	2,70 %	-3 860 900	-3 875 200
Muut rahoituskulut	-463 259	-100 000	-10 000	-90,00 %	-10 200	-10 200
Vuosikate	21 919 917	13 340 200	14 957 000	12,12 %	17 281 000	19 429 000
Suunnitelm. muk. poistot	-19 324 966	-19 500 000	-18 500 000	-5,13 %	-19 500 000	-19 500 000
Tilikauden tulos	2 594 950	-6 159 800	-3 543 000	-42,48 %	-2 219 000	-71 000
Poistoero	67 158	57 000	67 000	17,54 %	67 000	67 000
Ylijäämä/alijäämä	2 662 109	-6 102 800	-3 476 000	-43,04 %	-2 152 000	-4 000

Ulkoiset erät

Ulkoiset (€)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	40 584 856	37 774 234	33 155 200	-12,23 %	33 733 400	34 407 700
Myyntituotot	15 379 733	14 880 100	15 316 100	2,93 %	15 573 800	15 884 400
Maksutuotot	6 419 120	5 959 300	6 232 800	4,59 %	6 327 000	6 453 800
Tuet ja avustukset	6 256 705	2 513 834	1 426 400	-43,26 %	1 454 800	1 484 000
Muut toimintatuotot	12 529 298	14 421 000	10 179 900	-29,41 %	10 377 800	10 585 500
Valm.om.käyttöön	177 591	155 000	180 000	16,13 %	183 600	187 300
	-	-	-		-	-
Toimintakulut	155 733 255	163 581 034	159 754 200	-2,34 %	161 776 000	165 077 000
Henkilöstökulut	-95 198 246	-98 797 025	100 199 000	1,42 %	101 612 400	103 687 000
Palkat ja palkkiot	-77 378 817	-79 905 711	-80 836 800	1,17 %	-81 976 300	-83 649 900
Henkilösivukulut	-17 819 429	-18 891 314	-19 362 200	2,49 %	-19 636 100	-20 037 100
Eläkekulut	-15 626 333	-16 457 325	-16 251 300	-1,25 %	-16 480 100	-16 816 000
Muut henkilösivukulut	-2 193 097	-2 433 989	-3 110 900	27,81 %	-3 156 000	-3 221 100
Palvelujen ostot	-31 918 984	-31 962 879	-27 996 500	-12,41 %	-28 294 700	-28 871 100
Aineet, tarv. ja tav.	-14 803 414	-15 644 800	-14 947 300	-4,46 %	-15 091 500	-15 400 000
Avustukset	-10 151 151	-12 863 550	-12 551 900	-2,42 %	-12 678 000	-12 936 700
Muut toimintakulut	-3 661 461	-4 312 780	-4 059 500	-5,87 %	-4 099 400	-4 182 200
	-	-	-		-	-
Toimintakate	114 970 809	125 651 800	126 419 000	0,61 %	127 859 000	130 482 000
Verotulot	109 971 737	109 392 000	113 716 000	3,95 %	116 919 000	121 095 000
Valtionosuudet	28 544 393	31 100 000	29 530 000	-5,05 %	30 121 000	30 723 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 625 405	-1 500 000	-1 870 000	24,67 %	-1 900 000	-1 907 000
Korkotuotot	1 748 548	1 900 000	740 000	-61,05 %	751 800	754 700
Muut rahoitustuotot	1 317 600	400 000	1 200 000	200,00 %	1 219 300	1 223 700
Korkokulut	-4 228 295	-3 700 000	-3 800 000	2,70 %	-3 860 900	-3 875 200
Muut rahoituskulut	-463 259	-100 000	-10 000	-90,00 %	-10 200	-10 200
Vuosikate	21 919 917	13 340 200	14 957 000	12,12 %	17 281 000	19 429 000
Suunnitelm. muk. poistot	-19 324 966	-19 500 000	-18 500 000	-5,13 %	-19 500 000	-19 500 000
Tilikauden tulos	2 594 950	-6 159 800	-3 543 000	-42,48 %	-2 219 000	-71 000
Poistoero	67 158	57 000	67 000	17,54 %	67 000	67 000
Ylijäämä/alijäämä	2 662 109	-6 102 800	-3 476 000	-43,04 %	-2 152 000	-4 000

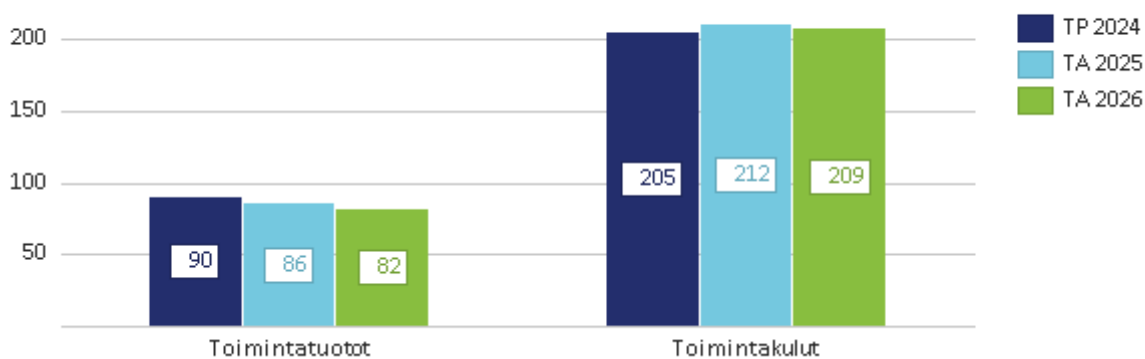
Sisäiset erät

Sisäiset (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos%	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	49 371 801	47 936 100	48 818 000	1,84 %	48 873 600	48 873 600
Myyntituotot	25 872 284	23 910 300	24 623 600	2,98 %	24 623 600	24 623 600
Maksutuotot	71 878	0	0	0,00 %	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0,00 %	0	0
Muut toimintatuotot	23 427 639	24 025 800	24 194 400	0,70 %	24 250 000	24 250 000
Valm.om.käyttöön	0	0	0	0,00 %	0	0
	-	-	-		-	-
Toimintakulut	49 371 801	47 936 100	48 818 000	1,84 %	48 873 600	48 873 600
Henkilöstökulut	526	0	0	0,00 %	0	0
Palkat ja palkkiot	526	0	0	0,00 %	0	0
Henkilösivukulut	0	0	0	0,00 %	0	0
Eläkekulut	0	0	0	0,00 %	0	0
Muut henkilösivukulut	0	0	0	0,00 %	0	0
	-	-	-		-	-
Palvelujen ostot	25 550 704	23 480 300	24 193 600	3,04 %	24 193 600	24 193 600
Aineet, tarv. ja tav.	-377 788	-430 000	-430 000	0,00 %	-430 000	-430 000
Avustukset	0	0	0	0,00 %	0	0
	-	-	-		-	-
Muut toimintakulut	23 443 834	24 025 800	24 194 400	0,70 %	24 250 000	24 250 000
Toimintakate	0	0	0	0,00 %	0	0
Verotulot	0	0	0	0,00 %	0	0
Valtionosuudet	0	0	0	0,00 %	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0,00 %	0	0
Korkotuotot	0	0	0	0,00 %	0	0
Muut rahoitustuotot	0	0	0	0,00 %	0	0
Korkokulut	0	0	0	0,00 %	0	0
Muut rahoituskulut	0	0	0	0,00 %	0	0
Vuosikate	0	0	0	0,00 %	0	0
Suunnitelm. muk. poistot	0	0	0	0,00 %	0	0
Tilikauden tulos	0	0	0	0,00 %	0	0
Poistoero	0	0	0	0,00 %	0	0
Ylijäämä/alijäämä	0	0	0	0,00 %	0	0

6.2 Käyttötalous yhteensä

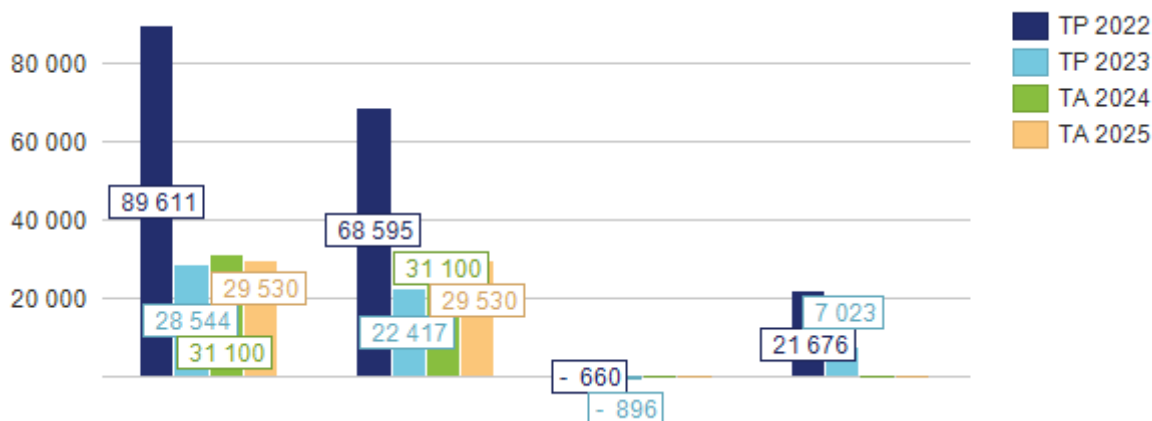
Käyttötalous (1 000 €)	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos %	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	89 957	85 710	81 973	-4,36 %	82 607	83 281
Toimintakulut	- 205 105	- 211 517	- 208 572	-1,39 %	- 210 650	- 213 951
Toimintakate	- 114 971	- 125 652	- 126 419	0,61 %	- 127 859	- 130 482
Poistot ja arv.alent.	- 19 325	- 19 500	- 18 500	-5,13 %	- 19 500	- 19 500

Käyttötalouden tulot ja menot (ulk. + sis.) (milj. €)

6.3 Valtionosuudet ja avustukset

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
AVUSTUKSET	- 10 151	- 12 864	- 12 552	- 12 678	- 12 937
Valtionosuudet	28 544	31 100	29 530	30 121	30 723
Peruspalvelujen valtionosuudet	22 417	31 100	29 530	30 121	30 723
Opetus- ja kulttuuritoimi	- 896				
Verotulomenetysten kompensatio	7 023				

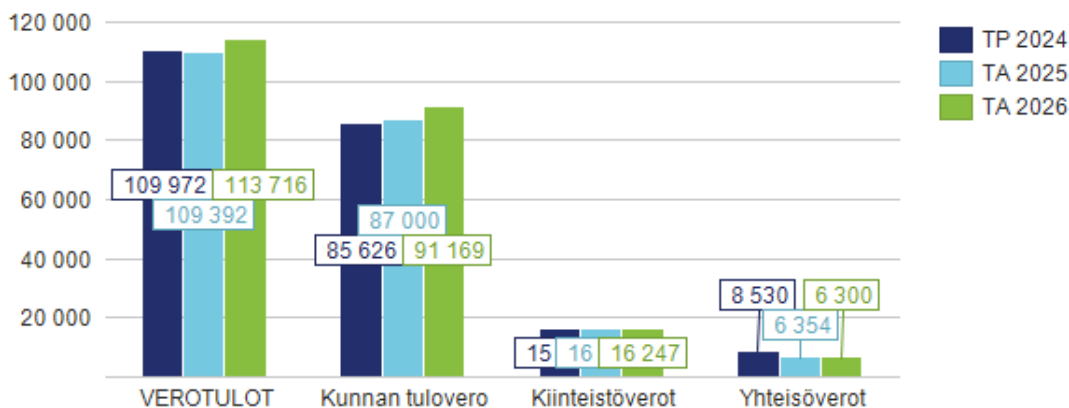
6.4 Myyntivoitot ja –tappiot

Määrärahat/Tuloarvio (1000 €)	TP 2024	MTA 2025	KH 2026	SV1 2027	SV2 2028
Myyntivoitot	2 220	2 220	2 220	2 242	2 265
Myyntitappiot	0	0	0	0	0
Myyntivoitot/tappiot yhteensä	2 220	2 220	2 220	2 242	2 265

6.5 Verotulot

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
AVUSTUKSET	- 10 151	- 12 864	- 12 552	- 12 678	- 12 937
Verotulot	109 972	109 392	113 716	116 919	121 095
Kunnan tulovero	85 626	87 000	91 169	93 737	97 085
Kiinteistöverot	15 816	16 038	16 247	16 705	17 301
Yhteisöverot	8 530	6 354	6 300	6 477	6 709

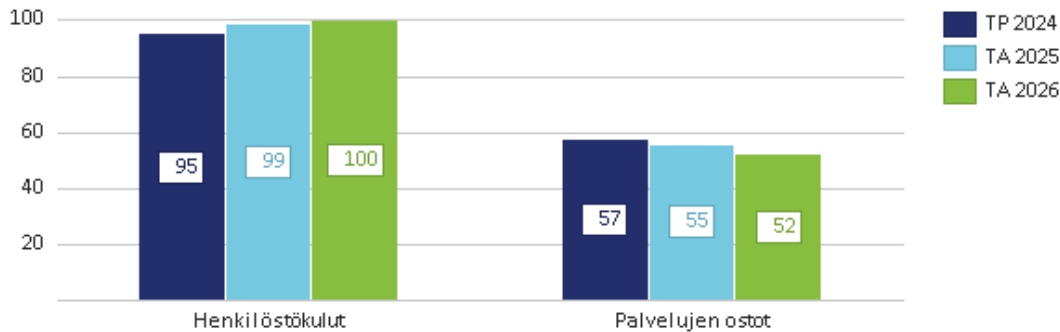
	TP 2024	MTA 2025	KH 2026	SV1 2027	SV2 2028
Muutos-%	-4,2%	3,0%	0,4 %	3,3 %	3,6 %
Verotettavat tulot	1 056	1 121	1 155	1 194	1 241
Tuloveroprosentti	7,90	7,90	7,90	7,90	7,90
Kiinteistöveroprosentit					
- Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03
- Maapohja		1,30	1,30	1,30	1,30
- Vakituiseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
- Muuhun kuin vakituiseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05
- Voimalaitokset	1,03	3,10	3,10	3,10	3,10
- Rakentamaton rakennuspaikka	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50

Kuva. Lohjan kaupungin verotulot vv. 2024–2026

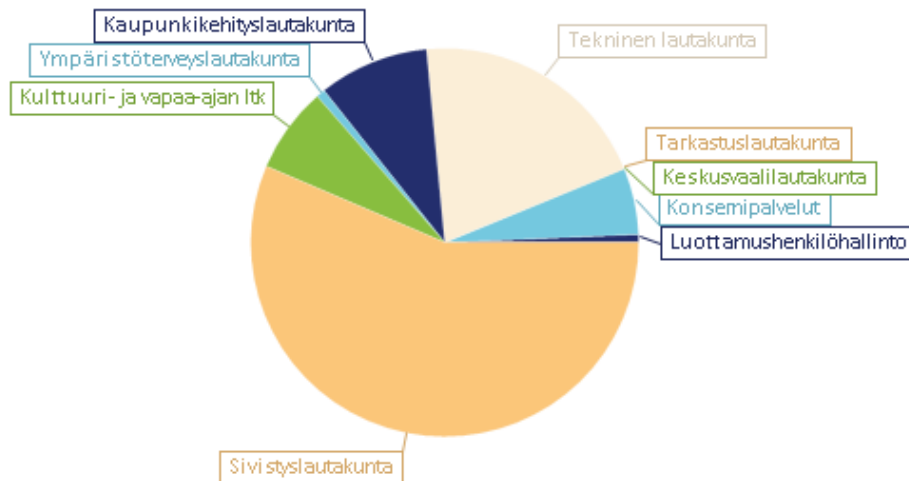
6.6 Toimintakulujen jakoisuus

Henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen kehitys (sis. ulkoiset ja sisäiset erät) (milj. €)

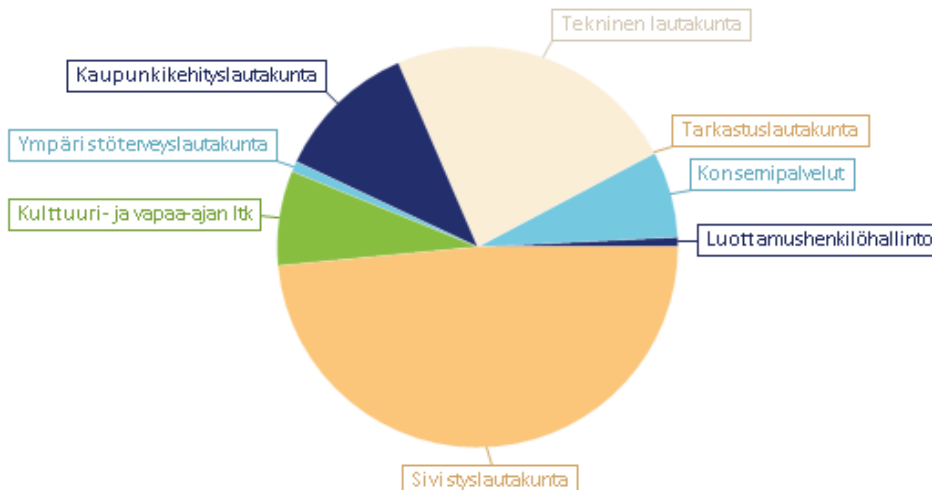
Toimintakulut lautakunnittain talousarviossa 2026

Ulkoiset ja sisäiset toimintakulut lautakunnittain (milj. €)

Ulkoiset toimintakulut lautakunnittain (milj. €)

ULKOINEN-SISÄINEN: Ulkoinen

6.7 Rahoituslaskelma

	TP 2024	TA+MUUT. 2025	KH 2026	Muutos-%	SV1 2027	SV2 2028
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	21 919 917	16 283 200	14 957 000	-8,1 %	17 281 000	19 429 000
Tulorahoituksen korjauserät	669 583	-2 220 000	-2 220 000	0,0 %	-2 264 400	-2 309 700
	22 589 500	14 063 200	12 737 000	-9,4 %	15 016 600	17 119 300
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-30 529 386	-26 010 000	-29 600 000	13,8 %	-48 050 000	-48 100 000
Rahoitusosuudet investointi- menoihin	1 107 000	0	0		0	0
Pysyvien vastaavien hyödyk- keiden luovutustulot	1 233 600	2 720 000	2 720 000	0,0 %	2 764 400	2 809 700
	-28 188 785	-23 290 000	-26 880 000	15,4 %	-45 285 600	-45 290 300
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 599 285	-9 226 800	-14 143 000	53,3 %	-30 269 000	-28 171 000
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten vähennys	56 930	50 000	50 000	0,0 %	50 000	50 000
	56 930	50 000	50 000	0,0 %	50 000	50 000
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 000 000	33 600 000	34 700 000	3,3 %	49 800 000	48 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähen- nys	-17 519 782	-18 500 000	-20 000 000	8,1 %	-20 000 000	-20 000 000
Lyhytaikaisten lainojen muu- tos	-879 999	-6 000 000	-600 000		419 000	121 000
	-399 781	9 100 000	14 100 000	54,9 %	30 219 000	28 121 000
Oman pääoman muutokset	-223 671					
Muut maksuvalmiuden muu- tokset						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	130 138	0	0		0	0
Saamisten muutos	1 232 833	0	0		0	0
Korottomien velkojen muutos	379 214	0	0		0	0
	1 742 186	0	0		0	0
Rahoituksen rahavirta	1 175 663	9 150 000	14 150 000	54,6 %	30 269 000	28 171 000
Rahavarojen muutos	-4 423 622	-76 800	7 000	-109,1 %	0	0

Rahoituslaskelman tunnusluvut	TP2024	MTA2025	KH 2026	TS2027	TS2028
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	-10 903				
Investointien tulo-rahoitus, %	74,5 %	62,6 %	50,5 %	36,0 %	40,4 %
Lainanhoitokate	1,2	0,9	0,8	0,9	1,0

6.8 Rahoitustulot ja -menot

Rahoitustuotot ja kulut Määrärahat/Tuloarvio (1000 €)	TP 2024	MTA 2025	KH 2026	SV1 2027	SV2 2028
Korot ja muut kulut	-4 692	-3 800	-3 810	-3 871	-3 885
<i>Rahoituskulujen muutos</i>	8,8	-19,0	0,3	1,5	0,4
Korko- ja muut rahoitustuotot	3 066	2 300	1 940	1 971	1 978
<i>Rahoitustuottojen muutos-%</i>	31,0	-25,0	-15,7	-25,0	0,4
Rahoitustuotot- ja kulut yht.	-1 625	-1 500	-1 870	-1 900	-1 907

Lainat Määrärahat/Tuloarvio (1000 €)	TP 2024	MTA 2025	KH 2026	SV1 2027	SV2 2028
Lainojen lisäykset	18 000	33 600	35 500	49 800	48 000
Lainojen lyhennykset	17 520	18 500	20 000	20 000	20 000
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-880	-6 000	-600	419	121
Lainamäärän muutos	-400	9 100	14 900	30 219	28 121
Lainakanta	183 061	192 161	207 061	222 380	250 501
Lainakanta, e /as	4 007	4 204	4 551	4 877	5 506
Asukasluku	45 687	45 706	45 497	45 600	4 550

6.9. Menot ja tulot yhteensä

Määräraha (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	KH 2026	SV1 2027	SV2 2028
Menot yhteensä	248 462	250 724	255 079	274 829	278 166
käyttötalous	205 105	210 014	208 989	210 650	213 951
investoinnit	30 529	26 010	29 900	48 050	48 100
rahoituskulut	12 828	14 700	16 190	16 129	16 115

Määräraha (1 000 €)	TP 2024	MTA 2025	KH 2026	SV1 2027	SV2 2028
Tuloarviot yhteensä	251 880	266 262	265 296	284 182	287 887
käyttötalous	89 957	84 207	81 890	82 607	83 281
pitkäaikaiset lainat	18 000	33 600	35 500	49 800	48 000
investoinnit (inv. rah.os + luovutustulot)	2 341	2 720	2 720	2 764	2 810
rahoitus (verotulot, valtionosuudet ja rahoitustuotot)	141 582	145 735	145 186	149 011	153 796
Nettomenot/-tulot	3 418	15 538	10 217	9 353	9 721

7. Strategisten tytäryhtiöiden sitovat tavoitteet

7.1 Tavoitteet

Lohjan kaupunkikonserniin kuuluu viisi tytäryhtiötä:

Lohjan Energiahuolto Oy Loher, Lohjan Kiinteistöt Oy, Lohjan Liikuntakeskus Oy, Lohjan Liikuntahallit Oy ja Lohjan Vuokra-asunnot Oy.

Lohjan kaupungin konserniohjeen mukaan:

Tytäryhteisöjen on toteutettava kaupungin toiminta-ajatusta ja valtuuston hyväksymää strategiaa. Kaupunginhallitus määrittelee vuosittain toimintasuunnitelman ja talousarvion laatimista varten tytäryhteisöjen yleiset toimintalinjat. Tarvittaessa yksityiskohtaisemmat tavoitteet ja toimintaohjeet määrittelee konserni- ja omaisuusjaosto seuraaville yhtiöille:

- asunto- ja vuokrataloyhtiöille
- liike- ja palvelukeskusyhtiöille
- elinkeino- ja yrityspalveluyhtiöille
- kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen yhtiöille sekä
- energia- ja yhdyskuntahuollon yhtiöille

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen sisältyvästä omistajapolitiikasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehittymistä sekä arvioi tulevaa kehitystä ja siihen liittyviä riskejä. Tytäryhteisön tulee raportoida kaupunginhallitukselle noudattaen kaupungin osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen aikatauluja.

Konsernivalvonnassa seurataan valtuuston tytäryhteisöjen toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista erityisesti keskitetyissä konsernitoiminnoissa.

Konsernipalvelut on valmistellut tytäryhtiöille asetettavat tavoitteet ja käynyt vuoropuhelun yhtiökohtaisista tavoitteista yhtiöiden edustajien kanssa. Esitys vuoden 2026 konserniyhteisöille asetettavista tavoitteista:

Lohjan Energiahuolto Oy Loher

Loherin perustehtävä on lämpöenergian tuottaminen ja jakaminen toimitusvarmasti Lohjan kaupungin alueella. Tämä perustehtävä Loherin tulee täyttää kustannustehokkaasti ja ympäristöystävällisesti, noudattaen konsernin strategiaa. Tavoitteena on kohtuuhintainen ja hinnaltaan ennakoitava lämpöenergia kaupungin asukkaille.

Loherin tulee ylläpitää nykyaikaista tuotantokoneistoa ja vastata kaukolämpöverkoston kunnosta.

Tavoitteet 2026:

Lohjan kaupunkikonserni edellyttää Loherin jakavan vuosittain osinkoa, joka on määrältään kestävällä tasolla Loherin tulokseen nähden. Osingon maksu ei saa vaarantaa Loherin perustehtävää. Osingon tasoksi määritellään 1 milj. euroa vuodessa. Loher voi poiketa tästä tasosta perustellusti yhtiön taloudellisen tilanteen mukaan.

Lohjan Liikuntakeskus Oy

Lohjan Liikuntakeskus Oy hoitaa kunnallisen liikuntatoimen tehtäviä Lohjalla. Liikuntatoimen resurssit muodostuvat valtuuston myöntämästä konserniavustuksesta ja käyttäjiltä perittävistä käyttömaksuista. LLK Oy vastaa liikuntapaikkojen ylläpidosta sekä liikuntaan aktivoinnista.

Taimiston liikuntapuiston rakentaminen jatkuu tekojään rakentamisella.

Harjun alueen kehitystyö jatkuu vuonna 2026 teemalla "Harjun hyvinvointikeskuksen kehittäminen" poliittisesti nimetyn ohjausryhmän johtamana pohjautuen kaupunginhallituksen lokakuussa 2025 tekemään tehtävänatoon.

Talousarvion osalta LLK Oy:n käyttökateen tavoitteena on kattaa poistot.

Tavoitteet 2026:

Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari
Lohjalla on Järvikaupunki-brändin mukainen, yleinen järvenrantasauna	Käynnistetään keväällä 2026 Haikarin yleisen rantasaunan rakentaminen.	Saunan valmiusaste
Lohjalaisten uimataito paranee	Lohjan kaupungin uimaopetusprosessia kehitetään LLK kouluttaa omaa ja koulujen henkilöstöä lisätukea kaipaavien oppilaiden tehostettuun uimaopetukseen	Kuudesluokkalaisten uimataitoprosentti
Lohjan Liikuntakeskus laatii lähiliikuntapaikkaohjelman	Liikuntapaikkaohjelman tekeminen aloitetaan osallistamalla kuntalaisia	Ohjelman valmiusaste

Lohjan Liikuntahallit Oy

Lohjan Liikuntahallit Oy:n laatii laadittujen kuntoarvioiden ja - tutkimusten perusteella yhdessä Lohjan kaupungin tilapalveluiden kanssa peruskorjaussuunnitelman Tennarin ns. vanhan osan peruskorjaimattomien tilojen osalta. Suunnitelmasta tulee vaadittavien toimenpiteiden lisäksi ilmetä kustannusarvio ja rahoitusvaihtoehdot.

Talousarvion osalta Lohjan Liikuntahallit Oy:n käyttökateen tavoitteena on kattaa poistot. Tämä tarkoittaa 2 %:n korotuksia hoitovastikkeisiin.

Lohjan Vuokra-asunnot Oy

Lohjan Vuokra-asunnot Oy tarjoaa lohjalaisille turvatun ja kohtuuhintaisen asunnon koko asumisen elinkaaren ajaksi.

Tavoitteet 2026:

Yhtiöllä on voimassa oleva kehittämisohjelma ja se päivitetään 2026 ottaen huomioon tulevat energiatehokkuusdirektiivin määräykset (lakiin 2026) (kehittämissuunnitelma päivitetään kerran valtuustokaudessa).

Käyttöastetavoite 94 %. Valtakunnallisesti ja myös Lohjalla vuokra-asuntoja on rakennettu merkittävä

määrä ja samanaikaisesti tyhjäksi jääviä yksityisasuntoja on muutettu yksityisiksi vuokra-asunnoiksi. Kuitenkin kaupungin asukasmäärä on pysynyt suuruusluokaltaan samana asuntomäärän noustessa.

Asukastyytyväisyys: Yhtiö tekee vähintään joka toinen vuosi asukastyytyväisyyskysely, toteutetaan seuraavan kerran keväällä 2026. Tavoite suosittelemuusprosentti NPS on positiivinen.

Asuminen on kohtuuhintaista, vertailu esimerkiksi Vihdin vuokriin sekä Lohjan vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen vuokriin. (Aran laatima tilasto: Kelan yleistä asumistukea saavien vuokratiedot kunnittain)

Yhtiöllä on kiinteistöalan energiatehokkuussopimus Motivan kanssa. Yhtiö huomioi energiatehokkuustoimet kiinteistönpidossa, asunto- ja korjausrakentamisessa. Tulevat energiatehokkuusdirektiivin pakottavat toimet koskevat kaupunkia ja Lohjan Vuokra-asunnot Oy:tä.

Energiatehokkuusdirektiivin toimet vaativat huomattavia investointeja energiatehokkuuteen tulevaisuudessa.

Yhtiöllä on oma asukasdemokratiamalli, jossa on määritetty asukasneuvosto.

Yhtiön edustajat osallistuvat asukasneuvoston kokouksiin (kutsusta, ei automaattista osallistumisoi-keutta).

Yhtiön edustajat pitävät aktiivisesti asukaskokouksia vuosittain (kokouksia pidetty yli 20 / vuosi) (Asukaskokoukset pidetään kaikille talon asukkaille)

Yhtiön edustajat osallistuvat pyynnöstä asukastoimikuntien kokouksiin. (asukastoimikunta valittu edustamaan talon asukkaita, yleensä 3–5 jäsentä)

Lohjan Kiinteistöt Oy

Tavoitteet 2026:

Kaupunginhallitus päätti 16.6.2025 § 270: Sosiaali- ja pelastustoimen kiinteistöjen yhtiöittämismalli on, että emoyhtiönä toimii Lohjan Kiinteistöt Oy, jonka alle voidaan perustaa tarvittaessa tytäryhtiö/-yhtiöitä.

Tarkemmat tavoitteet asetetaan yhtiöittämisen toteuduttua.